

Analiza i diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych

1. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana

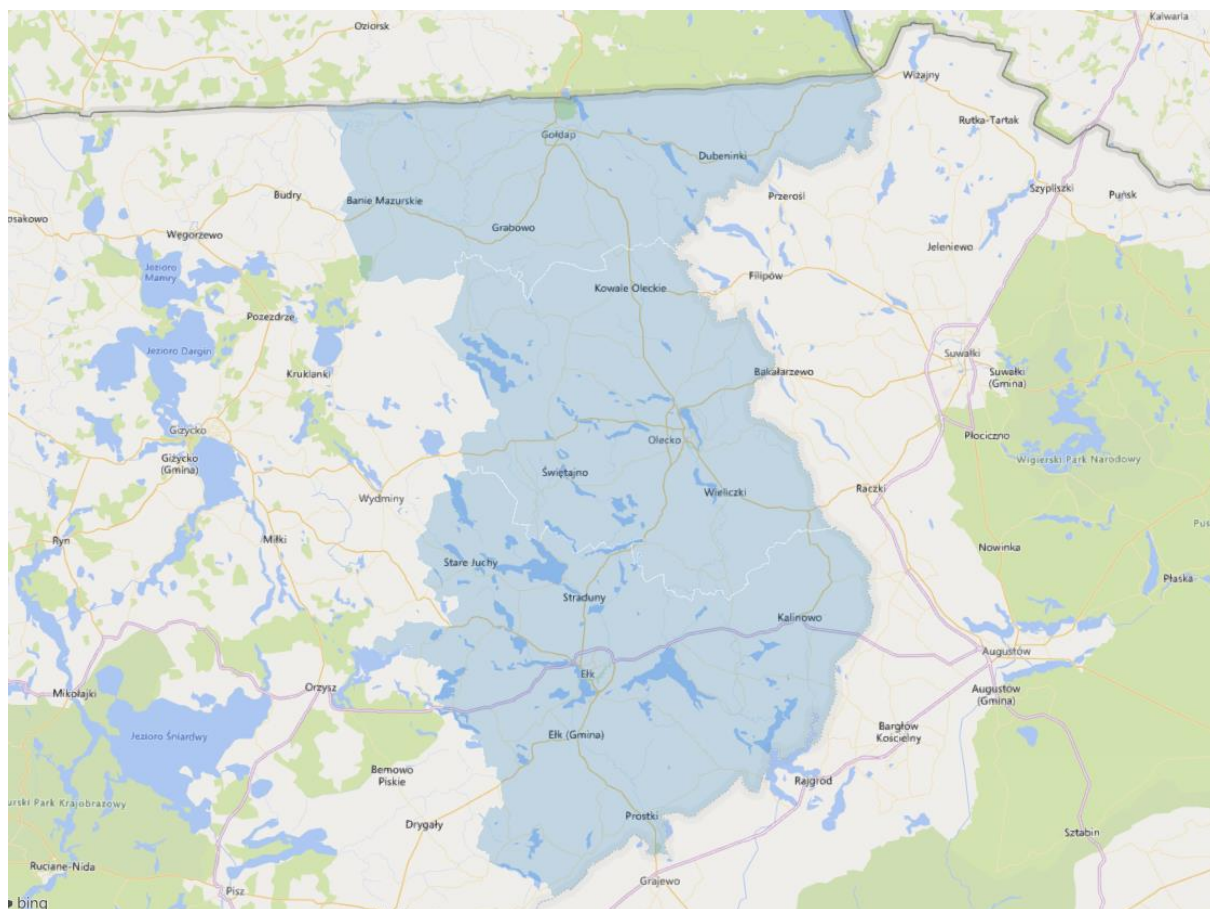
1.1 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Subregion EGO Kraina Bociana położony jest w północno-wschodniej Polsce, stanowiąc wschodnią część województwa warmińsko-mazurskiego. Wschodnią i południową granicę subregionu wytycza granica województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Od północy subregion graniczy z Obwodem Kaliningradzkim. W północno-wschodnim krańcu subregionu znajduje się trójstyk granic Litwy, Polski i Rosji (Wisztyniec). Od zachodu subregion graniczy z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich.

Administracyjnie w skład subregionu wchodzi gminy z trzech powiatów: etckiego, gołdapskiego i oleckiego:

- Miasto Ełk,
- Gminy miejsko-wiejskie: Gołdap i Olecko,
- Gminy wiejskie: Banie Mazurskie, Dubieninki, Ełk, Kalinowo, Kowale Oleckie, Prostki, Stare Juchy, Świętajno, Wieliczki.

Rysunek 1. Położenie subregionu EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne

Strukturę sieci osadniczej subregionu tworzą miasta i ośrodki wiejskie:

- ośrodek subregionalny Ełk koncentruje funkcje społeczno-gospodarcze o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, zapewnia dostęp do usług publicznych wyższego rzędu, dopełniając roli ośrodków wojewódzkiego i regionalnego, uczestniczy w równoważeniu procesów rozwojowych; z uwagi na peryferyjne położenie względem ośrodka wojewódzkiego wykazuje powiązania z Białymstokiem,
- ośrodki ponadlokalne II rzędu, tj. miasta powiatowe Gołdap i Olecko, są ośrodkami wielofunkcyjnymi, zapewniającym dostęp do usług publicznych,
- ośrodki wiejskie, siedziby gmin wiejskich¹.

Do najbardziej istotnych elementów środowiska, które wyróżniają województwo na tle kraju, należą: ukształtowanie terenu z licznymi jeziorami, rzekami, oczkami wodnymi, różnorodność szaty roślinnej (w tym duże kompleksy leśne) i związane z nią bogactwo fauny. Istotnym walorem jest również czyste powietrze.

Subregion EGO Kraina Bociana prawie w całości położony jest w obrębie Mazur Garbatych. Mazury Garbate to określenie bardzo ciekawego pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym obszaru we wschodniej części województwa. Swoim zasięgiem obejmuje mezoregion Pojezierza Ełckiego, Wzgórz Szeskich oraz część Pojezierza Zachodniosuwalskiego.

Reprezentuje go krajobraz pagórkowaty pojezierny oraz sandrowy pojezierny. Ukształtowanie powierzchni obszaru jest silnie pagórkowate, z licznymi deniwelacjami przekraczającymi 100 m i kulminacjami powyżej 300 m, urozmaiconymi, licznymi jeziorami i dolinami rzek. Część północna jest pozbawiona jezior, z licznymi wzgórzami morenowymi, wśród których dominuje Szeska Góra (309 m n.p.m.), natomiast w części południowej występują liczne jeziora. Obszar użytkowany rolniczo ze znacznymi kompleksami leśnymi.

Dla układu osadniczego typowe są małe wsie o układzie luźnych ulicówek, z przewagą zabudowy murowanej (Stare Juchy, Wieliczki, Wróbel), zabudowa kolonijna oraz mozaikowość pól. W krajobrazie wyróżniają się małe cmentarze ewangelickie i wojenne z okresu I wojny światowej (Miłki, Krukłanki, Stare Juchy), eklektyczne świątynie poewangelickie, drewniane kościoły (Wieliczki, Szarejki, Ostrykół), zespoły rezydencjonalne (Szwałk, Biała Olecka, Gordejki Małe) oraz zlokalizowane we wsiach obiekty użyteczności publicznej (kuźnie, karczmy z zajazdami) i zabytki techniki (Ełcka Kolej Wąskotorowa).

Pozostała część Subregionu położona jest w obrębie kilku mezoregionów. Gmina Dubeninki leży w mezoregionach: Puszczy Rominckiej, Pojezierza Wschodniosuwalskiego oraz Pojezierza Zachodniosuwalskiego. Mezoregion Pojezierza Zachodniosuwalskiego rozpościera się ponadto na terenie gmin: Gołdap, Kowale Oleckie, Olecko, Wieliczki. Większa część gminy Banie Mazurskie położona jest w obrębie mezoregionu Kraina Węgorapy².

¹ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

² Za: Tamże.

Tabela 1. Charakterystyka środowiskowo-krajobrazowa subregionu EGO Kraina Bociana na podstawie podziału na mezoregiony fizyczno-geograficzne wg Kondrackiego

Mezoregion wg podziału Kondrackiego	Gminy z subregionu EGO Kraina Bociana	Charakterystyka
Kraina Węgorapy	Banie Mazurskie	Część regionu Pojezierza Mazurskiego. Obszar ma charakter kotliny o płaskim dnie, okolonej wzgórzami morenowymi. Należące do dorzecza Pregoty rzeki Węgorapa i jej dopływ Gołdapa odwadniają obszar. Prawie brak jezior.
Pojezierze Etckie	Etłk, gmina Etłk, Gołdap, Kalinowo, Kowale Oleckie, Olecko, Prostki, Stare Juchy, Świętajno, Wieliczki.	Część regionu Pojezierza Mazurskiego. Obszar pagórkowaty z kilkoma dużymi jeziorami i kompleksami leśnymi. Największe jeziora mezoregionu to Łaśmiady, Łażno, Jezioro Rajgrodzkie, Selmęt Wielki. Przez centrum obszaru przepływa z północnego zachodu na południowy wschód Etłk, a mniej więcej równoległe do niego Wissa i Lega.
Pojezierze Wschodniosuwalskie	Dubeninki	Część regionu Pojezierza Litewskiego. Region o dużym urozmaiceniu topograficznym (wały morenowe, drumliny, kemy i ozy). Region odznacza się znacznym wzniesieniem nad poziom morza, a także głębokimi rynnami.
Pojezierze Zachodniosuwalskie	Gołdap, Dubeninki, Kowale Oleckie, Olecko, Wieliczki,	Część regionu Pojezierza Litewskiego. Region rolniczy o małym zalesieniu. Występują tu wały morenowe sięgające wysokości do 240 m n.p.m., poprzecinane rynnami lodowcowymi o południkowej orientacji.
Puszcza Romincka	Dubeninki, Gołdap	Część regionu Pojezierza Litewskiego. Rozległy, zwarty kompleks leśny, podzielony między Polskę i Rosję (obwód kaliningradzki). Na terenie Puszczy deniwelacje na terenie sięgają 120–140 metrów. Najwyższy punkt wynosi 295,4 m n.p.m., najniższy 150 m n.p.m.
Wzgórze Szeskie	Gołdap, Kowale Oleckie, Olecko	Najmniejsza i najwyżej wzniesiona część regionu Pojezierza Mazurskiego. Wzgórze stanowi ciąg moren czołowych i odznaczają się wyraźnym garbem w krajobrazie. W północnej ich części wysokości względne przekraczają 100 m. Najwyższym wzniesieniem jest Góra Szeska (309 m n.p.m.). Brak większych kompleksów leśnych. Występują tu małe zagłębienia bezodpływowe, wypełnione wodą lub zabagnione, oraz liczne strumienie o znacznych spadkach.

Źródło: Jerzy Kondracki, „Geografia regionalna Polski”, Warszawa, Wyd. Naukowe PWN, 1998.

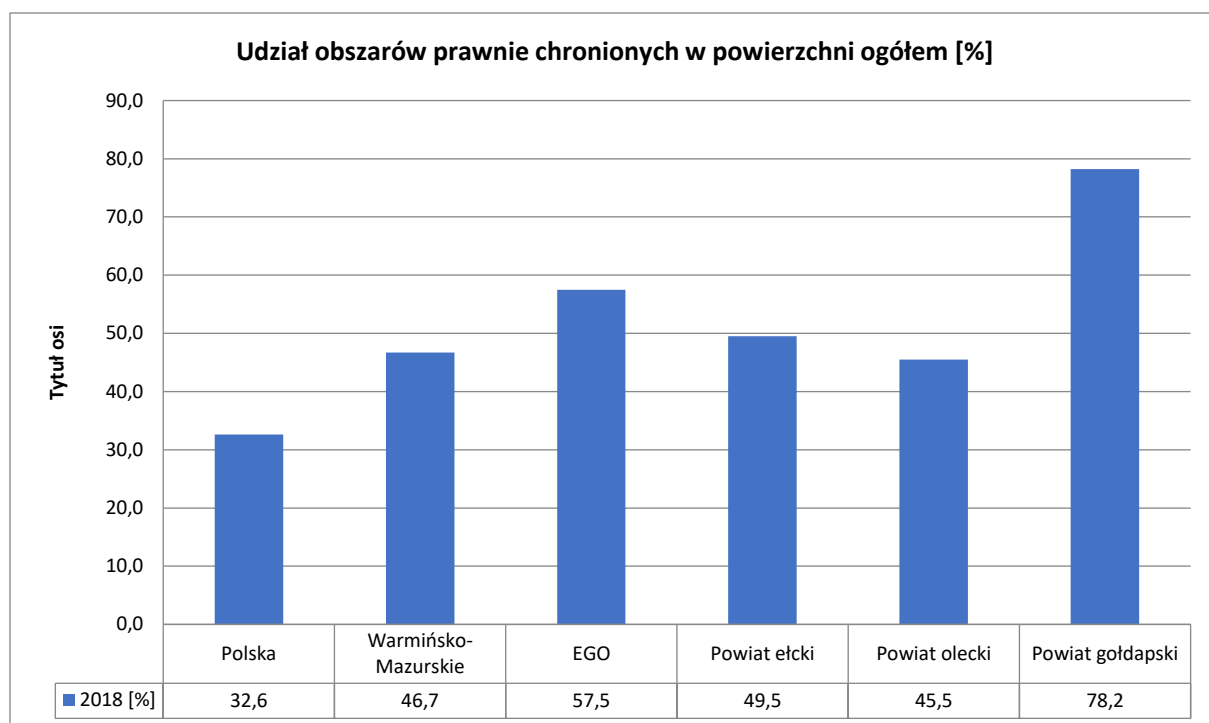
Rysunek 2. Powiat etcki, gołdapski, olecki w podziale na mezoregiony fizyczno-geograficzne (wg podziału Kondrackiego)

Źródło: <http://qeoserwis.qdos.gov.pl/mapy/> dostęp 5.02.2020.

Subregion EGO Kraina Bociana charakteryzuje się wysokim na tle kraju udziałem powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (57,5%). Należą tu rezerваты, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz obszary Natura 2000, zarówno ptasie, jak też siedliskowe. Największy odsetek powierzchni obszarów chronionych występuje w północnej części Subregionu, osiągając w powiecie gołdapskim 78,2% powierzchni ogółem. Udział obszarów prawnie chronionych w powiecie etckim (49,5%) i powiecie oleckim (45,5%) zbliżony jest do wartości notowanej w województwie warmińsko-mazurskim (46,7%).

Rysunek 3. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%) w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: GUS oraz obliczenia własne (EGO).

Tabela 2. Lista obszarów chronionych subregionu EGO Kraina Bociana

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Rezerваты		
Boczki	Dubeninki	Rezerwat leśny utworzony w 1974 roku, obejmujący obszar 108,8 ha i położony w środkowej części Puszczy Rominckiej. Utworzono go w celu ochrony dobrze zachowanego fragmentu Puszczy Rominckiej z charakterystycznymi dla niej zbiorowiskami leśnymi. Teren rezerwatu jest mocno zróżnicowany. Północna i częściowo środkowa część rezerwatu jest silnie pagórkowata, pocięta płytkimi jarami. Najwyższe wzniesienie w tej części rezerwatu osiąga wysokość 207,5 m n.p.m., a deniwelacje terenu przekraczają 20 m. Podobne wyniesienia, osiągające 205,0 m n.p.m., występują w południowej części rezerwatu. Pozostałe, najniższe położone, płaskie tereny wypełnione materiałem organicznym, znajdują się na wysokości 190-195 m n.p.m.
Czerwona Struga	Dubeninki	Rezerwat florystyczny położony w granicach Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej o powierzchni 3,59 ha. Utworzony w 1973 roku dla ochrony stanowisk pióropusznika strusiego, obejmuje 1,5-kilometrowy odcinek strumienia Czerwona Struga. Ten wartki strumień uformował dolinę o stromych stokach, którą porasta wielogatunkowy las liściasty z domieszką świerka.

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Dziki Kąt	Dubeninki	Rezerwat leśny położony utworzony w 1973 roku w celu zachowania naturalnego fragmentu Puszczy Rominckiej, głównie drzewostanów sosnowo-świerkowych w wieku 120–140 lat. Rezerwat zajmuje powierzchnię 35,79 ha, w swoim północno-wschodnim krańcu graniczy z rezerwatem „Struga Żytkiejmska”.
Struga Żytkiejmska	Dubeninki	Rezerwat został utworzony w 1982 roku w celu zachowania fragmentu Puszczy Rominckiej ze stanowiskami rzadkich gatunków flory i fauny. Znajduje się we wschodniej części puszczy. Powierzchnia rezerwatu wynosi 471,04 ha, z czego 91,3 ha przypada na torfowiska zlokalizowane w dolinie Żytkiejmskiej Strugi. Obszar objęty ochroną przedstawia typowy krajobraz morenowy. Teren odznacza się urozmaiconą rzeźbą, wynikającą z przeplatania się na tym terenie licznych wzgórz i obniżień (dolin morenowych). Różnice wysokości pomiędzy wierzchołkami wzniesień a obniżeniami są znaczne i dochodzą do 22-25 m. Rezerwat porasta w większości bór mieszany trzcinnikowo-świerkowy.
Uroczysko Kramnik	Dubeninki	Obszar chroniony zajmuje powierzchnię 75,96 ha. Został utworzony w 2001 roku w celu ochrony stanowisk rzadkich i reliktowych gatunków roślin, m.in. maliny moroszkki oraz bagiennych zbiorowisk leśnych. Jego teren porastają głównie bory bagienne oraz fragmentarycznie: borealna świerczyna na torfie, lasy bagienne sosnowo-brzozowe i torfowcowo-brzozowe, łożowiska. Na terenie rezerwatu znajduje się zarastające torfowisko wysokie, przekształcające się w bór bagienny, o coraz silniejszym zwarcie koron drzew, głównie sosny zwyczajnej.
Ostoja Bobrów Bartosze	Gmina Ełk	Rezerwat utworzony w 1964 roku na obszarze 190,17 ha. Położony 25 km na zachód od Ełku przy północnym brzegu jeziora Szarek. Powołany został w celu zachowania ostoi bobra europejskiego. Obiekt objęty jest ochroną ścisłą, zawiera niskie torfowisko porośnięte brzozą. Bobry przyczyniły się do renaturyzacji lokalnych torfowisk niskich, osuszonych przed wojną.
Czarnówko	Gołdap	Rezerwat utworzony w 2014 roku o powierzchni 32,15 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu borealnej świerczyny bagiennnej, boru sosnowego bagiennego i torfowiska wysokiego ze stanowiskami rzadkich i zagrożonych gatunków roślin. Rezerwat obejmuje tereny torfowiska obecnie porośniętego lasem. Centralną część wypełnia torfowisko wysokie, zasilane wodami opadowymi, otoczone przez torfowiska niskie, zasilane wodami podziemnymi.
Mechacz Wielki	Gołdap	Rezerwat torfowiskowy utworzony w 1974 roku o powierzchni 146,72 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie torfowiska wysokiego wraz z borem bagiennym i stanowiskami wielu rzadkich gatunków roślin. Jego środkową część zajmuje torfowisko wysokie porośnięte niską karłowatą sosną.
Torfowisko na Tatarskiej Górze	Gołdap	Rezerwat o powierzchni 1,87 ha, utworzony w 2012 roku w celu zachowania kompleksu torfowisk przejściowych i wysokich oraz zbiornika dystroficznego wraz ze stanowiskiem turzycy skąpokwiatowej, rosiczki długolistnej oraz innych gatunków roślin chronionych.

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Cisowy Jar	Kowale Oleckie	<p>Rezerwat utworzony w 1959 roku na obszarze 10,65 ha, dla ochrony krańcowego stanowiska cisa leżącego na północno-wschodniej granicy jego zasięgu. Jest to najbogatsze skupisko tego gatunku na Mazurach. Cis podlega tu ochronie od 1937 roku.</p> <p>Teren rezerwatu to głęboki wąwóz, jeden z kilku wciętych we wzgórza zwane „Guzem” (256 metrów n.p.m.). Leży on między Szeszkami a Wężewem.</p> <p>Cisowy Jar jest największym i najdłuższym wąwozem na terenie Wzgórz Szeskich. Jego długość wynosi 1000 m, a głębokość dochodzi do 30 m, natomiast szerokość mierzona między krawędziami sięga od 100 do 300 metrów. Zbocza wąwozu są bardzo strome. Dnem płynie strumień zasilany źródłami znajdującymi się w wielu miejscach u podnóży zbocza.</p>
Lipowy Jar	Kowale Oleckie	<p>Rezerwat utworzony w 1981 roku w celu ochrony fragmentu doskonale zachowanych drzewostanów Puszczy Boreckiej. Zajmuje obszar o powierzchni 48,5 ha i położony jest w pobliżu miejscowości Czerwony Dwór.</p> <p>Rezerwat obejmuje fragment moreny czołowej odznaczającej się urozmaiconą rzeźbą i bardzo silnym nachyleniem stoków. Obszar ten znajduje się na wysokości 137–169 m n.p.m. Wyniesienia porasta las liściasty mieszany typu grąd, z dużym udziałem starych, około 100–120-letnich lip, dębów i świerków, rzadziej klonów.</p>
Mazury	Kowale Oleckie	<p>Rezerwat o charakterze wodno-leśnym, utworzony w 1981 roku w celu ochrony walorów przyrodniczych terenów położonych między jeziorami Łażno i Szałk Wielki oraz dobrze zachowanego jeziora Piłwąg. Na ogólną powierzchnię 372,69 ha składa się 297,69 ha lasów oraz wschodni akwen jeziora Piłwąg o powierzchni 80,0 ha.</p>
Wyspa lipowa na jeziorze Szałk Wielki	Kowale Oleckie	<p>Rezerwat ścisły, leśny, utworzony w 1975 roku, o powierzchni 2,73 ha. Obejmuje wyspę położoną na jeziorze Szałk Wielki, a celem ochrony jest zachowanie grądu subkontynentalnego, z dużym udziałem lipy drobnolistnej i rzadkimi gatunkami roślin. Skład gatunkowy tego fragmentu lasu jest typowy dla Puszczy Boreckiej. Teren wyspy stanowi miejsce lęgowe dla ptactwa wodnego, zwłaszcza kaczek.</p>
Parki krajobrazowe		
Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej	Dubeninki, Gołdap	<p>Park utworzony został 14 stycznia 1998 roku. Leży w wysuniętym najbardziej na północny wschód krańcu woj. warmińsko-mazurskiego. Obszar parku wynosi 146,20 km², a jego otuliny 79,42 km².</p> <p>Park obejmuje południową część Puszczy Rominckiej (część północna znajduje się na terytorium rosyjskim). Północny zasięg Parku wyznacza granica państwowa, od strony wschodniej i południowej Park otoczony jest przez dawne torowisko kolejowe, zaś jego zachodnią granicę wyznacza dolina Jarki i zachodni brzeg jeziora Gołdap. W granicach Parku znalazły się także tereny otwarte, przyległe do Puszczy Rominckiej, charakteryzujące się bogactwem przyrodniczym i krajobrazowym. Wokół Parku utworzono strefę otuliny o powierzchni 7942 ha, obejmującą osady wiejskie, obszary rolnicze i pojezierne.</p>

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
		Rzeźba terenu Parku ukształtowana została przez ostatnie zlodowacenie bałtyckie fazy pomorskiej. Wzgórza morenowe, w większości porośnięte lasami Puszczy Rominckiej, osiągają w Parku wysokość do 280 m n.p.m., deniwelacje sięgają natomiast ponad 140 m. Wśród wzgórz znajdują się głębokie niecki i rynny, w których są położone torfowiska, jeziora i rzeki. Wyjątkowe walory krajobrazowe i geomorfologiczne ma przecinająca Puszczę przełomowa dolina Błędzianki. Strome, pocięte wąwozami zbocza doliny, o wysokości kilkudziesięciu metrów, mają nachylenie dochodzące do 60°, a w przebiegu doliny występują liczne kotliny i kotły wytopiskowe. Park leży w dorzeczu Pregoty. Największą rzeką jest przecinająca Puszczę Romincką Błędzianka. Na obrzeżach Puszczy znajduje się także kilka większych jezior, położonych w głębokich rynnach. Największe z nich to przecięte granicą państwową jezioro Gołdap (234 ha) oraz położone w otulinie Parku jeziora: Czarne (173 ha), Przerośl (71 ha) i Poblędzie (50 ha).
Obszary Chronionego Krajobrazu		
Doliny Gołdapy i Węgorapy	Banie Mazurskie, Gołdap	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 30 534 ha na terenie gmin Budry, Gołdap, Banie Mazurskie, Węgorzewo.
Puszczy Rominckiej	Dubeninki, Gołdap	Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Rominckiej to pas o szerokości od 0,5 km do 5 km otaczający Puszczę Romincką od wschodu i południa. Zajmuje powierzchnię 7740 ha, z czego obszar 7492 ha pokrywa się z otuliną parku krajobrazowego. OChK Puszczy Rominckiej zajmuje otwarte, użytkowane rolniczo tereny o urozmaiconej, polodowcowej rzeźbie i dużych wysokościach względnych. Atrakcyjność krajobrazu podnosi obecność jezior: Czarne, Przerośl i Poblędzie oraz dolin malowniczych rzek: Jarki, Bludzi i Błędzianki. W OChK Puszczy Rominckiej położonych jest kilka wsi, ciekawych ze względu na zabytki i zabudowę. Są to: Rogajny i Zawiszyn z pozostałościami dawnych majątków ziemskich, Stańczyki z najwyższymi w Polsce mostami, a także Dubeninki i Żytkiejmy z poewangelickimi kościołami i cmentarzami wojennymi.
Doliny Błędzianki	Dubeninki, Gołdap	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 5994 ha na terenie gmin Dubeninki, Gołdap.
Doliny Legi	Gmina Ełk, Kalinowo, Olecko, Wieliczki.	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 8579,8 ha na terenie gmin Ełk, Kalinowo, Olecko, Wieliczki.
Jezior Orzyskich	Gmina Ełk, Stare Juchy	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 21153,0 ha na terenie gmin Biała Piska, Stare Juchy, Miłki, Wydminy, Ełk (wiejska), Orzysz.
Pojezierza Ełckiego	Gmina Ełk, Miasto Ełk, Kalinowo, Prostki, Olecko, Stare Juchy	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 49297,2 ha na terenie gmin Kalinowo, Stare Juchy, Prostki, Wydminy, Świętajno, Ełk (wiejska), Kruklanki, Ełk (miejska), Giżycko, Olecko.

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Puszczy Boreckiej	Gołdap, Kowale Oleckie	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 22860 ha na terenie gmin Wydminy, Świętajno, Pozezdrze, Kowale Oleckie, Kruklanki, Gołdap.
Wzgórz Szeskich	Gołdap, Kowale Oleckie	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 124985,1 ha na terenie gmin Gołdap oraz Kowale Oleckie.
Grabowo	Gołdap	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 3764,5 ha na terenie gminy Gołdap.
Jezior Rajgrodzkich	Kalinowo, Prostki	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 7423,0ha na terenie gmin Kalinowo, Prostki.
Pojezierze Rajgrodzkie	Kalinowo, Prostki	Obszar utworzony w 1982 roku na powierzchni 14928,07 ha na terenie gmin Kalinowo, Prostki, Augustów, Rajgród, Bargłów Kościelny. Obszar położony jest w południowej części Pojezierza Łęckiego i graniczy z Kotliną Biebrzańską. Obejmuje granicami Jezioro Rajgrodzkie, które zajmuje jego północną część, kompleksy leśne w części południowej oraz stawy i bagna. Jezioro Rajgrodzkie jest dużym jeziorem rynnowym, o pow. 1514 ha i głębokości 52 m, składającym się z 4 rynien rozchodzących się promieniście od głównego akwenu. Brzegi jeziora są przeważnie wysokie i zalesione. Kompleksy leśne w południowej części obszaru stanowią głównie bory sosnowe ze świerkiem i olszą.
Puszcza i Jeziora Augustowskie	Kalinowo	Obszar utworzony w 1991 roku na powierzchni 69574,99 ha na terenie gmin Kalinowo, Giby, Augustów, Płaska, Miasto Augustów, Sztabin, Nowinka, Suwałki, Lipsk. Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie chroni jeden z największych i najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów leśnych Puszczy Augustowskiej, a także wysokie wartości kulturowe i historyczne Kanału Augustowskiego.
Jezior Oleckich	Kowale Oleckie, Olecko, Wieliczki.	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 10521,3 ha na terenie gmin Świętajno, Kowale Oleckie, Filipów, Olecko, Wieliczki.
Wzgórz Dybowskich	Prostki	Obszar utworzony w 1998 roku na powierzchni 10708 ha na terenie gmin Biała Piska, Prostki.
Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe		
Gołdapska Struga	Gołdap	Zespół utworzony w 1999 roku na powierzchni 183 ha.
Tatarska Góra	Gołdap	Zespół utworzony w 1999 roku na powierzchni 575 ha.
Torfowisko Zocie	Kalinowo	Zespół utworzony w 2007 roku na powierzchni 660 ha. Szczególnym celem ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów polodowcowych z bardzo dobrze zachowanym torfowiskiem przejściowym.
Obszary Ptasię Natura 2000		

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Lasy Skaliskie PLB280011	Banie Mazurskie	<p>Obszar utworzony w 2008 roku na powierzchni 12644,73 ha na terenie gmin Budry, Banie Mazurskie.</p> <p>Obszar obejmuje Lasy Skaliskie oraz doliny rzek Gołdapi i Węgorapy. Na terenach leśnych dominują bory świerkowe i sosnowe, na znacznym obszarze rosnące na podłożu torfowym. Niewielkie enklawy z brzozą, olchą i dębem mają marginalne znaczenie lasotwórcze. W głębi Lasów Skaliskich występuje „Bagno Minta”, w latach 1980–1990 poddane znacznej sukcesji roślinności, jednak ostatnio, dzięki spiętrzeniu wody przez bobry, teren ten znowu odzyskuje charakter otwartego torfowiska. W dolinach rzecznych otaczających kompleks leśny występuje cała gama otwartych siedlisk, od naturalnych, zabagnionych dolin rzecznych, przez ekstensywnie użytkowane łąki, do wielkoobszarowych terenów o intensywnym tempie uprawy. W wyniku prac melioracyjnych na początku XX w. powstał Kanał Brożajcki, który spowodował odwodnienie doliny Gołdapi w okolicach Budr. Przerzucenie wody z Gołdapi do Węgorapy ograniczyło naturalne wylewy rzek.</p> <p>W ostoi występuje co najmniej 16 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują: jarząbek, orlik krzykliwy (PCK), żuraw, w okresie wędrówek co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2) żurawia.</p>
Puszcza Borecka PLB280006	Banie Mazurskie, Gołdap, Kowale Oleckie	<p>Obszar utworzony w 2004 roku na powierzchni 18962,76 ha na terenie gmin Wydminy, Świątajno, Pozezdrze, Kowale Oleckie, Kruklanki, Gołdap, Banie Mazurskie.</p> <p>Obszar obejmuje zwarty kompleks leśny Puszczy Boreckiej, w skład którego wchodzi lasy liściaste i mieszane o bardzo zróżnicowanym typie siedliskowym. Duże przestrzenie zajmują drzewostany świerkowe rosnące na siedlisku lasowym. Rzeźba terenu jest mocno zróżnicowana, obniżenia zajęte są przez bagniste typy lasu lub otwarte mokradła. Puszcę odwadniają liczne rzeczki, w większości należące do zlewni rzeki Ełk, dopływu Biebrzy, i tylko niewielki jej obszar jest odwadniany przez ciek wpadający do rzeki Gołdapi oraz należące do zlewni Wielkich Jezior Mazurskich. Na obszarze puszczy występuje wiele drobnych zbiorników wodnych i kilka niewielkich jezior; na jej południowo-wschodnim skraju znajduje się zespół jezior, z których największym jest jezioro Łaśno. Puszcę porasta wiele śródleśnych łąk, niektóre z nich są silnie zawilgocone. Szereg drzewostanów puszczańskich ma naturalny charakter.</p> <p>Ostoją ptasia o randze europejskiej E 20. Występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 10% populacji krajowej (C6) dzięcioła biało-żółtego (PCK) i co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bocian czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty (PCK), dzięcioł zielonosiwy, muchołówka białoszyja, orlik krzykliwy (PCK), rybołów (PCK), żuraw; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują: bielik (PCK), kania czarna (PCK), jarząbek i zimorodek.</p>

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Ostoja Poligon Orzysz PLB280014	Gmina Ełk	<p>Obszar utworzony w 2009 roku na powierzchni 21207,98 ha na terenie gmin Biała Piska, Ełk (wiejska), Pisz, Orzysz.</p> <p>Ostoja położona jest na Równinie Mazurskiej. Znaczna jej część wchodzi w skład czynnego poligonu wojskowego Orzysz. Teren ostoi to lekko falista równina sandrowa. Ponad powierzchnią piaszczystego sandru wyniesione są pagórki morenowe. Na obrzeżach ostoi znajduje się 6 jezior różnej wielkości. Największym jest jezioro Roś. Sieć hydrograficzną tworzą ciek wodne: Świątek, Dziekałówka, Kanał Kozielski, Czarna Struga i liczne rowy. W niektórych rejonach zachowały się duże powierzchnie torfowisk niskich, porośniętych zbiorowiskami turzycowisk czy szuwarami trzcinowymi. Dość licznie występują tu polany śródleśne. Lasy zajmują znaczną część ostoi. Są to głównie bory sosnowe świeże, bory mieszane oraz bory wilgotne. W dolinach rzek oraz na obrzeżach torfowisk występują również olsy i brzezina bagienna. Niezwykle ważnym elementem środowiska są rozległe, otwarte polany poligonowe z podmokłymi obniżeniami i piaszczystymi wyniesieniami, częściowo porośnięte samosiewami sosny, brzozy, osiki. Znaczną część polan porastają tylko trawy i ziołorośla.</p> <p>W ostoi Poligon Orzysz stwierdzono występowanie co najmniej 11 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 3 gatunków (cietrzewia, derkacza i żurawia) mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków, wprowadzonych przez Bird Life International. Ponadto 7 z wymienionych gatunków widnieje na liście ptaków zagrożonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Poligon Orzysz jest jedną z 10 najważniejszych w Polsce ostoi cietrzewia.</p>
Obszary Siedliskowe Natura 2000		
Niecka Skaliska PLH280049	Banie Mazurskie	<p>Obszar utworzony w 2011 roku na powierzchni 11385,7 ha na terenie gmin Budry, Banie Mazurskie.</p> <p>Niecka Skaliska jest płaskim obniżeniem wytopiskowym, położonym na wysokości około 92 m n.p.m., i otoczona jest z trzech stron wzgórzami morenowymi.</p> <p>Na obszarze stwierdzono występowanie 8 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Niecka Skaliska wyróżnia się obecnością licznych, dobrze zachowanych stanowisk świerczyny borealnej na torfie. Otoczone borami naturalne tarasy zalewowe rzeki Bachutki kryją fragmenty bardzo dobrze zachowanych łągów jesionowo-olszowych ze stanowiskami pióropusznika strusiego. Na gruntach świeżych i wilgotnych występują liczne stanowiska lasów grądowych i łągów dębowo-wiązowo-jesionowych, z których najlepiej zachowane jest stanowisko w historycznym miejscu w pobliżu wsi Rapa, otaczające grobowiec rodzinny von Farenheidów. Rzeki Gołdapa i Węgorapa posiadają naturalne koryta i liczne starorzecza, w których stwierdzono występowanie zbiorowisk roślinnych związków Potamion i Nymphaeion. Na ekstensywnie zagospodarowanych brzegach cieków występują ziołorośla nadrzeczne z kielisznikiem zaroślowym, sadźcem konopiastym (rząd <i>Convolvuletalia sepium</i>). W głębi zwartego kompleksu borów świerkowych znajduje się</p>

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
		torfowisko Minta, z charakterystyczną toposekwencją zbiorowisk szuwarowych i torfowisk niskich klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i> . Znaczną wartością przyrodniczą są liczne łąki, dotąd ekstensywnie użytkowane w sposób tradycyjny, z zachowaną strukturą gatunkową łąk wilgotnych oraz łąk świeżych.
Ostoja Borecka PLH280016	Banie Mazurskie, Gołdap, Kowale Oleckie	<p>Obszar utworzony w 2009 roku na powierzchni 25340,14 ha na terenie gmin Wydminy, Świętajno, Pozezdrze, Kowale Oleckie, Kruklanki, Gołdap, Banie Mazurskie.</p> <p>Duży kompleks leśny z udziałem drzewostanów liściastych, ze znaczącą domieszką świerka. Drzewostany mają charakter naturalny, część z nich osiągnęła wiek powyżej 150 lat. Silnie zróżnicowana rzeźba terenu (znaczące deniwelacje) została ukształtowana w okresie zlodowacenia. Miejsca położone w obniżeniach pokrywają bagienne typy lasu lub otwarte trzęsawiska. Teren poprzecinany jest licznymi strumieniami i obfituje w małe zbiorniki wodne. Ostoja obejmuje też kompleks jezior (jedno z największych to łaśno). W południowo-zachodniej części ostoi znajduje się jezioro Żabinek położone w kotlinie eworsyjnym, z dnem porośniętym łąkami ramienicowymi. Liczne śródleśne łąki są silnie wilgotne.</p> <p>Ważna ostoja fauny leśnej z wilkiem <i>Canis lupus</i> i zubrem <i>Bison bonasus</i> (jedno z 5 wolno żyjących stad w Polsce). Ogółem stwierdzono występowanie 7 gatunków zwierząt i 4 gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Dobrze zachowane płaty roślinności naturalnej – zidentyfikowano tu 11 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Miejsce występowania rzadkiego zespołu <i>Scolochloetum festucaceae</i>. Jest to jeden z ważniejszych obszarów w Europie dla zachowania klasycznych lasów liściastych typu środkowoeuropejskiego, tzw. grądu subkontynentalnego.</p>
Torfowisko Zocie PLH280037	Kalinowo	<p>Obszar utworzony w 2011 roku na powierzchni 65,78 ha.</p> <p>Torfowisko „Zocie” położone jest na wschodnim skraju Pojezierza Ełckiego, praktycznie na lokalnym wododziale, oddzielającym zlewnie rzeki Legi od zachodu i Rospudy od strony wschodniej. Rejon torfowiska został ukształtowany pod wpływem ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Samo torfowisko zajmuje nieckę położoną na wysokości ok. 170 m n.p.m. Wzgórza te przylegające od południa i wschodu, to przeważnie tereny rolnicze, ekstensywnie użytkowane, przeważnie jako pastwiska i łąki. Od strony zachodniej i północnej torfowisko otoczone jest niedużym wilgotnym kompleksem leśnym. Około pół kilometra na południowy zachód od torfowiska znajduje się nieduża wieś mazurska Zocie, która posiada dobrze zachowany historyczny układ tzw. ulicówki. Od ćwierćwiecza wieś ta praktycznie nie rozbudowała się. Razem z terenami polno-łąkowymi tworzy harmonijny krajobraz historyczno-kulturowy. Na torfowisku „Zocie” odnotowano liczne gatunki flory naczyniowej i mszaki, chronione oraz zagrożone w skali Polski i Europy środkowej.</p>
Murawy na Pojezierzu Ełckim PLH280041	Gmina Ełk	<p>Obszar utworzony w 2011 roku na powierzchni 77,22 ha.</p> <p>Jest położony na północ od Ełku, w mikroregionie Pojezierze Łaśmiadzkie, które stanowi środkową część Pojezierza Ełckiego. Całe Pojezierze Ełckie cechuje urozmaicona rzeźba terenu, ukształtowana przez mazurski łob</p>

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
		<p>lodowcowy fazy poznańskiej i pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Obszar obejmuje 4 pagórki o charakterze kemowym wraz z otaczającymi je pastwiskami i polami uprawnymi. Znajduje się on w północnej części wsi Straduny.</p> <p>Na niniejszym obszarze występuje tylko jeden rodzaj siedliska z Załącznika I oraz 1 gatunek z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Pierwszoplanową wartością tego obszaru są kserotermiczne murawy z klasy <i>Festuco-Brometea</i>, dla ochrony których został powołany obszar. Są to barwne, bujne, półnaturalne zbiorowiska o charakterze mezofilnym.</p>
Jezioro Woszczelskie PLH280034	Gmina Ełk, Stare Juchy	<p>Obszar utworzony w 2011 roku na powierzchni 313,67 ha.</p> <p>Głównymi elementami obszaru Natura 2000 Jezioro Woszczelskie są: mezotroficzne jezioro, niewielkie powierzchnie łąkowe (wilgotna łąka trzęślicowa i płat świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie) i niewielki fragment niżowego łągu jesionowo-olszowego, który rozwija się wzdłuż ciekę łączącego jeziora Sawinda Wielka z Jeziorem Woszczelskim. Jezioro Woszczelskie stanowi siedlisko występowania zbiorowisk ramienic oraz rzadkich gatunków naczyniowych roślin zanurzonych. W obrębie zbiorowisk ramienic zidentyfikowano 5 gatunków, które znajdują się na Czerwonej Liście glonów w Polsce. Brzegi jeziora oraz wypłylenia obficie porasta roślinność szuwarowa. Ma ona duże znaczenia dla występującej tu fauny kręgowców i bezkręgowców. Zbiorowiska szuwarowe wykorzystywane są jako schronienie oraz miejsca łąkowe i tarliskowe.</p>
Puszcza Romincka PLH280005	Dubeninki, Gołdap	<p>Obszar utworzony w 2008 roku na powierzchni 14754,34 ha.</p> <p>Puszcza Romincka jest najbardziej na północ wysuniętym dużym kompleksem leśnym w Polsce. Jej klimat cechuje wyraźny kontynentalizm, co sprzyja występowaniu licznych elementów borealnych, zarówno wśród flory, jak i zespołów roślinnych. Niemal wszystkie zespoły leśne występują w borealnych odmianach, co wyraża się obecnością grupy gatunków o północnym typie zasięgu, często na reliktowych, izolowanych stanowiskach. Szczególnie wysoką naturalnością odznaczają się śródleśne torfowiska, na których występuje m.in. świerczyna na torfie <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>. Puszcza ma duże znaczenie dla zachowania leśnych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych o cechach borealnych, a torfowisko wysokie chronione w rezerwacie przyrody „Mechacz Wielki” należy do najlepiej wykształconych i zachowanych kompleksów torfowych w Polsce. Łącznie stwierdzono tu 9 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Puszcza jest istotnym refugium fauny leśnej z wilkiem i rysiem, a także ważną ostoją wydry i bobra. Występuje tu również wiele innych rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt i roślin.</p>
Użytki ekologiczne		
Długi Mostek	Olecko	Obszar o powierzchni 1,75 ha, pas szuwaru w zatoce przy wypływie rzeki legi z jeziora oleckiego wielkiego.
Torfowisko Sikora	Stare Juchy	Obszar o powierzchni 50,49 ha, śródpolne torfowisko, stanowisko wielu gatunków roślin chronionych.

Obszar chroniony	Lokalizacja EGO (gmina)	Opis
Jeziro Birek	Świątajno	Obszar o powierzchni 68,75 ha, kompleks jeziorno-bagienny, miejsce występowania wielu gatunków ptaków.
Torfowisko Połom	Świątajno	Obszar o powierzchni 3,36 ha, dystroficzne jeziorko śródleśne.
Wyspa Dunajek	Świątajno	Obszar o powierzchni 24,25 ha, starodrzew drzew liściastych.

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>; <http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/>; <http://parkikrajobrazowewarmiimazur.pl/>

Większe kompleksy leśne subregionu EGO Kraina Bociana to Puszcza Borecka oraz Puszcza Romincka.

Puszcza Borecka jest niezwykłym zakątkiem w północno-wschodniej Polsce o unikalnym połączeniu dużych obszarów leśnych i równie okazałych akwenów wodnych. Większość drzewostanów w Puszczy ma charakter naturalny, część z nich osiągnęła wiek powyżej 150 lat. Gatunkiem charakterystycznym jest tu świerk, zmieszany m.in. z dębem, brzozą, olszą, lipą, grabem, klonem, wiązem i jesionem. Puszcza posiada duże walory krajobrazowe, a rzeźba terenu jest mocno zróżnicowana. Obszarem Puszczy Boreckiej zarządzają dwa nadleśnictwa: Borki i Czerwony Dwór³.

Unikalny charakter Puszczy Rominckiej wynika z warunków, w jakich kształtowały się tutejsze zbiorowiska roślinne. Położenie na północnych krańcach Polski oraz wysokość nad poziomem morza sięgająca niemal 300 m powodują, że klimat, jak na polskie warunki, jest tu wyjątkowo surowy. Dlatego najlepiej spośród naszych gatunków drzew czuje się tu świerk, tworząc unikalne w skali kraju lasy borealne. Liczne tereny podmokłe w dolinach rzek to królestwo olszy, sosnowe lasy bagiennie rosną w miejscach, gdzie kiedyś były jeziora, a żyzne zbocza niewielkich wzniesień zajmują gatunki liściaste – lipy, dęby, graby, wiązy i klony.⁴

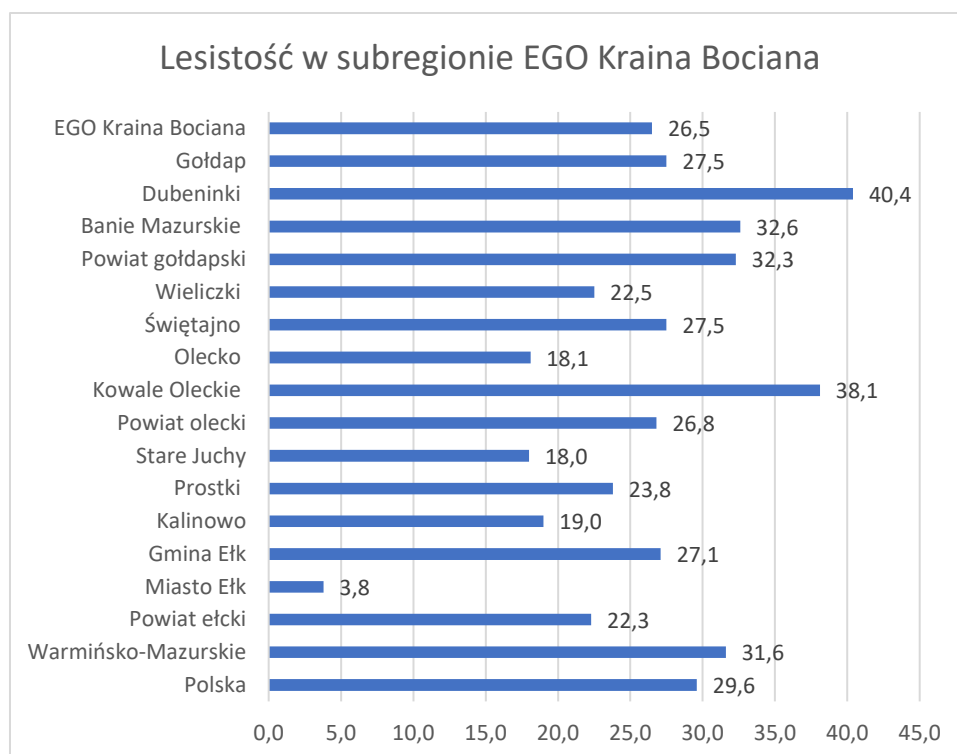
Lasy to istotny element kształtujący strukturę przyrodniczą regionu i jego krajobraz. Stanowią niezbędny czynnik równowagi ekologicznej i są jednocześnie formą użytkowania gruntów, spełniającą różnorodne funkcje: biologiczne, ekologiczne, produkcyjne i społeczne. Lesistość w subregionie (26,5%) jest niższa od lesistości w województwie warmińsko-mazurskim (31,6%).⁵

³ <http://www.bialystok.lasy.gov.pl/>, dostęp 10.02.2020.

⁴ Tamże.

⁵ Za: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Rysunek 4. Lesistość w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Subregion EGO Kraina Bociana położony jest w zlewisku Bałtyku, w zlewniach rzek Biebrzy i Pregoty. Duża część leży w zlewni rzeki Ełk. Północne obszary odwadnia Gołdapa (w zlewni Węgorapy) i Błędzianka – Krasna z grupą mniejszych cieków (w zlewni Pisy).

W południowej i centralnej części subregionu główną oś hydrograficzną stanowi rzeka Ełk, która odprowadza wody przez Jezioro Rajgrodzkie do Biebrzy. Ma ona długość 114 km (93 km w granicach województwa warmińsko-mazurskiego), a jej największym dopływem jest Lega (w środkowym biegu zwana Małkiń). Rzeka Ełk jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy o całkowitej powierzchni zlewni 1524,5 km². Swój początek bierze na Szeskiej Górze, następnie płynie południkowo przez gminę Gołdap, Kowale Oleckie, Świątajno, Stare Juchy, Ełk i Prostki, dalej powiaty grajewski i moniecki w województwie podlaskim. Przepływa przez jeziora: Łażno, Łaśmiady, Straduńskie, Ełckie. Największymi miejscowościami położonymi nad rzeką Ełk są: Ełk, Straduny, Nowa Wieś Ełcka, Prostki i Grajewo. W początkowym biegu (od ujścia do jeziora Łaśmiady) rzeka nosi nazwy Czarna Struga i Łażna Struga. Nazwę Ełk przybiera dopiero przy wypływie z Jeziora Ełckiego w kierunku południowym.

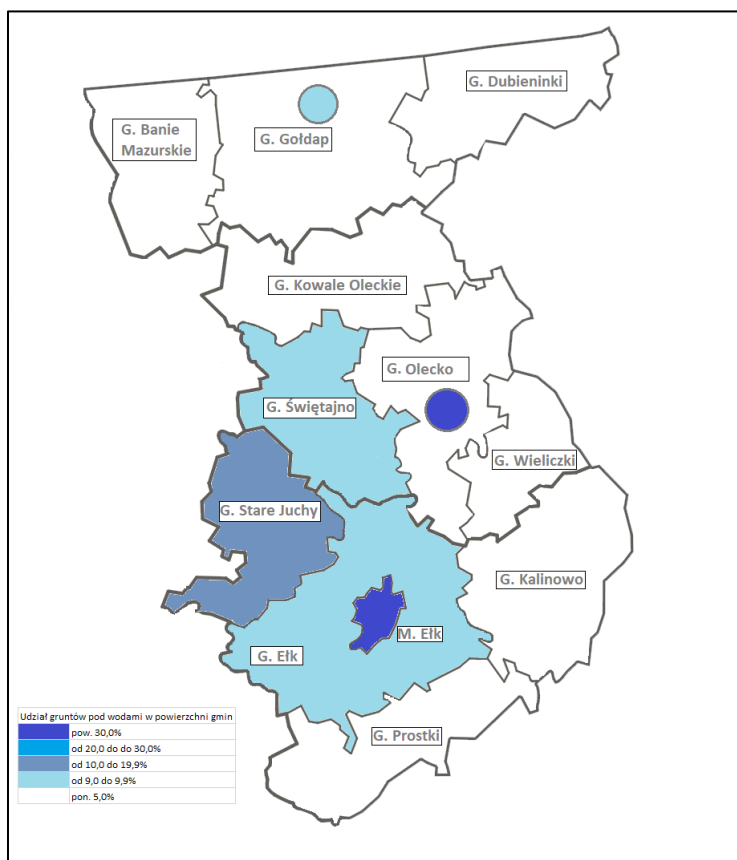
Lega (Jegrznia) to główna rzeka powiatu oleckiego. Ma swoje źródła pośród wzgórz na północny zachód od miejscowości Szalejki, koło Kowal Oleckich, na wysokości około 225 m n. p. m. (115 m wyżej ujścia). W swym biegu rzeka zmienia kilkakrotnie nazwę. Od źródeł do jeziora Selmęt nosi nazwę Lega, następnie Małkiń, a poniżej jeziora Rajgrodzkiego przyjmuje nazwę Jerzgnia.

Północno-zachodnią część subregionu odwadniają rzeka Węgorapa i Gołdapa z dopływami. Podobnie jak we wschodniej części powiatu gołdapskiego, rzeki leżą w zlewni Pregoty, niosąc swoje wody przez

granicę polsko-rosyjską. Północno-wschodnią część subregionu odwadniają rzeki w zlewni Pissy, tj. Błędzianka i jej dopływy Bludzia i Struga Żytkiejmska⁶.

Subregion EGO Kraina Bociana położony jest w obrębie Pojezierza Ełckiego, Wschodniosuwalskiego oraz Zachodniosuwalskiego, co oznacza, że krajobraz urozmaicają liczne jeziora. Największe jeziora Pojezierza Ełckiego to Łaśmiady, Łażno, Jezioro Rajgrodzkie, Selmęt Wielki. Największy udział gruntów pod wodami w powierzchniach gmin występuje w mieście Ełk oraz w obrębie miasta Olecko (pow. 30%). Wody w gminie Stare Juchy zajmują ponad 13% jej powierzchni. Wysoki udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem występuje w gminach Świętajno oraz Stare Juchy (w przedziale od 5 do 9,9%).

Rysunek 5. Udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem gmin subregionu EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.

Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie (WIOŚ) duża część wód rzecznych subregionu EGO Kraina Bociana charakteryzowała się umiarkowanym stanem ekologicznym, stanem chemicznym poniżej dobrego oraz złym stanem wód.

⁶ Za: <http://www.egoturystyka.pl/>, opracowanie: Ryszard F. Dutkiewicz

Tabela 3. Ocena stanu jednolitych części wód rzecznych badanych w 2017 roku

Lp.	Jednolita część wód rzecznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
62	Jegrznia (Lega) od wpływu do jez. Olecko Wielkie do wpływu z jez. Olecko Małe, PLRW20002526261539	Umiarkowany stan	-	Zły
63	Romoła PLRW20001826285689	Umiarkowany stan	-	Zły
64	Ełk (Łażna Struga) od wpływu z jez. Litygajno do wpływu do jez. Łaśmiady z Połomką od Romoty PLRW200020262859	Słaby stan	Poniżej dobrego	Zły
65	Ełk (Łażna Struga) na jez. Łaśmiady z Gawlikiem PLRW200025262879	Dobry stan	Poniżej dobrego	Zły
66	Ełk (Łażna Struga) od wpływu z jez. Łaśmiady do wpływu z jez. Ełckiego PLRW2000252628939	Dobry stan	-	-
69	Kanał Janki PLRW700018582474	Umiarkowany stan	-	Zły
70	Dopływ spod Ziemiarek PLRW7000185824772	Umiarkowany stan	-	Zły
71	Węgorapa od wpływu z jeziora Mamry do granicy państwa PLRW70002058253	-	-	Zły
72	Bachutka PLRW7000185824929	-	Poniżej dobrego	Zły
73	Wika PLRW70001858254	-	Poniżej dobrego	Zły

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

W 2017 roku WIOŚ dokonał oceny stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód jeziornych położonych w subregionie EGO Kraina Bociana. Ocena stanu jednolitych części badanych wód, będąca wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego, wskazuje na ich zły stan.

Tabela 4. Ocena stanu jednolitych części wód jezior badanych w 2017 roku

Lp.	Jednolita część wód rzecznych	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
2	Jezioro Ełckie PLLW30114	Umiarkowany potencjał ekolog.	Poniżej dobrego	Zły
7	Jezioro Haleckie PLLW30108	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
18	Jezioro Łaśmiady PLLW30089	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
31	Jezioro Rekąty PLLW30104	Słaby stan ekologiczny	Nie badano	Zły
35	Jezioro Sedraneckie PLLW30043	Umiarkowany stan ekologiczny	Nie badano	Zły

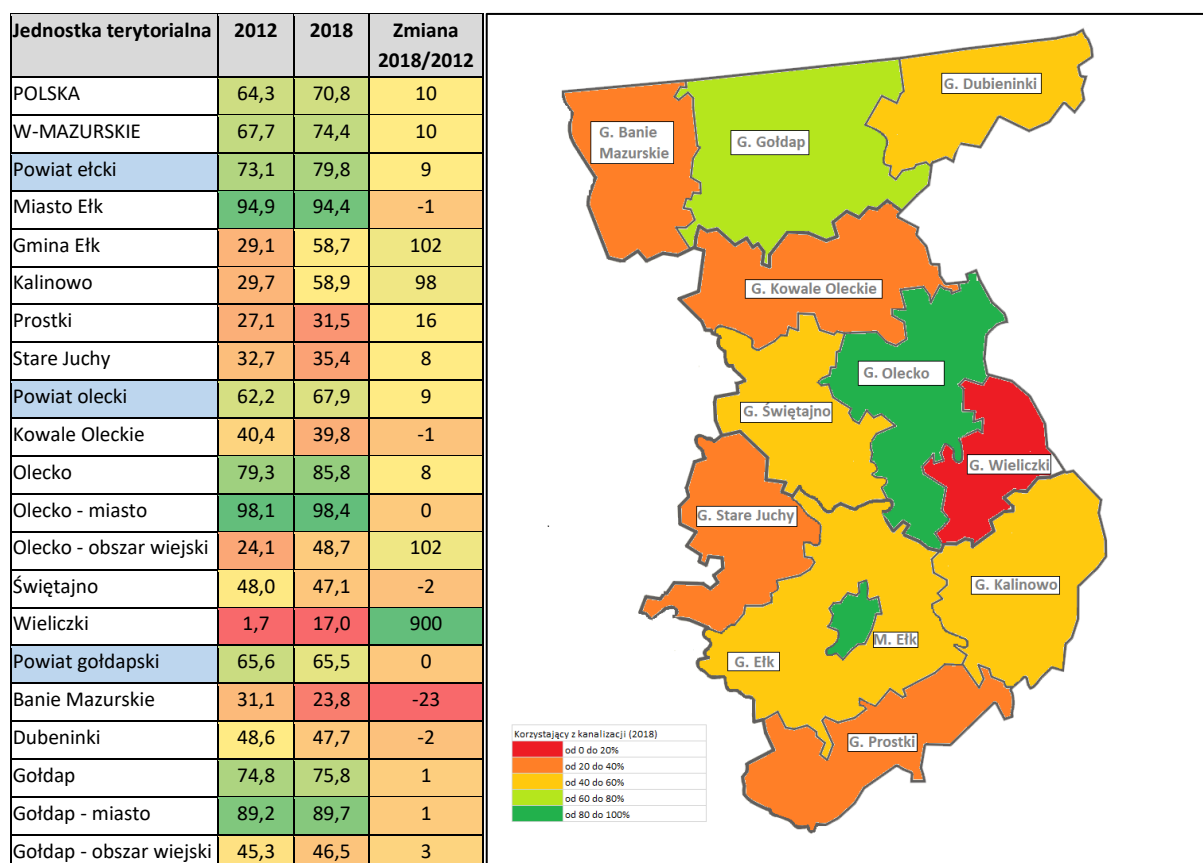
Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

Wody płynące w województwie warmińsko-mazurskim oraz w subregionie EGO Kraina Bociana najczęściej narażone były na zrzut niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych. W ostatnich latach zauważalna była tendencja spadkowa odprowadzania tych zanieczyszczeń do wód lub gleby.

Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczył obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływają poprzez jeziora. Wszelkie zmiany ilościowe i jakościowe wód płynących ze zlewni mają bezpośredni wpływ na zasoby i jakość wód jezior. Niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior, stanowi poważne ich zagrożenie⁷.

W subregionie EGO, pomimo poprawy w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, w okresie od 2012 do 2018 roku, nadal istniały miejsca, które wymagały interwencji w tym zakresie. Odsetek mieszkańców subregionu korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2018 roku wyniósł 46,5% i był wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej (74,4%) i krajowej (70,8%). Deficyty w dostępie do sieci kanalizacyjnej widoczne były głównie w przestrzeniach wiejskich.

Rysunek 6. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do pogorszenia stanu wód przyczyniają się sflwy powierzchniowe, zwłaszcza z terenów rolniczych poddawanych nawożeniu i chemizacji. Są one znaczącym źródłem związków biogenych (głównie

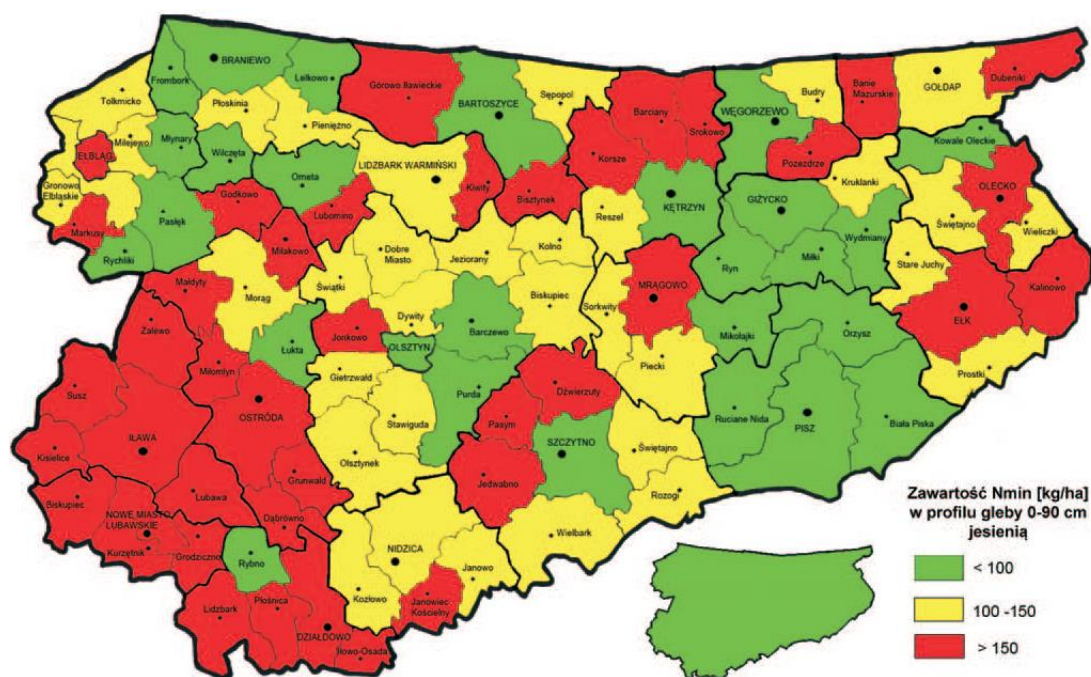
⁷ Za: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn, 2018.

związki azotowe) wprowadzanych do wód, co powoduje nadmierną ich eutrofizację oraz wzmożone zarastanie. W wielu przypadkach pola uprawne przylegające bezpośrednio do brzegów jezior i rzek pozbawione są bariery ochronnej w postaci pasów zieleni i zadrzewień, co sprzyja przenikaniu zanieczyszczeń. Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego uznany został za szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. Odpływ azotu do wód należy tam ograniczyć⁸.

W Polsce od 1997 roku prowadzony jest monitoring zawartości azotu mineralnego w glebach jako element realizacji dyrektywy 91/676/EWG, dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego, której celem jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego lub wywołanego przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu wód. Zasoby azotu mineralnego w glebach województwa warmińsko-mazurskiego przedstawiono na podstawie badań monitoringowych, realizowanych przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą⁹.

W subregionie EGO Kraina Bociana zdiagnozowano bardzo wysokie zawartości azotu mineralnego (N min) w profilu gleby 0–90 cm jesienią. Wg danych IUNG Puławy zawartość N min w profilu glebowym przekraczająca 100 kg/ha jest wartością bardzo wysoką, zarówno dla gleb bardzo lekkich, lekkich, jak i średnich i ciężkich¹⁰. W tym miejscu warto zaznaczyć, że zagrożenie zanieczyszczenia wód związkami azotu potęgowane jest przez ukształtowanie terenu (erozja wodna i wietrzna) oraz zmiany klimatyczne.

Rysunek 7. Zawartość N w glebie – WIOŚ (2017)

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

⁸ Tamże.

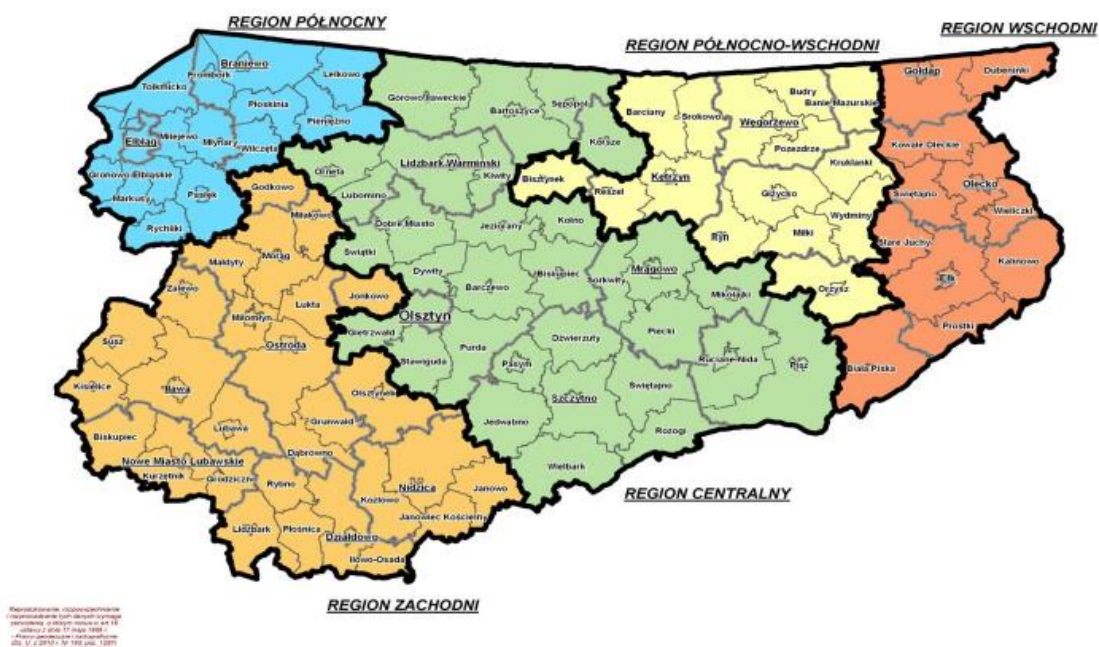
⁹ Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018.

¹⁰ Za: Zalecenia nawozowe dla roślin uprawy polowej i trwałych użytków zielonych. Materiały szkoleniowe. Autorzy: dr Tamara Jadczyzsyn, dr Jan Kowalczyk, dr hab. Wojciech Lipiński, IUNG Puławy, 2010.

Kompleksowe działania w zakresie gospodarowania odpadami powinny uwzględniać zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk surowców, ponowne ich wykorzystanie oraz ograniczanie ich negatywnego wpływu na środowisko. Nadrzędnym dokumentem, tworzącym generalne ramy i wyznaczającym kierunki gospodarowania odpadami w województwie, jest Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016–2022. W celu zorganizowania gospodarki odpadami komunalnymi w województwie wyodrębnionych zostało 5 regionów: Północny, Północno-Wschodni, Centralny, Wschodni i Zachodni. W ramach każdego wyznaczone zostały instalacje regionalne, które będą zagospodarowywały odpady komunalne wytworzone na ich terenie.

Subregion EGO Kraina Bociana w całości wchodzi w skład tzw. Regionu Wschodniego Gospodarki Odpadami. Do Regionu Wschodniego należy również gmina Biała Piska z powiatu piskiego.

Rysunek 8. Podział województwa na Regiony Gospodarki Odpadami wg WPGO 2011

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016–2022.

System gospodarki odpadami w subregionie EGO Kraina Bociana opiera się na współpracy miast, gmin i powiatów. Wyrazem dążenia do budowy kompleksowego systemu gospodarki odpadami było utworzenie Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami „Eko-MAZURY” Sp. z o.o., które zostało powołane przez Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Ełku, na mocy uchwały Zgromadzenia Związku w 2007 roku.

Ze względu na specyfikę obszaru przedsięwzięcia (12 gmin) i dużą rozciągłość obszaru (ok. 100 km) Region Gospodarki Odpadami podzielono na trzy podregiony, obsługiwane przez stacje przeładunkowe, oraz jeden region obsługiwany bezpośrednio przez ZUO w Siedliskach:

- podregion Gołdap – stacja przeładunkowa Kośmidry (gmina Gołdap),
- podregion Olecko – stacja przeładunkowa Olecko (gmina Olecko),
- podregion Biała Piska – stacja przeładunkowa Biała Piska (gmina Biała Piska),
- podregion Ełk – ZUO w Siedliskach k/Ełku.

Rysunek 9. System gospodarki odpadami na obszarze działalności Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Elku.

W wyniku zastosowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz wdrażania procesów technologicznych unieszkodliwiania odpadów, produktem końcowym będą: surowce wtórne do dalszego przetworzenia i wykorzystania, kompost do celów rolniczych i komunalnych, paliwo alternatywne przeznaczone dla pozyskania energii. Tylko 39% całego strumienia odpadów w postaci nieszkodliwej dla środowiska masy zostanie skierowane na kwaterę odpadów balastowych.

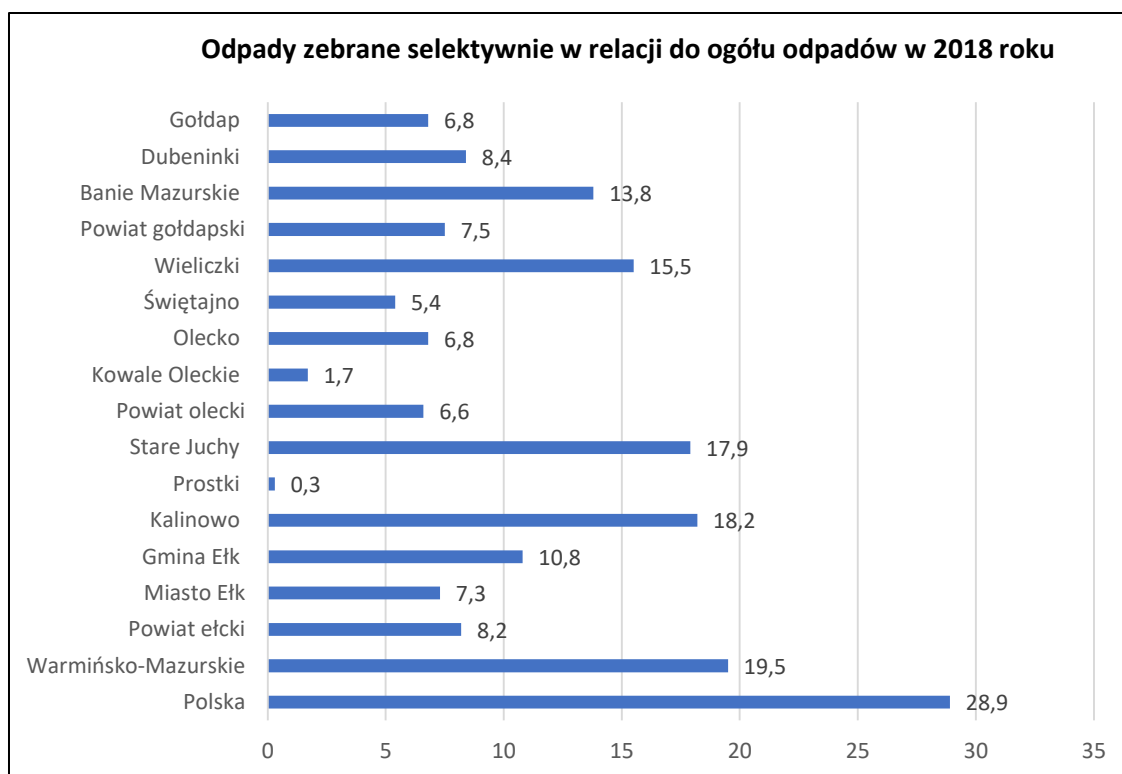
Podstawowymi ogniwami w strukturze systemu gospodarki odpadami są:

- wytwórcy odpadów (100% populacji zamieszkującej i przebywającej na terenie Związku),
- jednostki zajmujące się odbiorem, zbieraniem i transportem odpadów,
- jednostki zajmujące się unieszkodliwianiem i/lub przetwarzaniem odpadów. Podstawowym założeniem jest tu budowa centralnej instalacji do unieszkodliwiania zmieszanych odpadów komunalnych w Siedliskach k/Elku.

Źródło: <http://eko-mazury.elk.pl/system-gospodarki-odpadami/>, dostęp 06.02.2020.

W poszczególnych gminach subregionu EGO Kraina Bociana notowano bardzo różnorodny udział opadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów, jednak ten poziom był wyraźnie niższy od średniej krajowej (28,9%) i średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (19,5). Wg danych GUS dla 2018 roku najwyższy poziom udziału odpadów zbieranych selektywnie odnotowano w gminach Kalinowo (18,2%), Stare Juchy (17,9%) oraz Wieliczki (15,5%). Najniższy poziom uczestnictwa w segregacji odpadów dotyczył gmin Prostki (0,3%) oraz Kowale Oleckie (1,7%).

Rysunek 10. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2018 roku

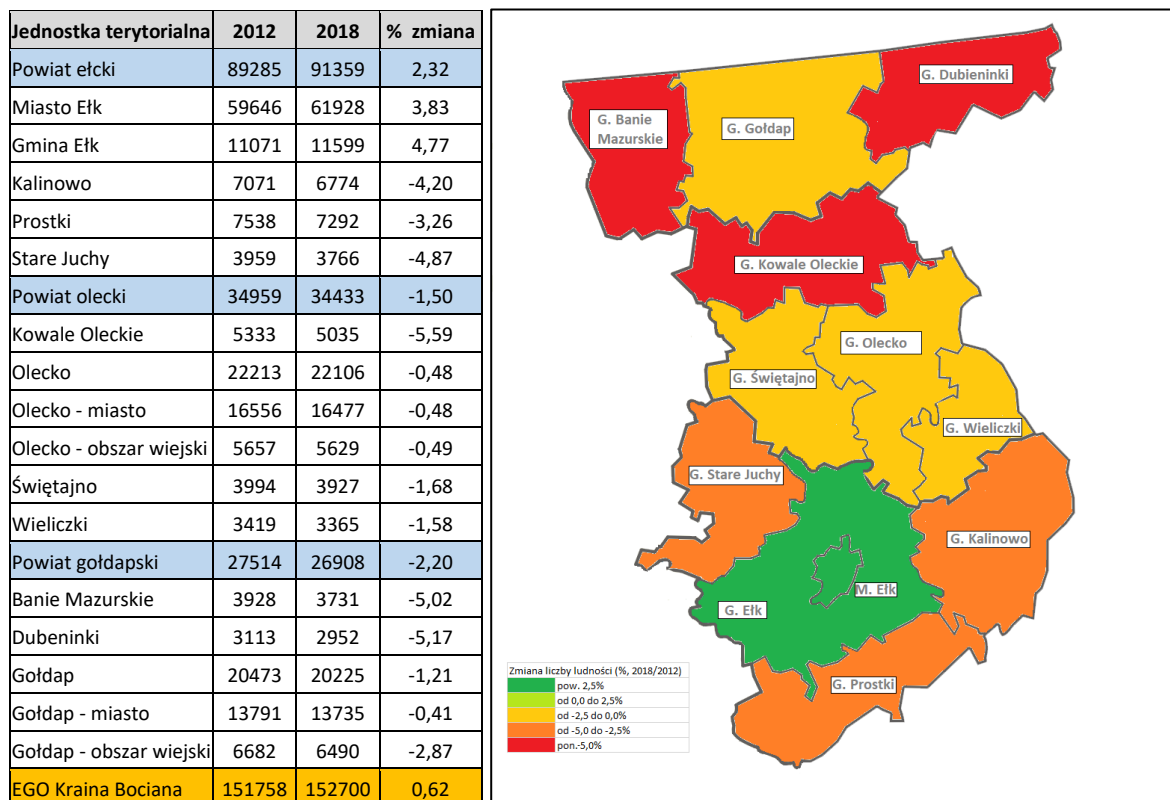

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.2 Uwarunkowania społeczno-demograficzne

Dane demograficzne dla subregionu EGO Kraina Bociana wskazują na duże wewnętrzne zróżnicowanie struktury wiekowej ludności oraz migracji. W 2018 roku subregion zamieszkały był przez 152 700 mieszkańców, natomiast w 2012 roku przez 151 758 osób. Oznacza to, że w tym okresie odnotowano wzrost liczby ludności subregionu o 0,62%. Wskazuje to na stabilność populacji subregionu, co jest zjawiskiem korzystnym w skali województwa oraz kraju. Warto jednak zwrócić uwagę, że stabilność ta wynikała ze wzrostu liczby ludności dwóch gmin: Miasta Ełk oraz otaczającej je gminy wiejskiej Ełk. W Ełku odnotowano wzrost liczby ludności o 3,83% w okresie od 2012 do 2018 roku, w gminie Ełk o 4,77%. Największy ubytek nastąpił w wiejskich gminach północnej części subregionu, tj. Kowale Oleckie (-5,59%), Dubieninki (-5,17%), Banie Mazurskie (-5,02%). Znacznego ubytku ludności doświadczyły ponadto gminy z powiatu ełckiego: Stare Juchy (-4,87%), Kalinowo (-4,2%), Prostki (-3,26%).

Rysunek 11. Zmiany liczby ludności (2018/2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W skali kraju oraz województwa można zaobserwować dynamiczne zmiany struktury wiekowej mieszkańców. Podobne zjawiska, choć z mniejszą intensywnością, zachodziły w subregionie EGO Kraina Bociana. Struktura wiekowa ludności subregionu, województwa oraz kraju opiera się na dwóch wyżach demograficznych dotyczących osób urodzonych w latach 50. XX wieku oraz osób urodzonych w latach 70. i 80. XX wieku. Pokolenie lat 50. przechodzi obecnie do kategorii poprodukcyjnej. Brak wyżu demograficznego początku XXI wieku powoduje, że wraz ze wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym maleje odsetek osób w wieku produkcyjnym.

Powyższe zjawiska widoczne są w danych demograficznych dla subregionu EGO Kraina Bociana. W latach 2012–2018 odnotowano w subregionie wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym z 14,7 do 18,2%. Był on niższy od wartości notowanej dla województwa (19,8%) oraz kraju (21,4%). Najwyższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano w 2018 roku, w gminach Banie Mazurskie (21,9%), Dubeninki (21,8%) oraz w przestrzeni miejskiej Olecka (21,4%). W przypadku gmin Banie Mazurskie oraz Dubeninki istnieje widoczna na podstawie danych korelacja pomiędzy wzrostem odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym i ubytkiem ludności. Oznacza to, że zjawisko starzenia się społeczeństwa współwystępowało z odpływem ludności.

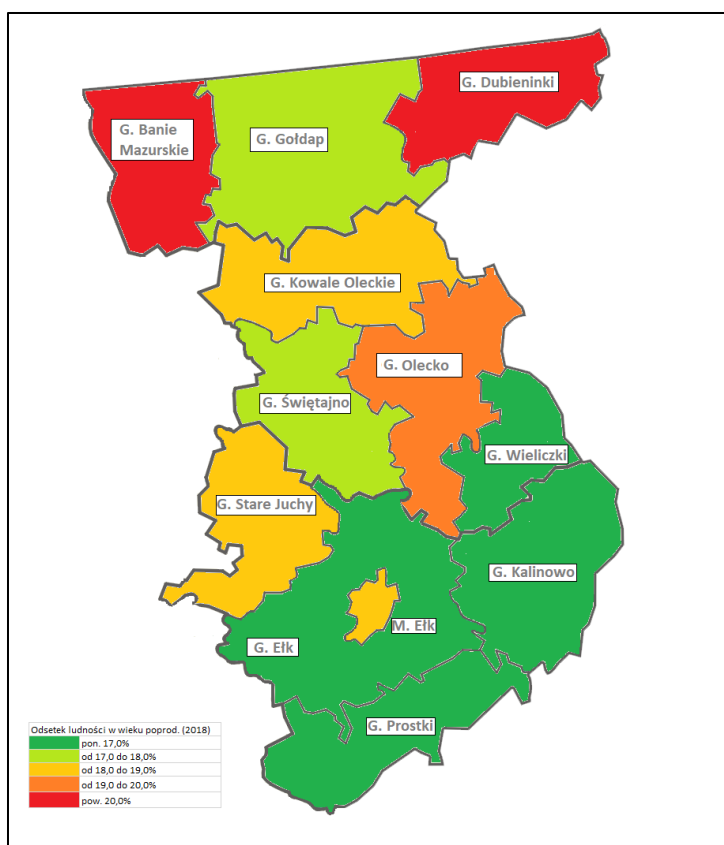
W subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym z 64,9 do 62,3% w okresie od 2012 do 2018 roku. Podobne zjawiska widoczne były w skali kraju (spadek z 63,9 do 60,6%) oraz województwa (65,0 do 61,9%).

Rysunek 12. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	2012	2018	2012	2018	2012	2018
	Przedprod.	Przedprod.	Prod.	Prod.	Poprod.	Poprod.
POLSKA	18,3	18,1	63,9	60,6	17,8	21,4
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	19,3	18,3	65,0	61,9	15,7	19,8
Powiat etcki	20,4	19,6	65,3	62,7	14,3	17,7
Miasto Etk	19,6	19,8	66,0	61,7	14,4	18,5
Etk	21,5	19,6	64,9	65,3	13,6	15,1
Kalinowo	22,6	18,1	63,2	65,2	14,1	16,7
Prostki	22,6	20,2	63,8	63,8	13,6	16,0
Stare Juchy	21,6	18,0	62,2	63,8	16,1	18,2
Powiat olecki	20,4	19,2	64,1	61,7	15,5	19,1
Kowale Oleckie	20,9	18,9	63,6	62,8	15,5	18,3
Olecko	20,0	19,6	64,1	60,4	15,9	19,9
Olecko - miasto	18,8	19,0	64,5	59,6	16,6	21,4
Olecko - obszar wiejski	23,4	21,5	62,8	62,8	13,8	15,7
Świątajno	20,5	17,2	65,4	65,4	14,1	17,4
Wieliczki	22,3	19,2	63,3	64,0	14,3	16,8
Powiat gołdapski	20,5	19,2	64,5	62,0	15,0	18,8
Banie Mazurskie	17,4	15,4	63,8	62,7	18,8	21,9
Dubeninki	19,8	17,6	62,0	60,6	18,2	21,8
Gołdap	21,2	20,1	65,0	62,1	13,8	17,8
Gołdap - miasto	19,8	19,2	65,4	61,4	14,8	19,4
Gołdap - obszar wiejski	24,0	22,0	64,2	63,5	11,8	14,5
EGO Kraina Bociana	20,4	19,4	64,9	62,3	14,7	18,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 13. Ludność w wieku poprodukcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

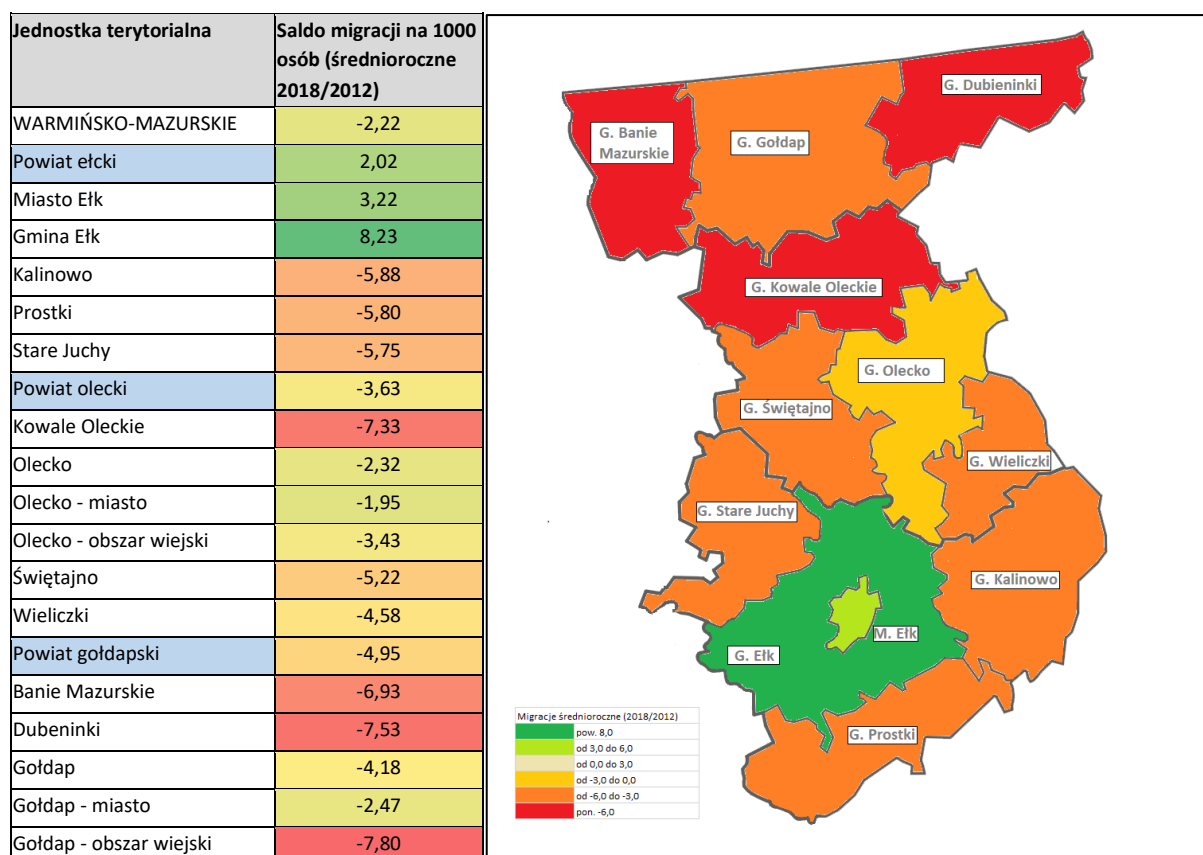
Dane średnioroczne salda migracji za okres od 2012 do 2018 roku potwierdzają, że napływ nowych mieszkańców do subregionu EGO Kraina Bociana związany był z miastem Ełk oraz gminą wiejską Ełk. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie wiejskiej Ełk notowano saldo migracji wynoszące 8,23, natomiast w Ełku 3,22. Największe ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców stwierdzono w powiecie gołdapskim (-4,95). W powiecie oleckim najniższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Kowale Oleckie (-7,33).

Powyższe dane wskazują na istotne zróżnicowanie procesów społeczno-gospodarczych wewnątrz subregionu EGO Kraina Bociana. Największe miasto Ełk przyciągało nowych mieszkańców. W tej części subregionu widoczne były również dynamiczne zjawiska suburbanizacyjne (gmina Ełk). Napływ mieszkańców do największego miasta subregionu i jego otoczenia funkcjonalnego odbywał się poniekąd kosztem pozostałych przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana, a w szczególności obszarów wiejskich jego północnej części.

Warto zauważyć, że migrowały głównie osoby w wieku produkcyjnym, tym samym zmniejszał się potencjał kapitału ludzkiego wybranych przestrzeni, głównie wiejskich subregionu.

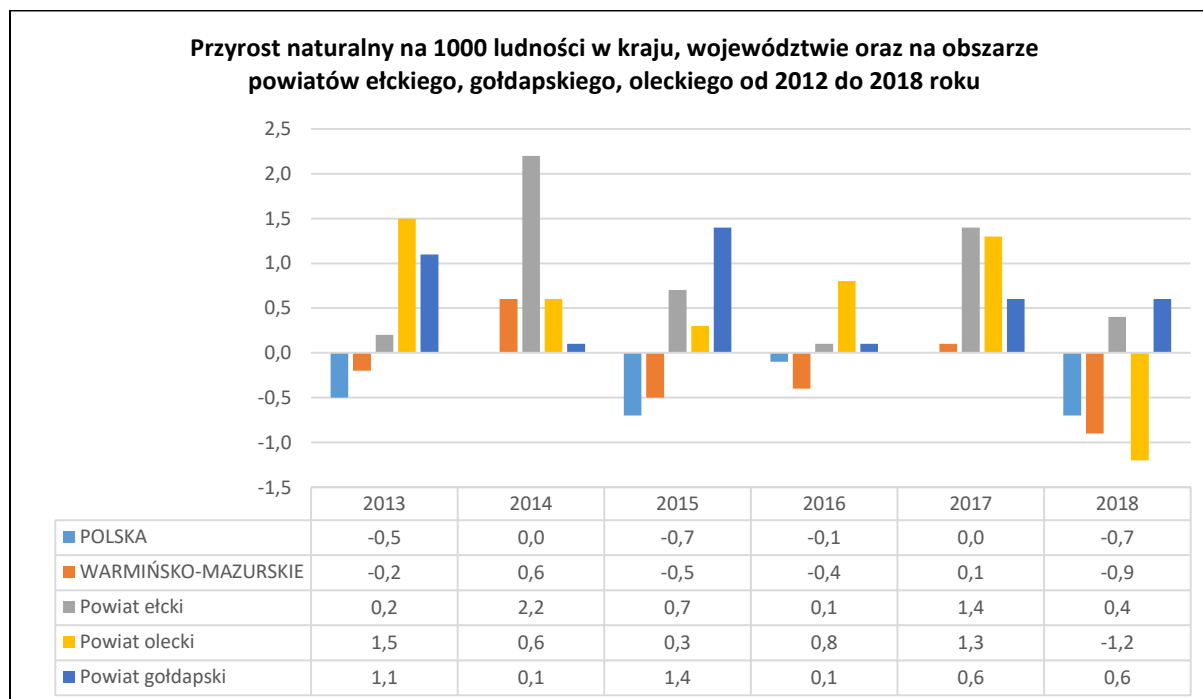
Korzystnie na tle kraju i województwa w subregionie EGO Kraina Bociana kształtował się przyrost naturalny. W okresie od 2012 do 2018 roku był on dodatni, z wyjątkiem powiatu oleckiego, gdzie w 2018 roku był on ujemny.

Rysunek 14. Migracje w ujęciu średniorocznym (2018/2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

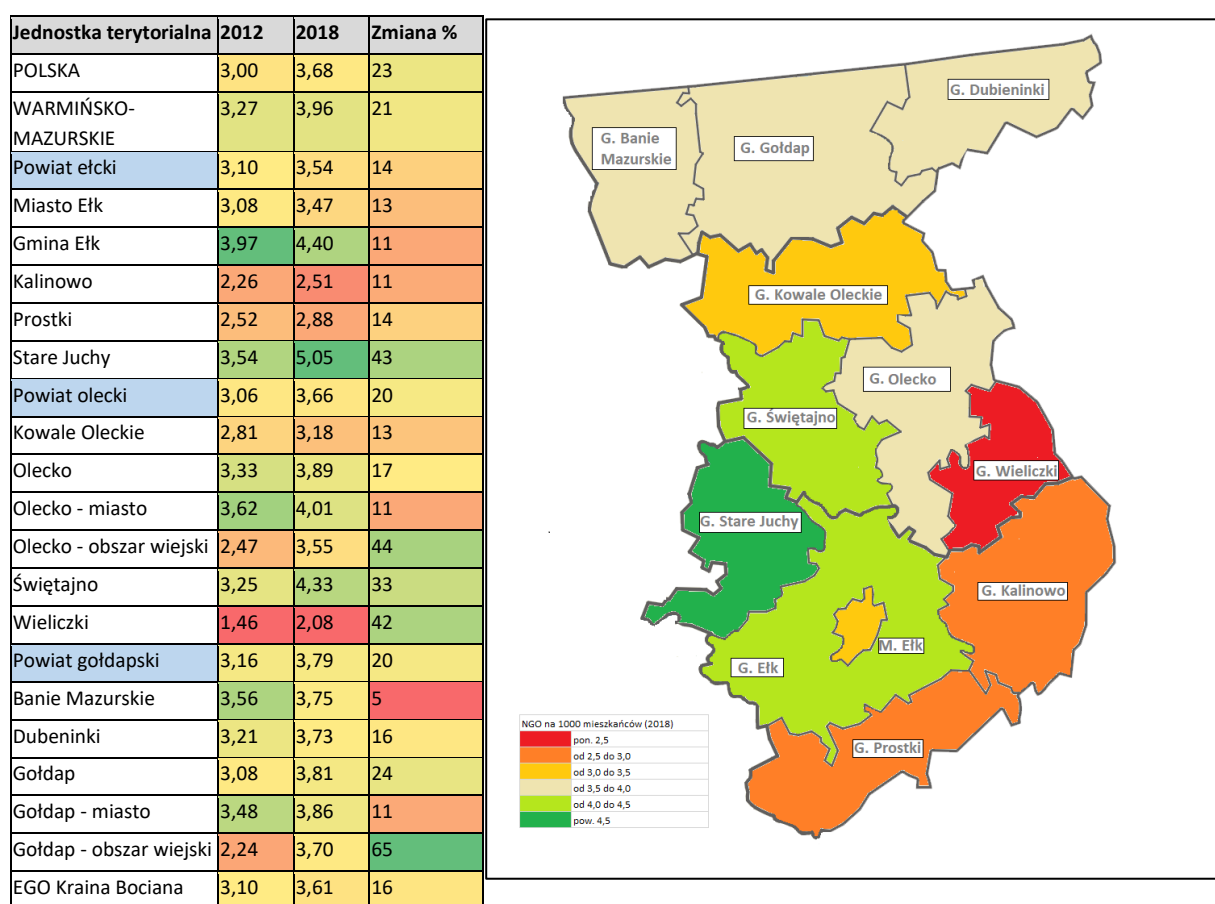
Rysunek 15. Przyrost naturalny na 1000 ludności w kraju, województwie oraz na obszarze powiatów etckiego, gołdapskiego, oleckiego od 2012 do 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W okresie od 2012 do 2018 roku widoczny był zarówno w kraju, jak również w województwie i subregionie EGO Kraina Bociana wzrost liczby organizacji pozarządowych, mierzony we wskaźnikach organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Wzrost aktywności społecznej w formie inicjatyw pozarządowych wyniósł w subregionie o 16%, w województwie był nieco wyższy i wyniósł 21%, a w skali kraju osiągnął 23%. Największe nasycenie organizacjami pozarządowymi w 2018 roku w przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana odnotowano w gminie Stare Juchy (5,05 organizacji na 1000 mieszkańców). Wysokie było ponadto w gminach Ełk (4,40) oraz Świętajno (4,33). Najniższą aktywność społeczną wyrażoną ilością organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców stwierdzono w gminie Wieliczki (2,08). Jednocześnie gmina Wieliczki, a także gminy Stare Juchy, Świętajno oraz obszar wiejski gmin Olecko i Gołdap należały do przestrzeni, w których odnotowano największy przyrost nasycenia organizacjami pozarządowymi.

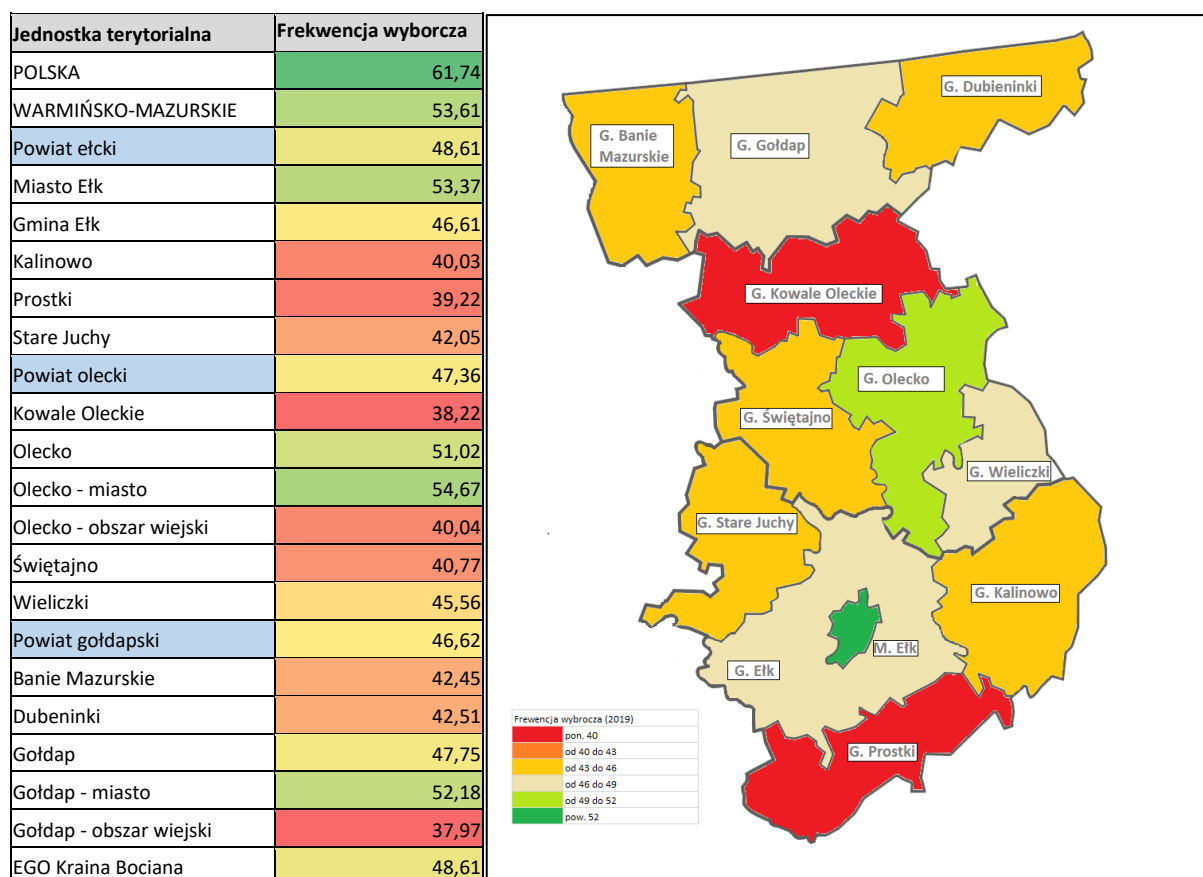
Rysunek 16. Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejne dane mówiące o potencjale aktywności społecznej dotyczyły frekwencji wyborczej. Była ona wyraźnie niższa w subregionie EGO Kraina Bociana (48,61%), porównując do średniej krajowej (61,74%), oraz niższa od średniej wojewódzkiej (53,61%). Najwyższą frekwencję w wyborach parlamentarnych z 2019 roku w subregionie odnotowano w ośrodkach miejskich, Ełku (53,37%), Gołdapi (52,18%), Olecku (54,67%). Najmniejszy odsetek mieszkańców uczestniczył w wyborach na obszarach wiejskich gminy Gołdap (37,97%) oraz Olecko (40,04) oraz w gminach Kowale Oleckie (38,22), Prostki (39,22), Kalinowo (40,03) oraz Świętajno (40,77%).

Rysunek 17. Frekwencja wyborcza w subregionie EGO Kraina Bociana w 2019 roku w wyborach parlamentarnych

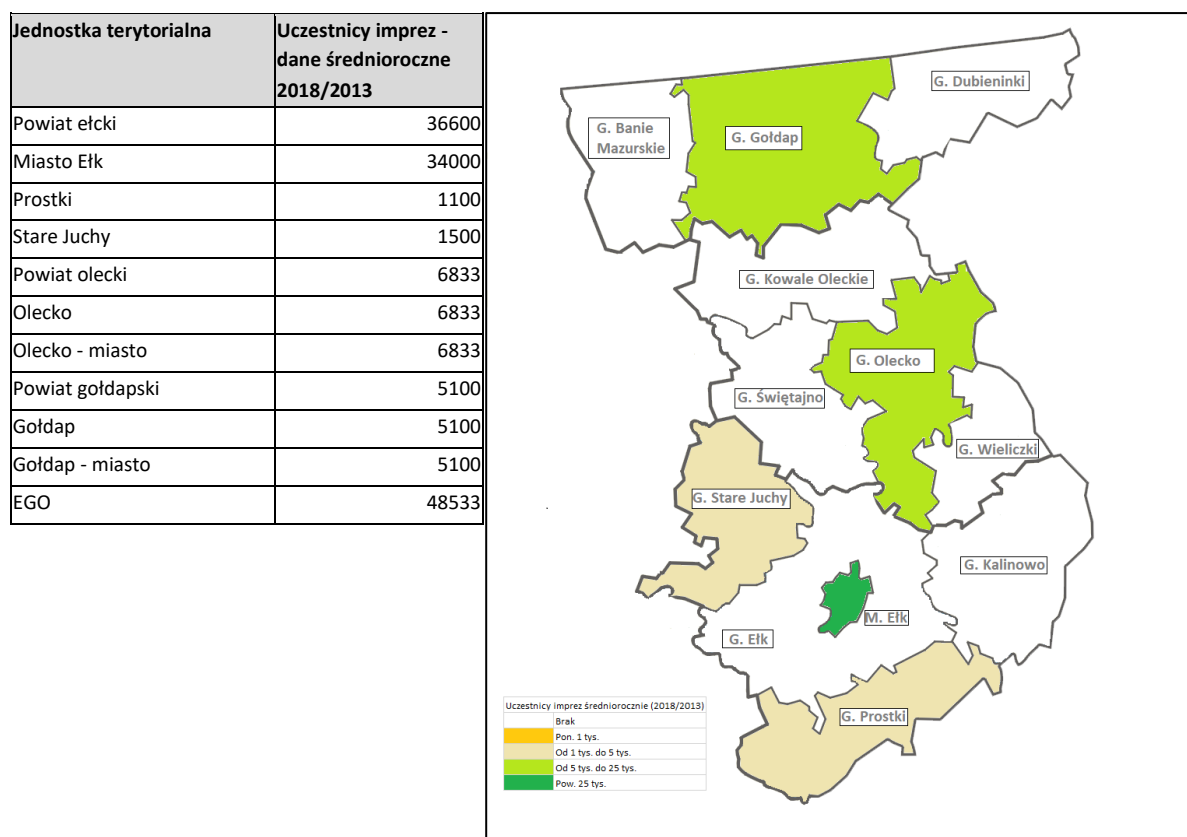
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Najważniejszym ośrodkiem kulturalnym w subregionie EGO Kraina Bociana jest Etka, w której prowadzona jest bogata działalność kulturalna i są organizowane imprezy rangi krajowej i międzynarodowej.

Wg danych GUS liczba osób biorąca udział średniorocznie w imprezach kulturalnych na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana wynosiła w latach od 2013 do 2018 48,5 tys. osób. Z tej liczby największy odsetek uczestniczył w imprezach odbywających się na terenie Etki (34 tys. osób). Poza nim uczestników imprez przyciągały dwa pozostałe miasta, tj. Gołdap (5,1 tys. osób) oraz Olecko (6,8 tys. osób). Na obszarach wiejskich subregionu imprezy odnotowane przez GUS odbywały się w gminach Stare Juchy (1,5 tys. osób) oraz Prostki (1,1 tys. osób).

Warto zauważyć, że w przestrzeni wirtualnej (baza internetowa) brak jest zbiorczych informacji nt. imprez cyklicznych odbywających się w subregionie EGO Kraina Bociana. Poszczególne gminy informują na swoich stronach internetowych o głównych wydarzeniach, w tym imprezach odbywających się na swoim terenie. Brakuje jednak informacji o tych, które mają miejsce poza granicami administracyjnymi danej gminy, nie ma także aktualnego, wspólnego kalendarza imprez dla całego subregionu EGO Kraina Bociana.

Rysunek 18. Średnioroczna liczba uczestników imprez w latach od 2013 do 2018 w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Instytucje kultury masowej w subregionie EGO Kraina Bociana zlokalizowane są w Etku, Gołdapi oraz Olecku. Łącznie w subregionie działały 4 kina, 2 w Etku oraz po jednym w Gołdapi i Olecku. Warto odnotować istotny wzrost zainteresowania ofertą kin. W Etku w 2018 roku kina odwiedziło 200 tys. osób, w 2013 roku było to zaledwie 49 tys. osób. W Olecku liczba widzów wzrosła z 6 tys. w 2012 roku do 13,8 tys. w 2018 roku. Kino w Gołdapi cieszyło się wyraźnie słabszym zainteresowaniem – w 2018 roku odnotowano 2,8 tys. widzów.

W subregionie EGO Kraina Bociana działało jedno muzeum, zlokalizowane w Etku (Muzeum Historyczne w Etku). W przypadku tej instytucji kultury również widoczny był istotny wzrost zainteresowania. W 2018 roku placówkę odwiedziło 50,8 tys. osób, przy 6,7 tys. w 2013 roku. W Olecku, w strukturach Regionalnego Ośrodka Kultury w Olecku „Mazury Garbate” funkcjonuje Olecka Izba Historyczna.

W każdej z gmin subregionu EGO Kraina Bociana funkcjonowały odpowiednie struktury instytucji kultury (ośrodki/domy kultury). Na terenach wiejskich kluczową rolę w promowaniu kultury i integracji społecznej na poziomie lokalnym pełnią biblioteki. W subregionie EGO Kraina Bociana cieszyły się one mniejszą popularnością, niż przeciętnie w kraju oraz w województwie warmińsko-mazurskim. Widoczny był trend spadkowy zainteresowania ofertą bibliotek. Spadała zarówno liczba czytelników bibliotek, jak też aktywność czytelnicza.

Tabela 5. Działalność bibliotek w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	Czytelnicy na 1000 mieszkańców			Wypożyczenia na 1 czytelnika		
	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %
Polska	168	155	-7,7	18,9	17,1	-9,5
Warmińsko-mazurskie	152	136	-10,6	19,5	18,6	-4,7
Powiat ełcki	116	97	-16,7	20	19	-5,1
Powiat olecki	131	117	-11,0	20,4	14,8	-28,3
Powiat gołdapski	110	88	-20,8	20,3	21,8	7,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Infrastruktura sportowa w regionie koncentruje się w ośrodkach miejskich, tj. Ełku, Gołdapi i Olecku. Hale sportowo-widowiskowe zlokalizowane są w Ełku, Gołdapi oraz Olecku. W Ełku i Olecku znajdują się baseny o wymiarach 25 x 16 m, a w Gołdapi basen o wymiarach 25 x 12,5 m. Stadion sportowy o liczbie miejsc powyżej 2 tys. usytuowany jest w Ełku. W Olecku i Ełku znajdują się ponadto stadiony lekkoatletyczne z certyfikatem PZLA¹¹.

Istotną rolę w krzewieniu aktywności fizycznej mieszkańców subregionu EGO Kraina Bociana pełnią lokalne kluby sportowe. W 2018 roku na terenie subregionu działały łącznie 62 kluby sportowe, a ich liczba od 2012 roku zmniejszyła się o 5. Był to trend odmienny od obserwowanego w skali kraju oraz w województwie warmińsko-mazurskim. Największa liczba klubów sportowych działa na obszarach miejskich subregionu. W 2018 roku w Ełku były 32 kluby sportowe, w Gołdapi 7, w Olecku 11, czyli łącznie 77,5% wszystkich klubów. W analizowanym okresie pomiędzy 2012 a 2018 rokiem stwierdzono w subregionie spadek ilości osób ćwiczących w klubach sportowych o 6%. W tym samym okresie trend w skali kraju i województwa był wzrostowy. Pomimo tego nadal na tle województwa warmińsko-mazurskiego subregion charakteryzował się wyższą wartością wskaźnika osób ćwiczących na 10 tys. mieszkańców. Wyższa od średniej dla województwa i kraju była również wartość wskaźnika osób prowadzących zajęcia sportowe w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, choć, podobnie jak w przypadku liczby osób ćwiczących, odnotowano spadek jego wartości pomiędzy 2012 a 2018 rokiem. Warto zwrócić uwagę, że potencjał zorganizowanej aktywności fizycznej w subregionie EGO koncentrował się w miastach. Obszary wiejskie charakteryzowały się wyraźnie niższymi wskaźnikami uczestnictwa w sporcie oraz niższą dostępnością kadr prowadzących zajęcia sportowe.

Tabela 6. Aktywność sportowa na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	Liczba klubów sportowych			Ćwiczący na 10 tys. ludności			Prowadzący zajęcia sportowe na 10 tys. ludności		
	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %
Polska	14 307	14 772	3,3	235	275	16,8	12,9	14,5	12,7
Warmińsko-mazurskie	535	537	0,4	218	240	10,0	12,2	14,1	15,3
Powiat ełcki	39	38	-2,6	290	298	2,7	16,5	17,6	7,0
Ełk	32	32	0,0	395	395	0,0	22,5	24,1	7,1
Gmina Ełk	2	2	0,0	47	48	2,8	1,8	2,6	43,2
Kalinowo	1	1	0,0	28	44	56,6	1,4	1,5	4,4
Prostki	3	3	0,0	151	263	74,1	11,9	11,0	-8,1
Stare Juchy	1	0	-100,0	126	0	-100,0	2,5	0,0	-100,0
Wieliczki	0	0	0,0	250	226	-9,5	13,4	12,5	-7,1
Powiat olecki	14	14	0,0	476	177	-62,9	13,1	9,9	-24,3
Kowale Oleckie	3	2	-33,3	254	312	22,9	16,2	17,2	6,1
Olecko	9	12	33,3	308	401	30,0	20,5	22,5	9,3

¹¹ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Jednostka terytorialna	Liczba klubów sportowych			Ćwiczący na 10 tys. ludności			Prowadzący zajęcia sportowe na 10 tys. ludności		
	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %
Olecko - miasto	7	11	57,1	95	53	-44,2	3,5	1,8	-49,8
Olecko - obszar wiejski	2	1	-50,0	140	0	-100,0	10,0	0,0	-100,0
Świątajno	2	0	-100,0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Powiat gołdapski	14	10	-28,6	275	183	-33,6	13,8	8,2	-40,8
Banie Mazurskie	2	2	0,0	237	308	30,2	12,7	10,7	-15,8
Dubeninki	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gołdap	12	8	-33,3	325	186	-42,6	16,1	8,9	-44,8
Gołdap - miasto	8	7	-12,5	421	260	-38,2	18,1	12,4	-31,7
Gołdap - obszar wiejski	4	1	-75,0	127	31	-75,8	12,0	1,5	-87,1
EGO	67	62	-7,5	278	261	-6,0	15,3	14,8	-3,2

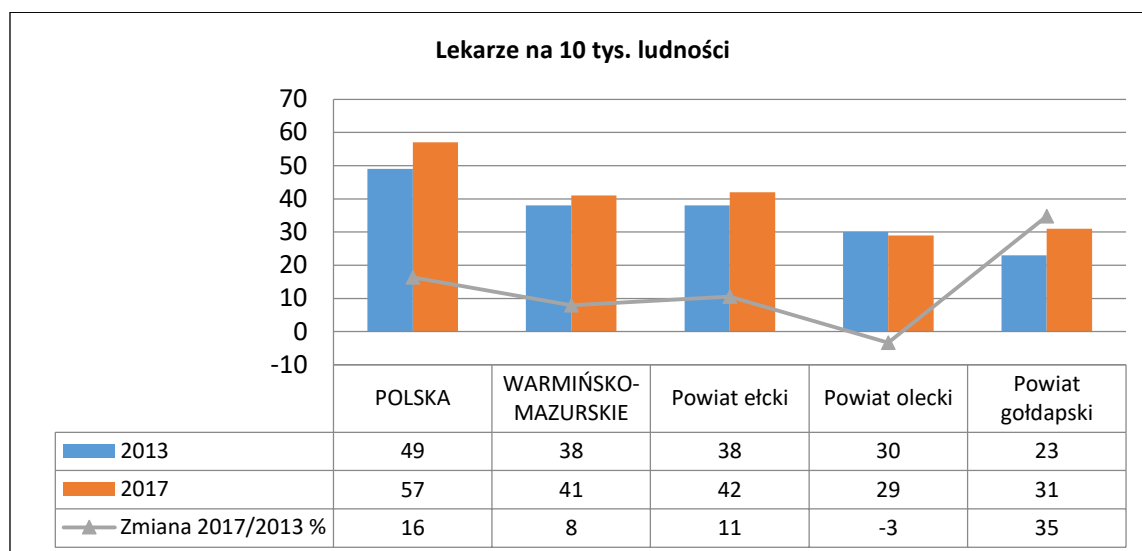
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym ośrodkiem stacjonarnej opieki medycznej na terenie subregionu EGO Kraina Bociana jest miasto Ełk, będące ośrodkiem wielospecjalistycznym oraz opieki pielęgnacyjnej i długoterminowej, zaliczanym w układzie regionalnym do ośrodków głównych III stopnia. Ważny ośrodek w skali województwa stanowi Gołdap, który jest ośrodkiem uzdrowiskowym. Gołdap to uzdrowisko borowinowo-klimatyczne, specjalizujące się w leczeniu schorzeń ortopedyczno-urazowych, dolnych dróg oddechowych, kobiecych oraz chorób kardiologicznych i neurologicznych. Ośrodkiem stacjonarnej opieki medycznej jest również Olecko. Do obszarów o utrudnionym dostępie do placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej zaliczono gminy wiejskie Kowale Oleckie, Świątajno, Stare Juchy oraz przestrzeń wiejską gminy Olecko.

Wskaźnik lekarzy przypadających na 10 tys. mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana był zróżnicowany terytorialnie. Największą wartość, równą średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego, w 2017 roku osiągnął w powiecie ełckim (38). W powiecie oleckim (29) i gołdapskim (31) dostępność lekarzy była niższa, choć warto zwrócić uwagę, że od 2013 roku w powiecie gołdapskim odnotowano wzrost wartości tego wskaźnika o 35%. Jest to związane ze wzrostem zainteresowania turystyką zdrowotną. Przewiduje się, że będzie ona jedną z prężnie rozwijających się dziedzin turystyki. Związane jest to ze starzeniem się społeczeństwa oraz dalszym upowszechnianiem postaw prozdrowotnych¹².

¹² Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Rysunek 19. Lekarze na 10 tys. ludności w kraju, województwie oraz powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2013 i 2017 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Opieka zdrowotna w województwie warmińsko-mazurskim według oceny specjalistów w wielu dziedzinach medycyny nie jest właściwie zabezpieczona. Występują braki kadrowe lekarzy w wielu specjalizacjach medycznych. Nierównomiernie w regionie rozmieszczone są poradnie specjalistyczne, co skutkuje niewystarczającym dostępem do świadczeń w stosunku do potrzeb (np. chirurgia dziecięca, alergologia, stomatologia, endokrynologia, chirurgia naczyniowa, neurologia). Brakuje personelu pielęgniarskiego i położniczego. Ocenia się, że niewystarczająca jest dostępność do świadczeń kardiologicznych (w tym diagnostyki i zabiegów). Zważywszy na to, że choroby sercowo-naczyniowe są główną przyczyną zgonów, rozwiązanie tego problemu wydaje się szczególnie istotne. Coraz większy udział ludności starszej kształtuje aktualne i pozwala określić przyszłe potrzeby w służbie zdrowia. Obecnie brakuje lekarzy specjalistów, poradni i oddziału szpitalnego z dziedziny geriatrici. Odczuwany jest brak holistycznego podejścia do problemów zdrowotnych osób starszych.

Niewystarczająca jest opieka stomatologiczna dzieci i młodzieży, w szczególności na terenach wiejskich, a także świadomość rodziców wprowadzających i utrwalających złe nawyki higieniczne i żywieniowe u małych dzieci.

Wśród personelu medycznego obserwuje tzw. dziurę pokoleniową. W przyszłości może ona doprowadzić do pogłębiania problemów w służbie zdrowia. Wskazuje to jednocześnie na potrzebę dalszego wspierania szkolnictwa o profilu medycznym¹³.

Edukacja na poziomie wyższym w subregionie EGO Kraina Bociana realizowana jest w Ełku. Studenci mają tam do wyboru kilka wyższych uczelni. Oprócz Wyższego Seminarium Duchownego są to Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie filia w Ełku, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Ełku oraz Wydział Gospodarki Turystycznej w Ełku (Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy). Łącznie na ełckich uczelniach naukę podejmuje około 850 studentów¹⁴.

¹³ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

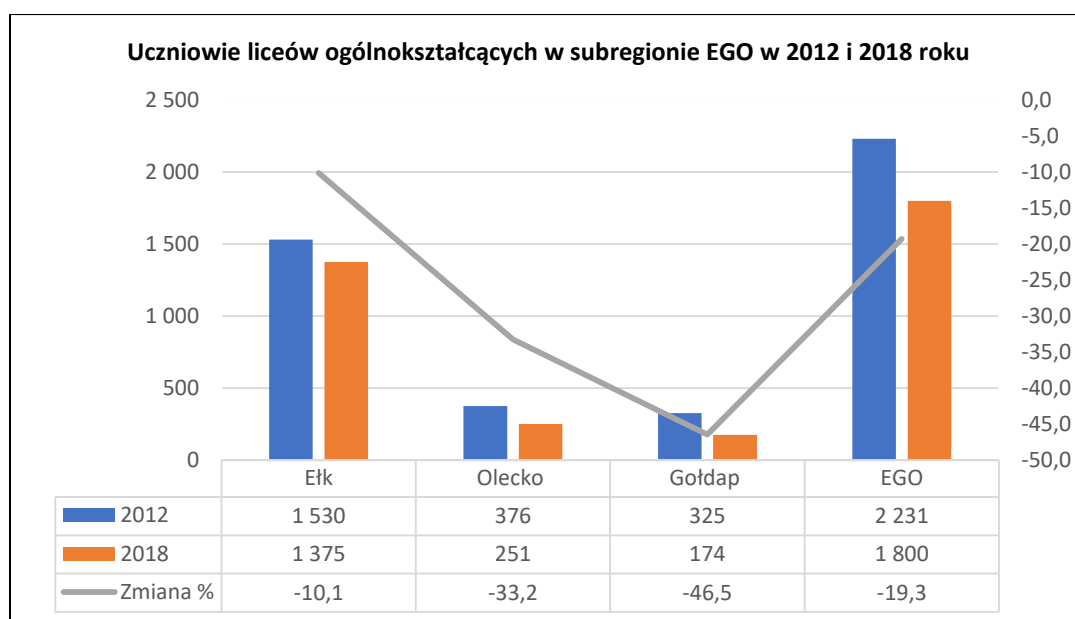
¹⁴ Za: <http://www.elk.pl/>, dostęp 10.02.2020.

Prognozy w ujęciu regionalnym wskazują, że w kolejnych latach pogłębiający się niż demograficzny nadal będzie powodował spadek liczby studiujących, co w konsekwencji wpłynie także na działalność uczelni wyższych, szczególnie małych¹⁵.

Ełk w skali województwa, a także subregionu EGO Kraina Bociana jest znaczącym ośrodkiem edukacji ponadpodstawowej. Istotną rolę w kształceniu zawodowym pełni Olecko. W 2018 roku do liceów na obszarze subregionu uczęszczało 1800 uczniów, z tego 1375 uczniów w Ełku. Więcej młodych osób w subregionie EGO Kraina Bociana wybierało edukację w technikach. W 2018 roku do techników uczęszczało 2324 uczniów, z tego 1590 w Ełku. Niekorzystne zjawiska demograficzne wpłynęły na spadek liczby uczniów szkół średnich. Był on widoczny zarówno w liceach, jak też technikach.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego uznano za ważne podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz zwiększenie udziału osób kształcących się w szkołach zawodowych. Zauważono również, że jest to plan wymagający zmian systemu edukacji oraz ścisłego współdziałania szkół z przedsiębiorstwami.

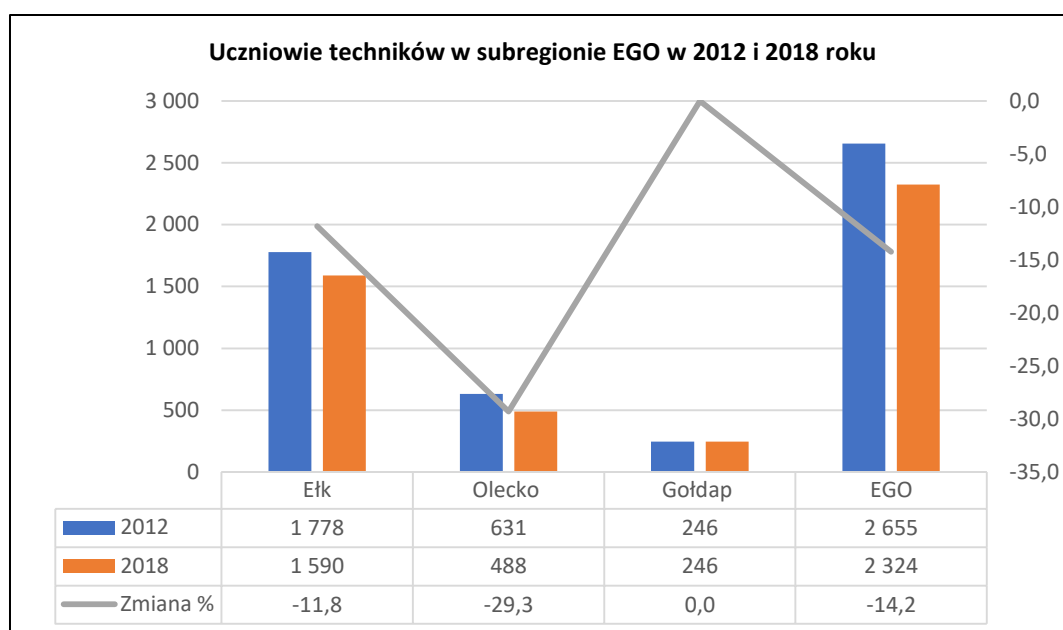
Rysunek 20. Uczniowie liceów ogólnokształcących w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹⁵ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Rysunek 21. Uczniowie techników w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdawalność egzaminu maturalnego w subregionie EGO Kraina Bociana była zróżnicowana w zależności od typu szkoły oraz jej lokalizacji. Najwyższą zdawalnością matur pochwalić się mogły licea w powiecie ełckim. W 2019 roku zdawalność w powiecie ełckim (92%) była wyższa od średniej wojewódzkiej (83,8%). Wyższą od średniej wojewódzkiej zdawalność w liceach odnotowano w powiecie oleckim (86%). Niższy był z kolei poziom zdawalności na terenie powiatu gołdapskiego. Wyraźnie niższy od średnich dla liceów był poziom zdawalności matur w technikach. Wartość powyżej średniej wojewódzkiej (65,6%) odnotowano w powiecie ełckim (66%), niższą w powiatach oleckim (63%) i gołdapskim (57%).

Tabela 7. Zdawalność egzaminu maturalnego w subregionie EGO Kraina Bociana w 2019 roku

Jednostka terytorialna	Liczba uczniów liceów	Zdawalność	Liczba uczniów techników	Zdawalność
Warmińsko-mazurskie	5468	83,9%	3074	65,6%
Powiat ełcki	412	92%	214	66%
Powiat gołdapski	74	76%	44	57%
Powiat olecki	80	86%	62	63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://www.oke.lomza.pl/>, dostęp 10.02.2020 roku.

W związku z reformą szkolnictwa w subregionie EGO Kraina Bociana istotnie zwiększyła się liczba uczniów szkół podstawowych. Dla poszczególnych samorządów było to istotne wyzwanie, związane z dostosowaniem infrastruktury oraz struktury organizacyjnej kształcenia. Dla przykładu, w Ełku pomiędzy 2012 a 2018 rokiem odnotowano wzrost liczby uczniów szkół podstawowych o 38,05%. W wybranych gminach subregionu wpływ na sposób organizacji kształcenia miały również zjawiska demograficzne, zarówno te związane z napływem nowych mieszkańców, jak i ich ubytkiem.

Tabela 8. Uczniowie szkół podstawowych w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	Uczniowie ogółem w 2012 r.	Uczniowie ogółem w 2018 r.	Zmiana %	Uczniowie na oddział w 2012 r.	Uczniowie na oddział w 2018 r.	Zmiana %
Powiat etcki	5 183	7 155	38,05	19	19	0,0
Etłk	3 424	5 184	51,40	22	21	-4,6
Gmina Etłk	632	723	14,40	15	12	-20,4
Kalinowo	466	507	8,80	15	14	-6,9
Prostki	466	547	17,38	16	16	0,0
Stare Juchy	195	194	-0,51	18	18	0,0
Powiat olecki	2 190	2 765	26,26	17	15	-12,5
Kowale Oleckie	348	381	9,48	15	14	-7,1
Olecko	1 409	1 870	32,72	19	16	-17,1
Olecko - miasto	1 149	1 562	35,94	20	16	-21,8
Olecko - obszar wiejski	260	308	18,46	15	12	-22,0
Świątajno	187	225	20,32	14	13	-7,9
Wieliczki	246	289	17,48	15	18	22,4
Powiat gołdapski	1 644	2 165	31,69	17	14	-19,9
Banie Mazurskie	189	238	25,93	16	12	-28,5
Dubeninki	195	197	1,03	20	15	-28,8
Gołdap	1 260	1 730	37,30	17	14	-20,5
Gołdap - miasto	980	1 428	45,71	20	17	-17,6
Gołdap - obszar wiejski	280	302	7,86	12	7	-49,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2018 roku zasadniczo nie odbiegały od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Sumarycznie najwyższe wyniki odnotowano w powiecie etckim, przede wszystkim z egzaminu z języka angielskiego.

Tabela 9. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w subregionie EGO Kraina Bociana w 2019 roku

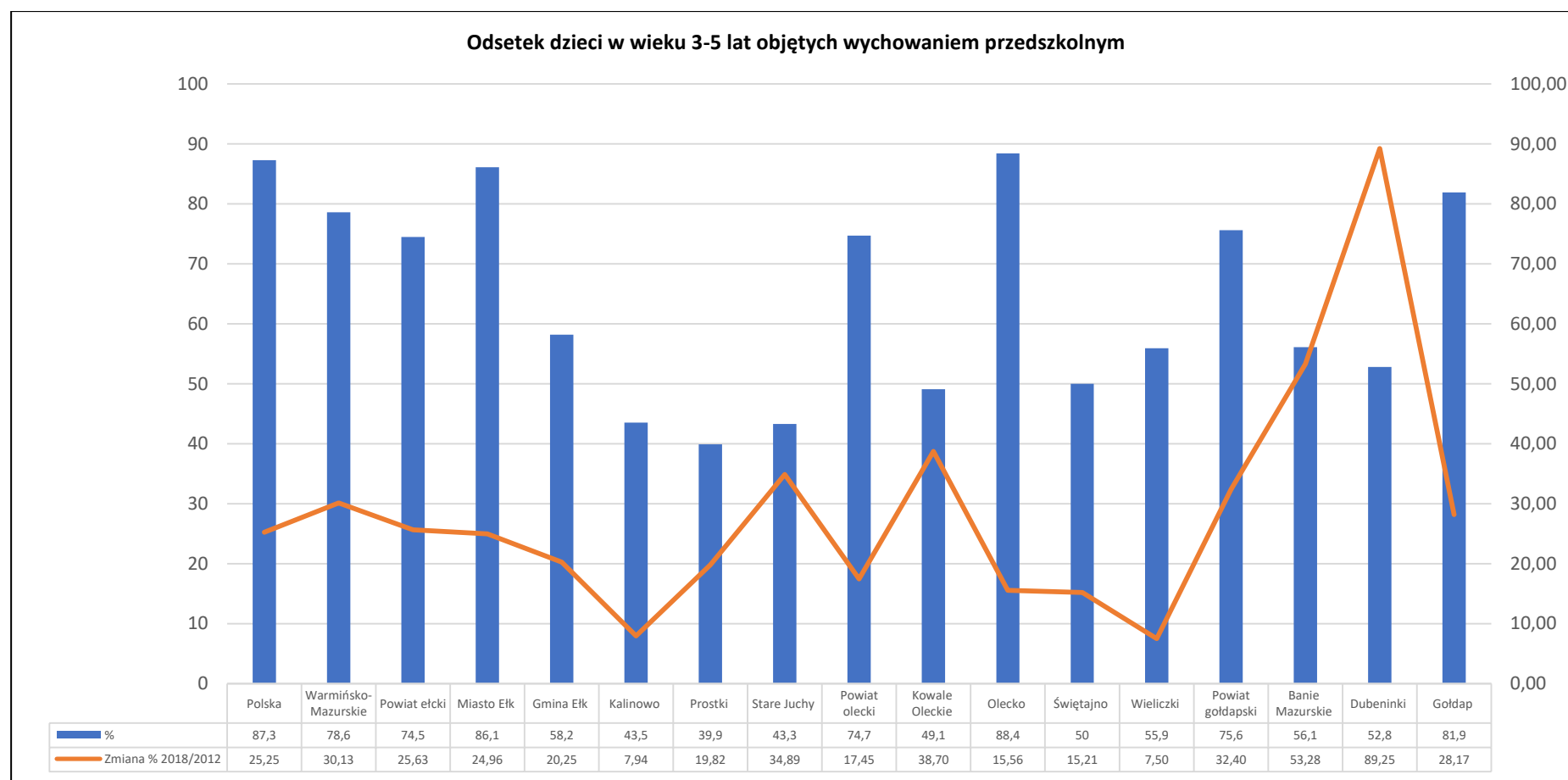
Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Warmińsko-mazurskie	58%	41%	54%
Powiat etcki	57%	40%	57%
Powiat gołdapski	57%	37%	51%
Powiat olecki	56%	40%	51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://www.oke.lomza.pl/>, dostęp 10.02.2020.

W subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano zauważalny wzrost odsetka dzieci w wieku 3–5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym. Nadal jednak w wybranych wiejskich gminach subregionu wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym był na niskim poziomie, w gminach Prostki,

Kalinowo, Stare Juchy i Świętajno nie przekraczając 50%. Poziom zbliżony do średniej krajowej odnotowano jedynie w przestrzeniach miejskich subregionu.

Rysunek 22. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwo warmińsko-mazurskie należy do regionów o nasilonych problemach społecznych, czego potwierdzeniem była wartość wskaźnika liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. W 2018 roku w województwie z pomocy społecznej korzystało 388 gospodarstw domowych na 10 tys. mieszkańców, przy czym wskaźnik ten w skali kraju był zauważalnie niższy i wynosił 233 gospodarstwa domowe. Sytuacja uległa poprawie przede wszystkim w rodzinach wielodzietnych. Głównymi przyczynami tego stanu nadal pozostają długotrwałe bezrobocie oraz niskie zarobki, uniemożliwiające zapewnienie rodzinom godnej egzystencji¹⁶.

W subregionie EGO Kraina Bociana w okresie od 2012 do 2018 roku odnotowano spadek liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. W ujęciu powiatowym w subregionie EGO najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie oleckim (462). Wyraźnie niższe wartości stwierdzono w powiecie ełckim (388) oraz gołdapskim (359).

W ujęciu gminnym w subregionie EGO Kraina Bociana najwyższą wartość wskaźnika gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców odnotowano w gminie Kowale Oleckie (749), przy istotnym wzroście tego wskaźnika w okresie od 2012 do 2018 roku o 35,8%. Była to jedyna gmina w subregionie, w której nastąpił wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Wysokie wartości analizowanego wskaźnika odnotowano ponadto w gminach Świętajno (695), Wieliczki (577), Stare Juchy (534), Banie Mazurskie (533).

Jak już wspomniano, główne przyczyny przyznania pomocy społecznej związane były z aktywnością ekonomiczną ludności. Warto podkreślić, iż w okresie od 2012 do 2018 roku odnotowano imponujący, ponad 50-procentowy spadek ilości osób bezrobotnych, w tym osób długotrwałe bezrobotnych. Wg danych GUS na koniec 2018 roku w subregionie było ponad 3,5 tys. osób długotrwałe bezrobotnych. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w subregionie EGO było 23,4 osób długotrwałe bezrobotnych, co oznacza wartość wyższą od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (19,5) oraz kraju (13,4). Największe natężenie zjawiska długotrwałego bezrobocia odnotowano w gminach Kowale Oleckie (40,1) oraz Ełk (38,6).

Tabela 10. Zjawisko długotrwałego bezrobocia w subregionie EGO Kraina Bociana

Jednostka terytorialna	Liczba długotrwałe bezrobotnych	Zmiana liczby osób długotrwałe bezrobotnych od 2012 do 2018 (%)	Liczba osób długotrwałe bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Powiat ełcki	2 066	-55,9	22,6
Ełk	1 121	-61,0	18,1
Gmina Ełk	448	-41,4	38,6
Kalinowo	195	-53,0	28,8
Prostki	217	-52,7	29,8
Stare Juchy	85	-49,4	22,6
Powiat olecki	991	-42,1	28,8
Kowale Oleckie	202	-37,7	40,1
Olecko	526	-45,1	23,8

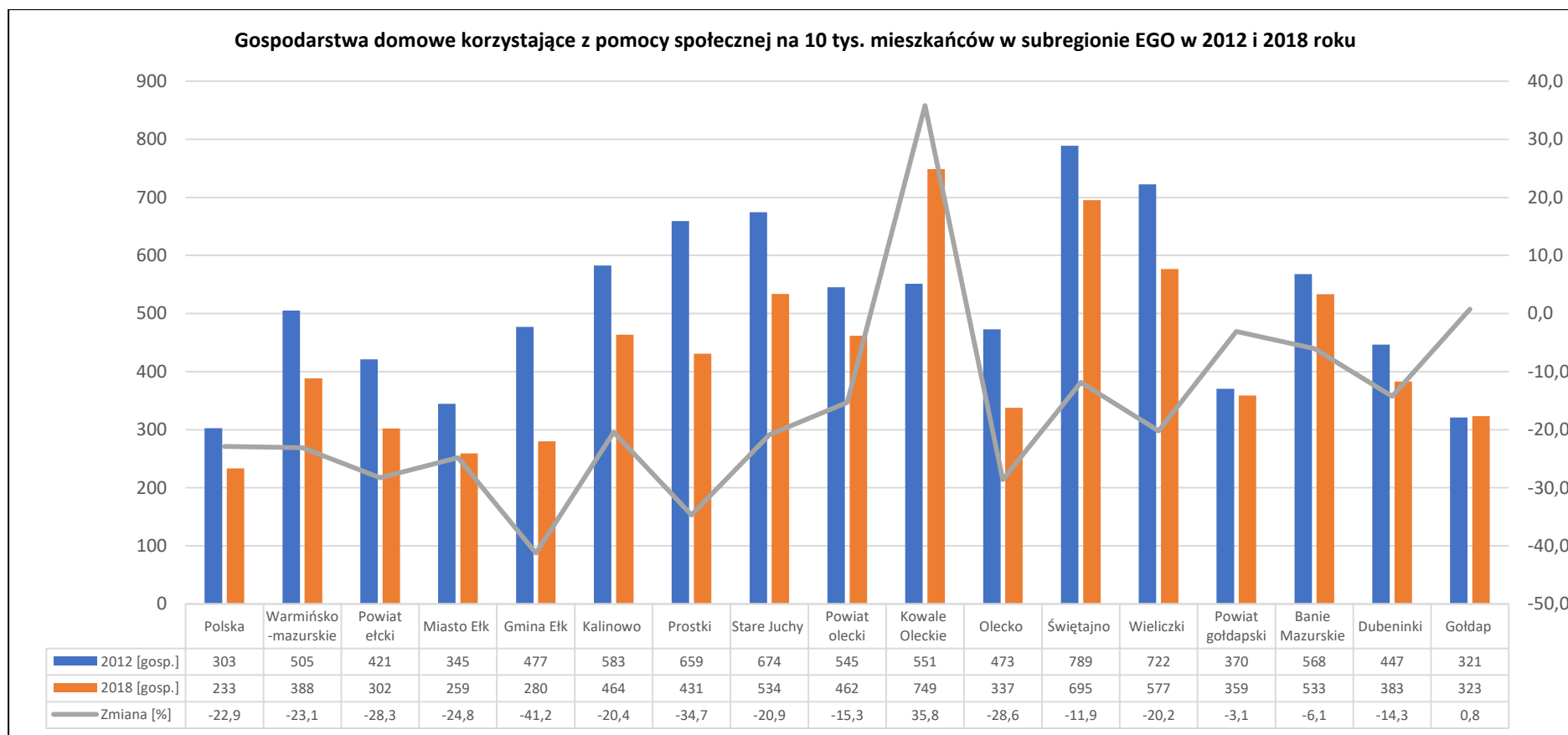
¹⁶ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Świątajno	179	-29,5	10,9
Wieliczki	84	-52,5	25,0
Powiat gołdapski	523	-56,7	19,4
Banie Mazurskie	100	-57,4	26,8
Dubeninki	82	-45,3	27,8
Gołdap	341	-58,6	16,9
EGO	3580	-52,9	23,4
Warmińsko-mazurskie	27869	-51,7	19,5
Polska	507235	-52,3	13,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

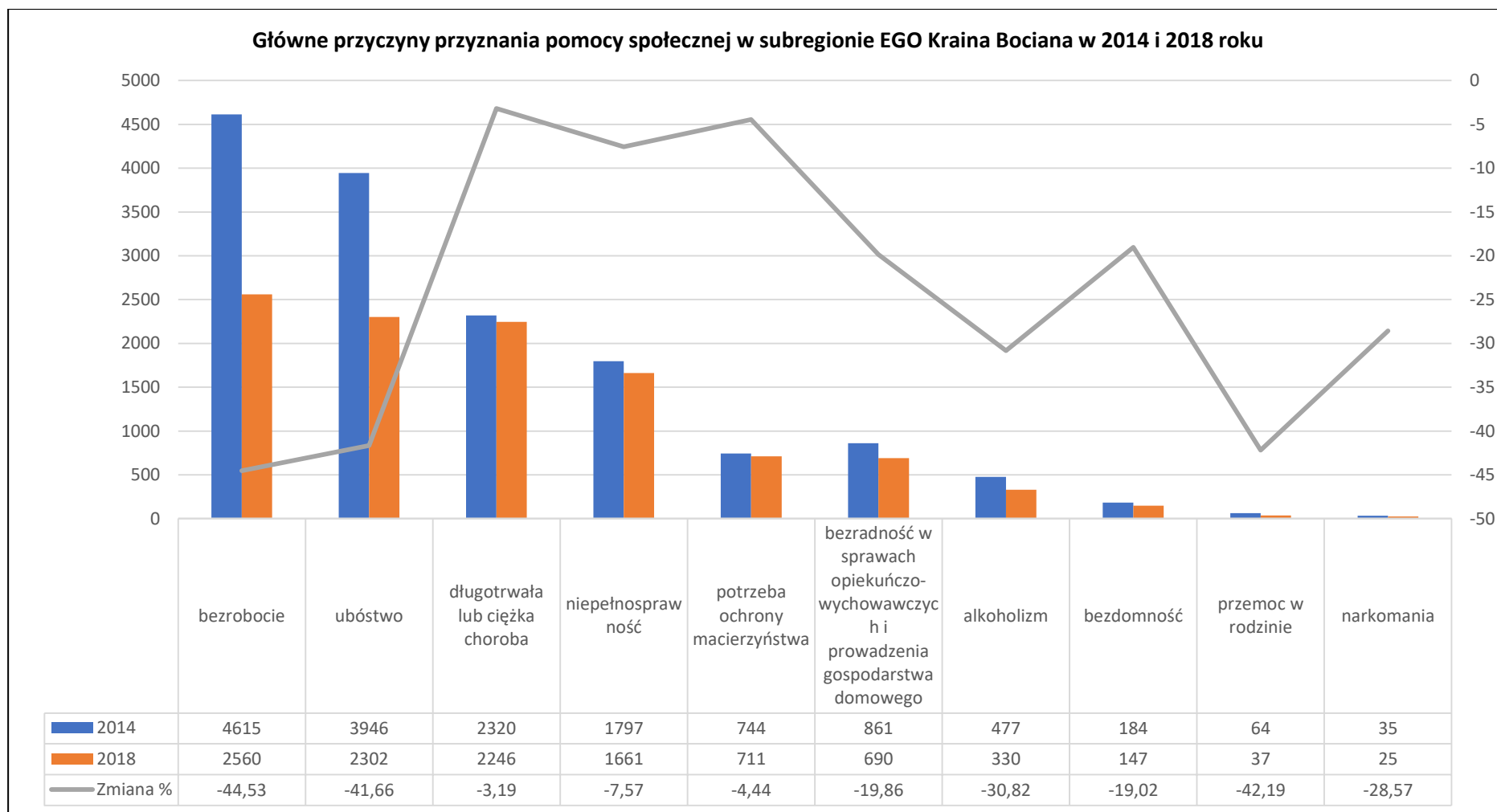
Warto zwrócić również uwagę na problemy społeczne, które mogą być generowane przez niekorzystne zjawiska demograficzne. Starzenie się społeczności subregionu wpływało na wzrost problemów wynikających ze stanu zdrowia (niepełnosprawność, ciężka i długotrwała choroba). Migracje członków rodzin generowały problemy związane z samotnością, zapewnieniem opieki, w szczególności starszym członkom rodzin. Potwierdzają to dane dotyczące przyczyn przyznawania pomocy społecznej. W odniesieniu do takich przyczyn przyznania pomocy społecznej jak ubóstwo i bezrobocie, w okresie od 2014 do 2018 roku odnotowano duży spadek przyznanych świadczeń, co skorelowane było z poprawą na rynku pracy. W przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w tym samym okresie odnotowano wyraźnie niższe spadki ilości świadczeń pomocy społecznej.

Rysunek 23. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 24. Główne przyczyny przyznania pomocy społecznej w subregionie EGO Kraina Bociana w 2014 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasoby mieszkaniowe subregionu EGO Kraina Bociana tworzyło w 2018 roku 17 452 budynków. Od 2012 roku odnotowano wzrost ich ilości o 5,34%. Była to dynamika słabsza od notowanej w skali województwa warmińsko-mazurskiego (5,92%) oraz kraju (6,26%). Najwyższy przyrost budynków mieszkalnych w subregionie nastąpił w gminie wiejskiej Ełk (14,52%), co skorelowane było z danymi dotyczącymi wzrostu liczby mieszkańców. Jednocześnie najniższy wzrost liczby budynków mieszkalnych odnotowano w gminach charakteryzujących się ubytkiem liczby mieszkańców lub dużym natężeniem skali pomocy społecznej, tj. w gminach Kowale Oleckie (0,21%), Banie Mazurskie (1,26%), Wieliczki (1,45%).

Tabela 11. Budynki mieszkalne ogółem w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	Budynki mieszkalne ogółem		
	2012	2018	Zmiana %
Polska	6 063 721	6 443 611	6,26
Warmińsko-mazurskie	180 935	191 643	5,92
Powiat ełcki	8 140	8 681	6,65
Ełk	2 605	2 701	3,69
Gmina Ełk	2 279	2 610	14,52
Kalinowo	1 229	1 259	2,44
Prostki	1 144	1 189	3,93
Stare Juchy	883	922	4,42
Powiat olecki	4 811	4 984	3,60
Kowale Oleckie	957	959	0,21
Olecko	2 422	2 556	5,53
Olecko - miasto	1 367	1 429	4,54
Olecko - obszar wiejski	1 055	1 127	6,82
Świątajno	740	767	3,65
Wieliczki	692	702	1,45
Powiat gołdapski	3 616	3 787	4,73
Banie Mazurskie	795	805	1,26
Dubeninki	563	575	2,13
Gołdap	2 258	2 407	6,60
Gołdap - miasto	1 255	1 348	7,41
Gołdap - obszar wiejski	1 003	1 059	5,58
EGO	16 567	17 452	5,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Narodowy Program Mieszkaniowy zakłada osiągnięcie do 2030 wyniku 435 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2018 roku wskaźnik ten wynosił dla Polski 380,5 i był wyższy od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego (363,4). W subregionie EGO Kraina Bociana wskaźnik ilości mieszkań na 1000 mieszkańców wykazywał wartość zbliżoną do średniej krajowej jedynie w Ełku (379,3) oraz Olecku (382,4). W przypadku większości gmin subregionu EGO można mówić o niskiej dostępności do zasobów mieszkaniowych. Dla przykładu, wg danych Eurostatu w Niemczech ilość mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców przekraczała w 2018 roku 500. Dystans dzielący Polskę i omawiany subregion względem krajów Unii Europejskiej jest nadrabiany powoli. Warto zwrócić również uwagę na wewnętrzne zróżnicowane dostępności mieszkań w subregionie. Napływ nowych mieszkańców do Ełku wpływał na popyt i podaż mieszkań. Średnie ceny nowych mieszkań w tym mieście wynosiły na początku 2020 roku około 4,2 tys. zł za m². Z drugiej strony można było zaobserwować trend związany z zamieszkaniem na obszarach wiejskich, widoczny bardzo wyraźnie na przykładzie gminy wiejskiej Ełk oraz w mniejszym stopniu na obszarach podmiejskich Gołdapi i Olecka.

Tabela 12. Sytuacja mieszkaniowa w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę			Mieszkania na 1000 mieszkańców		
	2012	2018	Zmiana %	2012	2018	Zmiana %
Polska	25,9	28,2	8,9	356,1	380,5	6,9
Warmińsko-mazurskie	22,9	25,0	9,2	339,5	363,4	7,0
Powiat ełcki	22,0	23,5	6,8	342,1	360,2	5,3
Ełk	21,2	22,2	4,7	362,8	379,3	4,5
Gmina Ełk	26,4	29,8	12,9	313,5	331,9	5,9
Kalinowo	21,9	23,5	7,3	274,5	292,0	6,4
Prostki	20,4	22,1	8,3	294,4	311,4	5,8
Stare Juchy	25,0	28,2	12,8	321,3	350,0	8,9
Powiat olecki	23,1	24,8	7,4	329,0	348,0	5,8
Kowale Oleckie	22,6	24,3	7,5	315,4	336,6	6,7
Olecko	22,9	24,8	8,3	338,2	359,1	6,2
Olecko - miasto	23,0	24,5	6,5	359,9	382,4	6,3
Olecko - obszar wiejski	22,9	25,5	11,4	274,7	290,8	5,9
Świątajno	23,9	25,7	7,5	323,7	336,4	3,9
Wieliczki	23,5	24,4	3,8	296,9	305,2	2,8
Powiat gołdapski	22,3	24,1	8,1	320,7	341,8	6,6
Banie Mazurskie	24,1	25,7	6,6	330,7	351,1	6,2
Dubeninki	24,8	27,1	9,3	340,8	365,2	7,2
Gołdap	21,5	23,3	8,4	315,7	336,7	6,7
Gołdap - miasto	22,2	24,0	8,1	340,7	362,3	6,3
Gołdap - obszar wiejski	20,1	22,0	9,5	264,1	282,6	7,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego, zarówno wielorodzinnego, jak i jednorodzinnego, wpływał na poprawę standardu mieszkaniowego. W subregionie EGO Kraina Bociana zwiększała się powierzchnia użytkowa mieszkań przypadająca na mieszkańca (tabela powyżej). Poprawiały się jednocześnie standard wyposażenia mieszkań oraz statystyki w tym zakresie (tabela poniżej). Przeciętny stopień wyposażenia mieszkań w instalacje sieciowe był w subregionie wyższy na obszarach miejskich. Na obszarach wiejskich w 2018 roku nadal około 20% mieszkań nie posiadało łazienki oraz centralnego ogrzewania.

Tabela 13. Stopień wyposażenia mieszkań w subregionie EGO w instalacje sieciowe w 2018 roku

Jednostka terytorialna	Wodociąg	Łazienka	Centralne ogrzewanie
Polska - miasto	99,1	95,6	86,6
Polska - wieś	92,3	83,1	72,0
Warmińsko-mazurskie - miasto	99,9	97,3	89,9
Warmińsko-mazurskie - wieś	92,2	82,6	70,4
Powiat ełcki - miasto	99,9	98,2	92,9
Powiat ełcki - wieś	87,2	79,4	79,4
Powiat olecki - miasto	99,4	99,4	92,4
Powiat olecki	87,3	80,2	65,8
Powiat gołdapski - miasto	99,8	98,7	87,8
Powiat gołdapski - wieś	93,1	87,4	60,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Subregion EGO Kraina Bociana charakteryzowały zróżnicowane wartości wskaźników przestępczości w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Najwyższe wartości ogółem odnotowano w powiecie ełckim.

W 2018 roku stwierdzono tam 184 przestępstwa w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców powiatu. Była to wartość wyższa od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego, ale niższa od średniej krajowej. Im dalej na północ subregionu, tym bardziej spadały wskaźniki przestępczości. W powiecie oleckim omawiany wskaźnik wyniósł 153, w powiecie gołdapskim 124. Warto zwrócić uwagę na wysoką wartość wskaźnika przestępstw drogowych oraz przeciw bezpieczeństwu w powiecie oleckim na tle kraju i województwa.

Tabela 14. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. mieszkańców w 2018 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	kryminalne	gospodarcze	drogowe	p. zdrowiu i życiu	p. mieniu	p. bezpieczeństwu
Polska	200	128	47	17	5	91	19
Województwo	176	116	31	22	5	80	23
Powiat ełcki	184	135	22	22	7	71	23
Powiat olecki	153	91	20	35	6	51	35
Powiat gołdapski	124	81	17	22	5	35	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.3 Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne

Do obszarów o wysokiej aktywności gospodarczej w subregionie EGO Kraina Bociana należy zaliczyć miasto Ełk i otaczającą je gminę wiejską Ełk oraz gminę Olecko. Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego Ełk zaliczany jest do ośrodków gospodarczych o znaczeniu regionalnym II stopnia, natomiast Gołdap i Olecko do ośrodków lokalnych I stopnia.

Ełk to ośrodek gospodarczy o wysokim nasyceniu podmiotami gospodarczymi przemysłu: spożywczego, drzewnego, maszynowego, w którym zlokalizowana jest SSE, Park Naukowo-Technologiczny (kilkanaście firm na różnym etapie rozwoju i zaawansowania technologicznego, działających w branżach: maszynowej, chemicznej, elektrotechnicznej, informatycznej). Miasto jest też ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym.

Gołdap i Olecko to ośrodki lokalne I stopnia, wyróżniające się nasyceniem podmiotami gospodarczymi, położone przy głównych ciągach komunikacyjnych, na terenie których funkcjonuje SSE. Do obszarów aktywności gospodarczej zaliczyć należy tereny również wiejskie gminy Ełk, Olecko, położone wzdłuż głównych korytarzy komunikacyjnych.

Województwo, w tym subregion EGO Kraina Bocian, głównie ze względu na niekorzystne od lat procesy społeczno-gospodarcze, niską intensywność urbanizacji i uprzemysłowienia oraz słabą dostępność transportową, znalazło się w grupie województw o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Szansą na wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest rozwój w oparciu o unikatowe zasoby oraz przyciąganie inwestorów mogących efektywnie je wykorzystać.

Zakładany obecnie model rozwoju gospodarki bazuje na mocnych stronach, konkurencyjności i potencjale rozwojowym regionu. Gospodarka powinna rozwijać się w oparciu o wyznaczone inteligentne specjalizacje: „Ekonomia wody”, „Żywność wysokiej jakości” oraz „Drewno i meblarstwo”, niemniej jednak wraz z ich rozwojem możliwe jest pojawienie się w przyszłości nowych specjalizacji.

Ponadto położenie województwa przy granicy z obwodem kaliningradzkim może być szansą na rozwój gospodarczy z rynkami Europy Wschodniej i Rosji¹⁷.

W powyższym kontekście należy pozytywnie postrzegać zmiany w dostępności komunikacyjnej, które zachodzą będą w perspektywie najbliższych lat. Przez przestrzeń powiatu ełckiego przebiegać będzie droga „Via Baltica”, czyli część europejskiej trasy E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią, na odcinku od Helsinek do Warszawy nazywaną właśnie „Via Baltica”.

Przez powiat ełcki i olecki przebiegać będzie też projektowana linia kolejowa „Rail Baltica”, będąca elementem transeuropejskiego korytarza transportowego, łącząca Warszawę, Kowno, Rygę, Tallinn i Helsinki. W tym układzie Ełk stanie się istotnym miejscem na mapie komunikacyjnej kraju, miejscem, w którym krzyżują się i zbiegają się ważne szlaki komunikacyjne północno-wschodniej Polski oraz ważne połączenia komunikacyjne w wymiarze subregionalnym, tj. droga krajowa nr 65 (główna droga subregionu EGO) oraz linia kolejowa 041 Ełk–Gołdap–Olecko (linia niezelektryfikowana, 1-torowa, na odcinku Ełk–Olecko tylko przewozy towarowe, na odcinku Olecko – Gołdap wyłączona z eksploatacji).

PKP planuje remont dworca kolejowego w Olecku wraz z modernizacją linii kolejowej nr 41. Planowany jest przez polskie koleje państwowe w latach 2023-2027. Stacja Olecko ma być przebudowana w zakresie całej infrastruktury kolejowej. Komunikacja pomiędzy rejonem budynku dworca, peronami i częścią miasta położoną po zachodniej stronie torów ma odbywać się przejściem podziemnym pod torami. Docelowo pociągi regionalne będą kursować z kierunku Ełku i z powrotem oraz pociągi międzywojewódzkie z kierunku Ełku w kierunku Suwałk i z powrotem. W ramach inwestycji planowany jest również remont budynku dworca.¹⁸

Niebagatelne znaczenie dla aktywności gospodarczej ma również przebieg drogi krajowej nr 16, stanowiącej główną oś komunikacyjną województwa warmińsko-mazurskiego w układzie wschód–zachód. Dla środkowej i północnej części subregionu EGO Kraina Bociana istotnymi połączeniami są drogi wojewódzkie nr 651, 652, 653, 655, 656. W Gołdapi zlokalizowane jest drogowe przejście graniczne z Obwodem Kaliningradzkim.

Tabela 15. Tereny inwestycyjne na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana dostępne w ofercie SSSE

Nazwa	Opis	Dostępność terenów inwestycyjnych
Podstrefa Ełk, Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Zajmuje obszar ponad 127 ha. Działa 38 firm, a zatrudnienie wynosi ponad 2,5 tys. osób. Jest to nowoczesna, zbudowana od podstaw dzielnica przemysłowa, oferująca inwestorom specjalnie przygotowane tereny pod inwestycje produkcyjne lub usługowe. Grunty oferowane inwestorom są w pełni przygotowane do przeprowadzenia szybkiego procesu inwestycyjnego. Każda działka ma dostęp do asfaltowej drogi i wyposażona jest w pełną infrastrukturę techniczną. GPZ zapewnia możliwość dostatecznego poboru energii elektrycznej. Podstrefa Ełk zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 16 i 65, czteropasmowej	Wolny teren inwestycyjny posiada powierzchnię około 30 ha w dwóch kompleksach, tj.: <ul style="list-style-type: none"> Podstrefa Ełk – teren inwestycyjny o łącznej powierzchni 14,1572 ha, będący własnością SSSE S.A, Podstrefa Ełk Park Naukowo-Technologiczny – teren inwestycyjny o łącznej powierzchni 15,8667 ha,

¹⁷ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

¹⁸ Źródło: UM Olecko

	obwodnicy miejskiej i zelektryfikowanego wężła kolejowego z zespołem bocznicy przeładunkowych. Działają tu placówka Urzędu Celnego oraz liczne firmy spedycyjne. Inwestorzy w Podstrefie Ełk reprezentują kapitał: polski, niemiecki, szwajcarski i austriacki.	będący własnością Gminy Miasta Ełk, objęty preferencjami Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
Podstrefa Gołdap, Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Zajmuje obszar ponad 57 ha, położony w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Jest to całodobowe przejście drogowe towarowo-osobowe. Do terenów podstrefy prowadzi droga krajowa nr 65, która łączy się z obwodnicą Gołdapi. Na jej terenie działa 14 firm, zatrudniając ponad 1,3 tys. osób. Przedsiębiorcy na terenie Podstrefy Gołdap prowadzą różnorodną produkcję: od suchych zapraw tynkowych, mebli i wyrobów metalowych, do kopert, opakowań z tektury i sprzętu pływającego. Wśród nich są przedsiębiorcy z kapitałem polskim (z branży metalowej, papierniczej i budowlanej) oraz zagranicznym, w tym producent jachtów.	Brak, trwają prace nad zmianą granic Podstrefy Gołdap, polegające na włączeniu w granice strefy ponad 8,6 ha nowych terenów.
Podstrefa Olecko, Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Zajmuje ponad 25 ha. Grunt zabudowany jest obiektami Zakładu Produkcyjno-Usługowego „Prawda” sp. z o.o., producenta drewnianych mebli skrzyniowych i szkieletowych. Nowoczesny, ekologiczny i świetnie zarządzany zakład, dzięki jakości i solidności produktów, konsekwentnie buduje swoją pozycję na arenie międzynarodowej.	Brak
Gmina Olecko, Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna	Nieruchomości w strefie o łącznej powierzchni 6,3108 ha położone są w obrębie Olecko 2 na zapleczu drogi wojewódzkiej Nr 655 – wyjazd z Olecka do Augustowa i Suwałk - ulicy Kościuszki w strefie peryferyjnej miasta. Usytuowana jest na Terenach Aktywności Gospodarczej – tereny przemysłowe przeznaczone pod budowę zakładów produkcyjnych. Obecnie wszystkie nieruchomości na tym terenie stanowią własność kilku przedsiębiorców – MBK Bogusław Kamiński. W granicach W-MSSE utworzono też Podstrefę Olecko Kompleks 2, w którą zostały włączone grunty o powierzchni 18,7964 ha w obrębie Jaśki, stanowiące własność Firmy SILVAN Spółka z o.o. Nieruchomości w strefie położone są przy drodze wojewódzkiej Nr 655 – wyjazd z Olecka do Giżycka. Spółka prowadzi działalność polegającą na produkcji wyrobów z drewna. Wyroby sprzedawane są odbiorcom hurtowym, a także prowadzona jest przyzakładowa sprzedaż odbiorcom detalicznym.	Brak
Gmina Olecko,	25 stycznia 2019 r. Rada Miejska w Olecku podjęła Uchwałę NR ORN.0007.8.2019 w sprawie przystąpienia	Ok. 40 ha

nowe tereny inwestycyjne	do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach Lesk i Olecko – teren położony pomiędzy ul. Kościuszki a linią kolejową. Przeznaczenie terenów w większości to tereny produkcyjne, usługowe i przemysłowe. Powierzchnia całego opracowania: ok. 130 ha (w tym pow. obowiązującego dotychczas planu TAG – ok. 40 ha).	
--------------------------	--	--

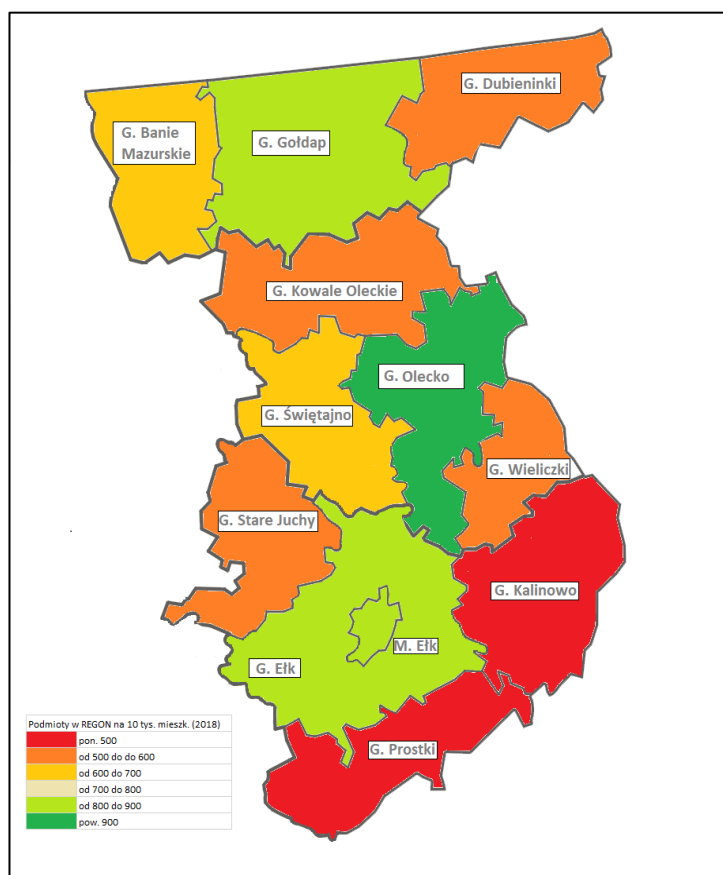
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://www.ssse.com.pl/>, dostęp 11.02.2020 oraz informacji UM Olecko

Najważniejszą instytucją otoczenia biznesu (IOB) zlokalizowaną w subregionie EGO Kraina Bociana jest Park Naukowo-Technologiczny w Ełku. Oprócz dostępnych terenów inwestycyjnych Park dysponuje zapleczem konferencyjnym i szkoleniowym. W Parku działa Mikrobiologiczne Laboratorium Badania Żywności i Środowiska Produkcyjnego, a także laboratorium chemiczne i koloru. W Parku funkcjonuje inkubator przedsiębiorczości, oferując innowacyjnym firmom wsparcie w osiągnięciu dojrzałości i zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku, w tym zarówno wsparcie doradcze, jak też infrastrukturalne.

W okresie od 2012 do 2018 w subregionie EGO odnotowano wzrost wskaźnika pomiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 5%. Była to dynamika dwukrotnie niższa od notowanej w skali kraju (10%) oraz niższa od dynamiki w skali województwa warmińsko-mazurskiego (8%). Miejscem koncentracji potencjału gospodarczego i przedsiębiorczości były miasta subregionu wraz z ich otoczeniem funkcjonalnym (miasto Ełk i gmina Ełk, miasto i gmina Olecko, miasto Gołdap). Najniższe wartości wskaźnika nasycenia podmiotami w REGON odnotowano w południowej części subregionu, gminach Prostki i Kalinowo, o dominującej funkcji rolniczej. Warto odnotować, że największy przyrost podmiotów w REGON w analizowanym okresie od 2012 do 2018 roku nastąpił w gminie wiejskiej Ełk, co skorelowane było ze wzrostem liczby mieszkańców tej gminy. Oznacza to, że wraz z migracją mieszkańców migrowały podmioty i osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 16. Podmioty w REGON na 10 tys. mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	2012	2018	zmiana %
POLSKA	1 032	1 136	10
W-MAZURSKIE	827	890	8
Powiat ełcki	729	785	8
Miasto Ełk	850	872	3
Gmina Ełk	628	827	32
Kalinowo	365	410	12
Prostki	425	453	7
Stare Juchy	414	536	29
Powiat olecki	870	896	3
Kowale Oleckie	497	566	14
Olecko	1 071	1 077	1
Olecko - miasto	1 191	1 160	-3
Olecko - obszar wiejski	721	833	16
Świątajno	591	626	6
Wieliczki	468	514	10
Powiat gołdapski	791	814	3
Banie Mazurskie	608	659	8
Dubieninki	450	528	17
Gołdap	877	885	1
Gołdap - miasto	1 022	1 026	0
Gołdap - obszar wiejski	578	586	1
EGO Kraina Bociana	773	815	5

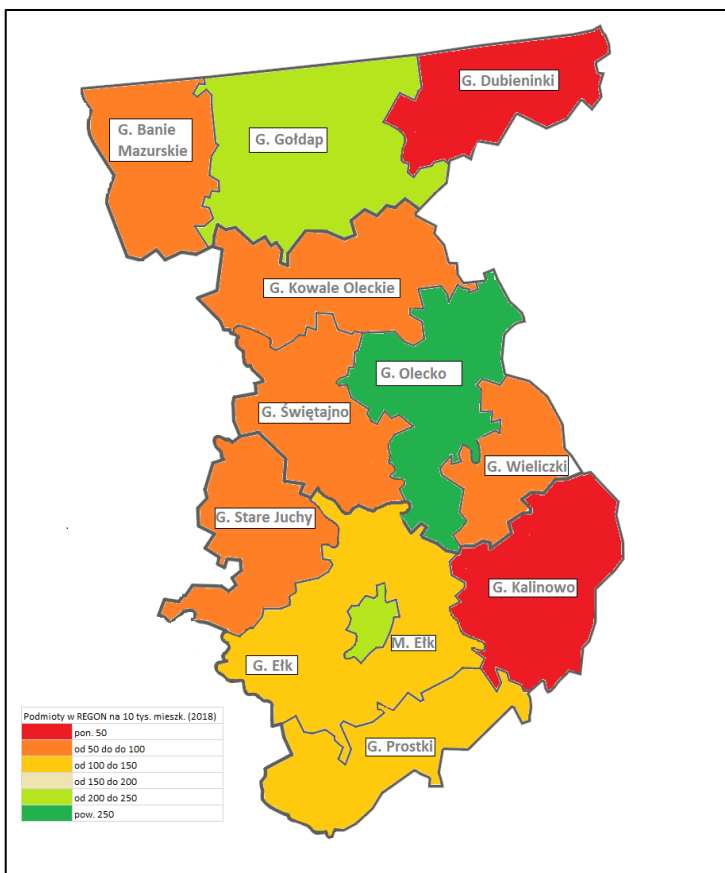
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miasta subregionu EGO Kraina Bociana były miejscem najwyższej aktywności ekonomicznej mieszkańców, co widoczne było w rozkładzie wskaźnika osób pracujących na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten informuje, w którym miejscu koncentruje się aktywność zawodowa, czyli miejsca pracy. Ogółem w subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców o 14%, co była wartością zbliżoną do średniej krajowej (13%) i wyższą od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (9%).

Korzystna sytuacja gospodarcza w kraju wpłynęła pozytywnie na sytuację ekonomiczną mieszkańców subregionu. Pomimo umiarkowanego wzrostu ilości podmiotów gospodarczych zauważalny był wzrost zatrudnienia w całym subregionie. Wraz ze wzrostem aktywności ekonomicznej mieszkańców systematycznie rosły wynagrodzenia. Były jednak one niższe od średniej dla regionu i kraju. W 2018 roku średnie miesięczne wynagrodzenia brutto wynosiły 3,5 tys. w powiecie gołdapskim, 3,7 tys. w powiecie ełckim i prawie 3,9 tys. w powiecie oleckim. W tym czasie średnia dla województwa wynosiła 4,0 tys. zł, a dla kraju 4,8 tys. zł.

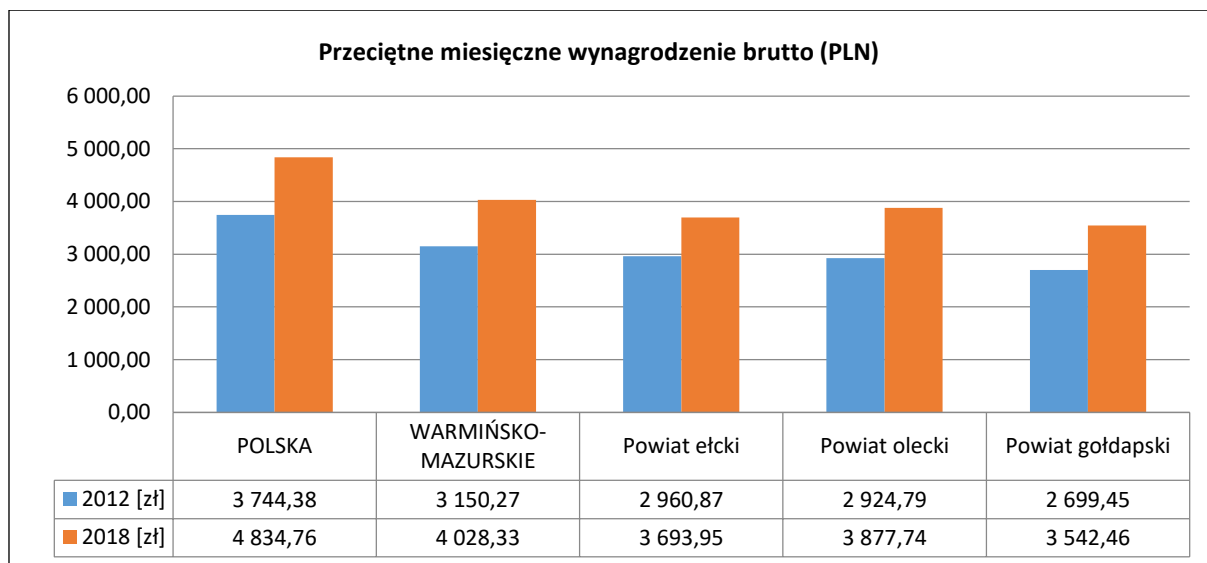
Rysunek 25. Osoby pracujące na 1000 mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bocian w 2012 i 2018 roku

Jednostka terytorialna	2012	2018	zmiana %
POLSKA	223	251	13
W-MAZURSKIE	185	202	9
Powiat etcki	173	198	14
Miasto Etk	222	247	11
Gmina Etk	105	116	10
Kalinowo	45	46	2
Prostki	70	129	84
Stare Juchy	47	51	9
Powiat olecki	182	199	9
Kowale Oleckie	78	72	-8
Olecko	244	269	10
Olecko - miasto	280	306	9
Olecko - obszar wiejski	138	163	18
Świątajno	50	63	26
Wieliczki	94	83	-12
Powiat gołdapski	142	164	15
Banie Mazurskie	45	53	18
Dubieninki	36	48	33
Gołdap	177	201	14
Gołdap - miasto	235	272	16
Gołdap - obszar wiejski	56	53	-5
EGO Kraina Bociana	169	192	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

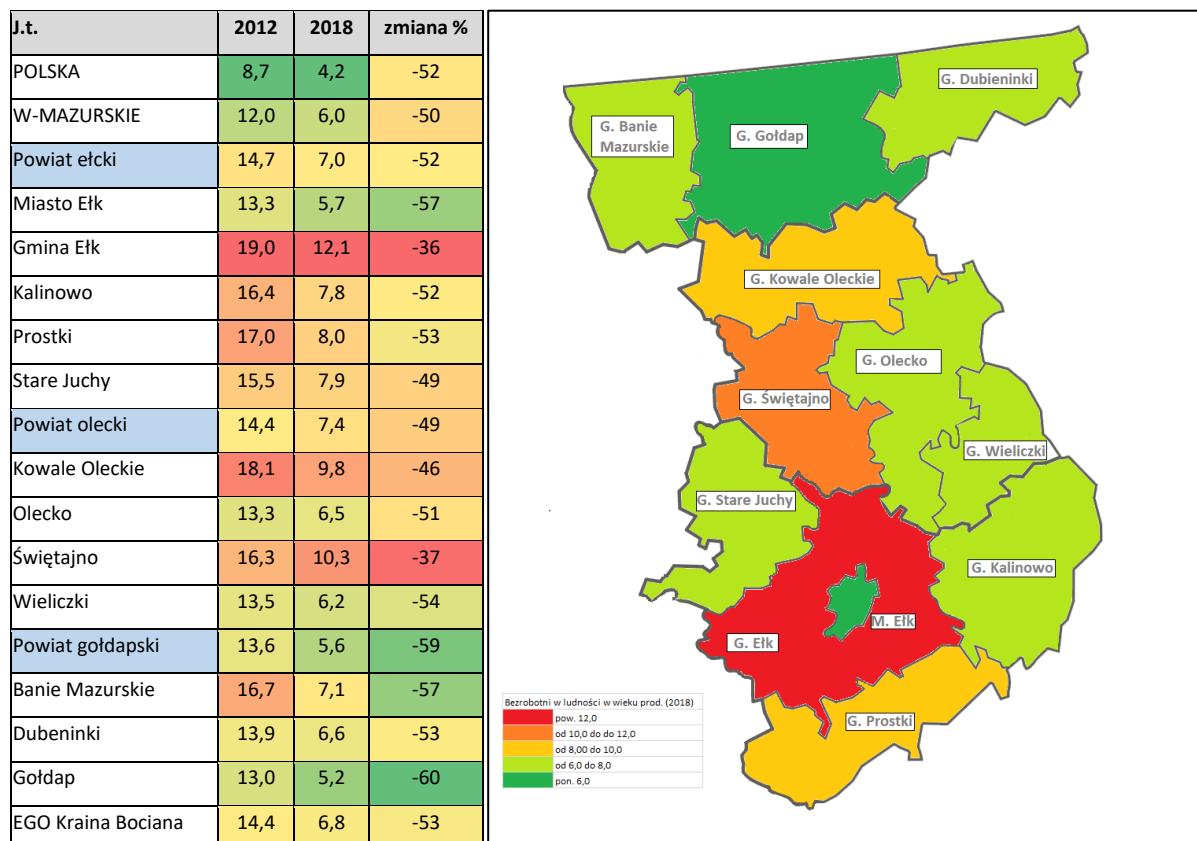
Rysunek 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W subregionie EGO Kraina Bociana pomiędzy 2012 a 2018 rokiem, podobnie jak w przestrzeni kraju i województwa, odnotowano bardzo duży spadek bezrobocia. W tym okresie udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 14,4% do 6,8%. Najniższe bezrobocie na koniec 2018 roku odnotowano w Ełku (5,7%), gminie Gołdap (5,2%) i Olecko (6,5%). Wysokie bezrobocie, pomimo zauważalnego spadku, było w gminie Ełk (12,1%), Świętajno (10,3%) oraz Kowale Oleckie (9,8%).

Rysunek 27. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ujęciu regionalnym (wojewódzkim) gospodarkę turystyczną postrzega się, dzięki istniejącym uwarunkowaniom i potencjałom, jako jedną z przyszłych wiodących dziedzin gospodarki. Zauważa się jednocześnie, że w porównaniu do innych turystycznych regionów kraju województwo warmińsko-mazurskie ciągle nie jest wystarczająco silne i konkurencyjne.

Województwo utożsamiane jest z markami: Mazury Cud Natury, Warmia i Mazury, Kraina 1000 Jezior, które rozpoznawalne są w kraju i za granicą; kojarzone nie tylko z aktywnym wypoczynkiem nad jeziorami, ale także z wizerunkiem regionu czystego, spokojnego, ekologicznego, z bogatą ofertą turystyki aktywnej w różnych formach oraz kuchnią regionalną.

Głównymi czynnikami wpływającymi na atrakcyjność turystyczną województwa są cechy fizyczno-geograficzne: największa w kraju liczba jezior, urozmaicona rzeźba terenu, bogactwo form morfologicznych, duże kompleksy leśne oraz wysoka, nie tylko w skali kraju, ale i Europy, jakość środowiska przyrodniczego (liczne obszary przyrodnicze prawnie chronione). Istotne znaczenie mają również zasoby dziedzictwa kulturowego, które wyróżniają region pod względem ich nasycenia

i różnorodności. Jednocześnie rozwijająca się infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna stwarza możliwości rozszerzania i uatrakcyjniania oferty dla turystów¹⁹.

Ww. uwarunkowania rozwoju turystyki występują praktycznie w pełni na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana. Jednocześnie wschodnia część województwa warmińsko-mazurskiego przegrywa w konkurencji o turystów z sąsiednim subregionem Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Dane dotyczące ilości noclegów (turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców) świadczą o umiarkowanym lub słabym potencjale konsumowania oferty noclegowej subregionu. Jest on wykorzystywany zdecydowanie lepiej na obszarze powiatu gołdapskiego, ze względu na funkcję uzdrowską Gołdapi, oraz wyraźnie słabiej w powiatach etckim i oleckim.

Obszarem koncentracji ruchu turystycznego ma szansę stać się Ełk ze względu na swoje przyszłe walory lokalizacyjne (skrzyżowanie ważnych tras komunikacyjnych), rozwijającą się funkcję biznesową (turystyka biznesowa) oraz wielkość miasta. Warto odnotować, że do obszaru o dużej intensywności turystycznej należy zaliczyć gminę Stare Juchy (m.in. kwatery agroturystyczne). Ełk, Gołdap i Olecko zaliczane są do miast pełniących funkcję ośrodków obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym.

Potencjał kreowania funkcji turystycznej w subregionie EGO wynika przede wszystkim z uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych (jeziora, ukształtowanie terenu, duże kompleksy leśne, obszary chronione), kulturowych (m.in. wiodące imprezy), funkcji uzdrowskiej (Gołdap), a także w oparciu o potencjał turystyki biznesowej (Ełk, Olecko, ze względu na atrakcyjność inwestycyjną).

Rola miast tj. Ełku, Olecka oraz Gołdapi w rozwijaniu oferty turystyczno-rekreacyjnej związana jest z koncentracją na ich terenie nowoczesnej infrastruktury. Dla przykładu olecki zespół rekreacyjno-sportowy jest unikatowy na mapie regionu. Mieści się w zabytkowym parku, bezpośrednio przylegającym do brzegów Jeziora Oleckiego Wielkiego, niespełna pięćset metrów od centrum miasta. W skład zespołu wchodzi: plenerowe korty tenisowe, boiska do siatkówki plażowej, boisko piłkarskie ze sztuczną murawą, stadion lekkoatletyczno - piłkarski, obozowisko, hala widowiskowo-sportowa z pływalnią „Legą”, plaża miejska, siłownia plenerowa przy skate parku, linarium, tory do jazdy rowerem i na rolkach, trasy biegowe w parku w części otaczającym zespół oraz trasa przyrodnicza wokół jeziora tzw. „Wiewiórcza Ścieżka”. Obiekty wykorzystywane są zarówno przez mieszkańców jak i turystów kwalifikowanych. W sezonie letnim obiekty sportowe zajęte są przez grupy sportowe z Polski i z zagranicy. Europejskie Stowarzyszenie Stolic Sportowych (ACES) zdecydowało o przyznaniu Olecku tytułu Europejskiego Miasta Sportu w 2015 roku.²⁰

Na obszarze subregionu wytyczone zostały ważne szlaki turystyczne, w tym kajakowe (Ełk, Lega), rowerowe (trasa rowerowa GreenVelo). Planowana jest droga wodna łącząca Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim.

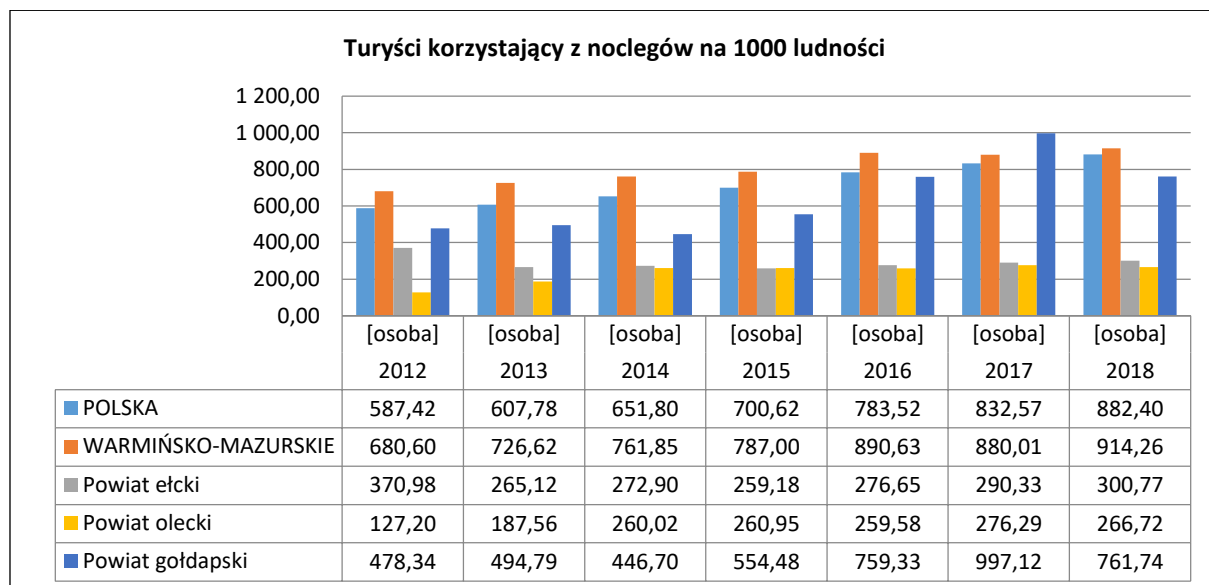
Subregion EGO Kraina Bociana wskazywany jest w Planie Zagospodarowania Przestrzennego jako obszar predysponowany do rozwoju turystyki kwalifikowanej wodnej (żeglarstwo, kajakarstwo, pływanie, nurkowanie, surfing, bojery, wędkarstwo), rowerowej, turystyki wypoczynkowej (przede wszystkim pojezierza), turystyki poznawczej (obszary chronione, obiekty dziedzictwa kulturowego, np. Ełcka Kolej Wąskotorowa, wiadukty w Stańczykach, miejsca uatrakcyjnijające ofertę turystyczną,

¹⁹ Na podstawie: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

²⁰ Za: UM Olecko

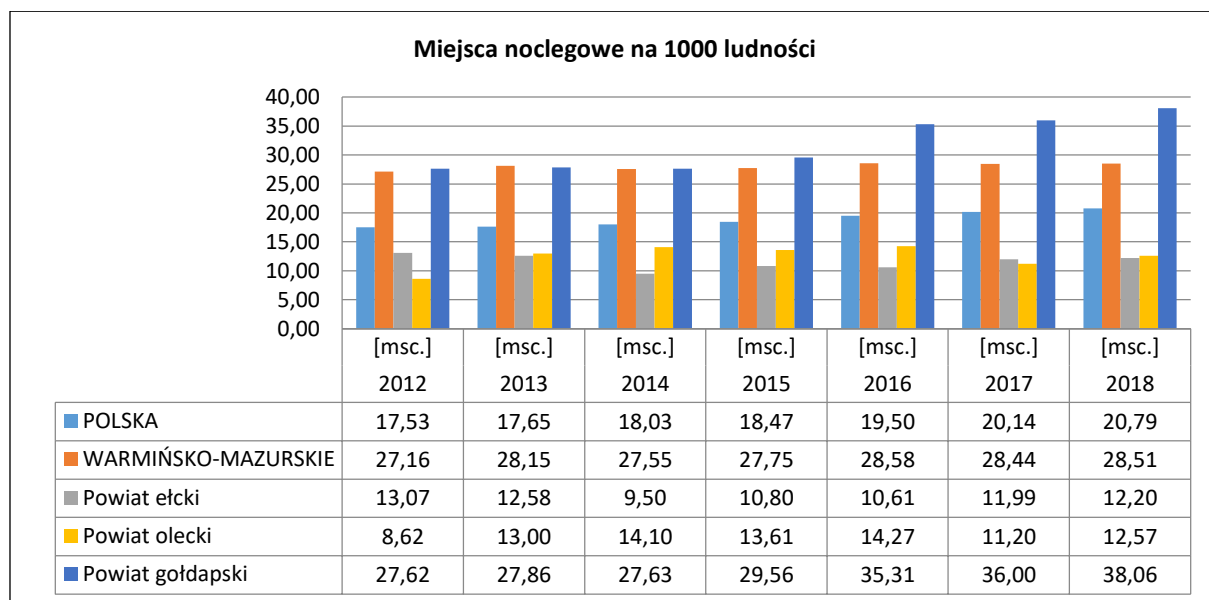
np. ośrodek narciarski w Gołdapi), turystyki zdrowotnej (uzdrowisko Gołdap), turystyki biznesowej i kongresowej (Ełk, Olecko, Gołdap).

Rysunek 28. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w subregionie EGO Kraina Bociana od 2012 do 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 29. Miejsca noclegowe na 1000 ludności w subregionie EGO Kraina Bociana od 2012 do 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W subregionie EGO Kraina Bociana istotną funkcję gospodarczą pełni rolnictwo. W subregionie panują warunki do rozwoju rolnictwa. Najlepsze warunki ma południowa część subregionu, w szczególności obszar gminy Kalinowo, gdzie wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najwyższy (wartości rzędu 60–64,9). Im dalej na północ, tym warunki dla rolnictwa stają się mniej korzystne. Gminy powiatu gołdapskiego oraz gminy Kowale Olecki i Świętajno notują niższe wartości wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wartości rzędu 55–59,9). Teren subregionu charakteryzuje zróżnicowana

rzeźba terenu (tzw. Mazury Garbate), która stanowi przeszkodę w prawidłowym gospodarowaniu. W powiecie gołdapskim i oleckim występują tereny o znacznym nachyleniu terenu, co utrudnia prowadzenie produkcji rolniczej oraz sprzyja występowaniu zjawiska erozji.

Zmiany, jakie zaszły na polskiej wsi, wpłynęły na wzrost konkurencyjności rolnictwa, jednak nadal jest to niewystarczające. Rolnictwo, jako jedna z wiodących gałęzi gospodarki regionu, wymaga tworzenia korzystnych warunków do jego rozwoju oraz wzmocnienia znaczenia, co przełożyłoby się na zwiększenie udziału rolnictwa w strukturze ekonomicznej²¹.

²¹ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

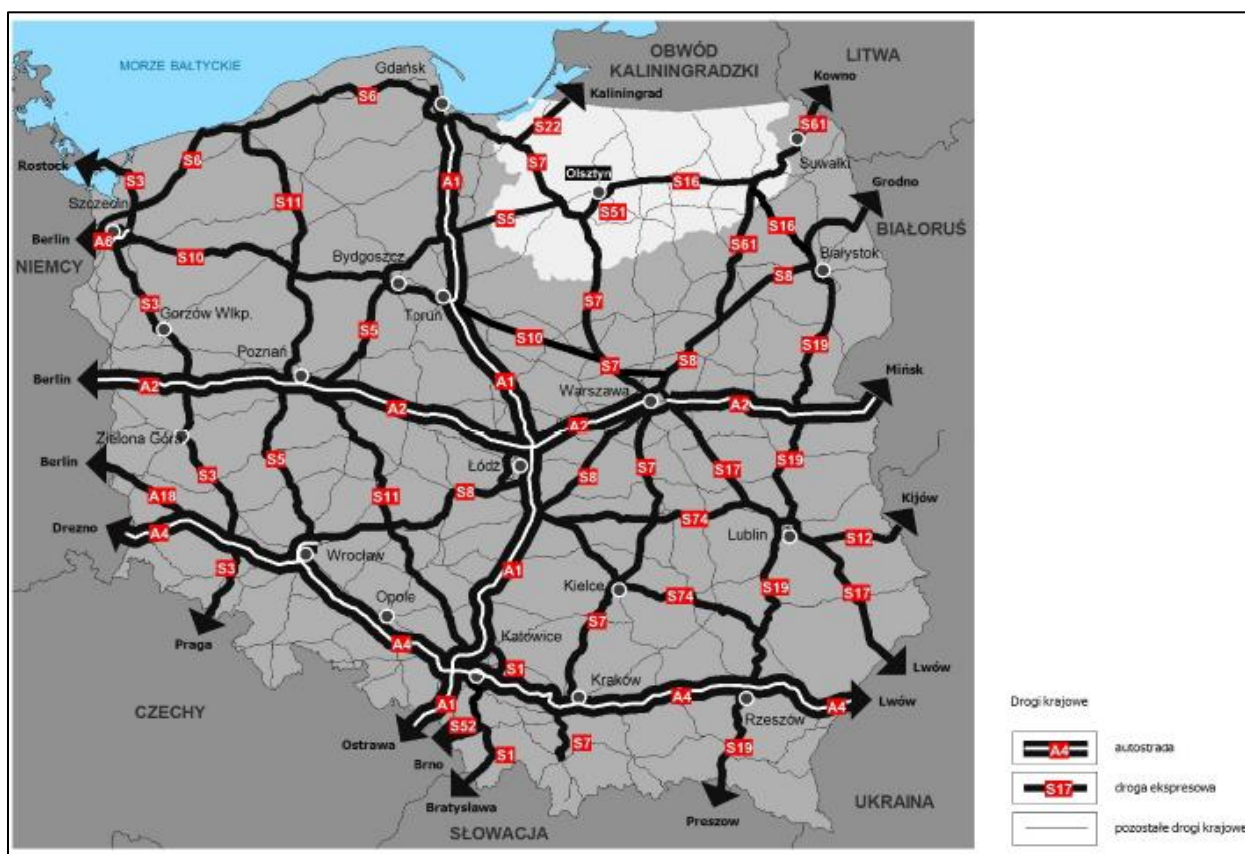
2. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana

2.1 Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w przestrzeni kraju i województwa

Subregion EGO Kraina Bociana położony jest w środkowej części Europy, w północno-wschodniej części Polski oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Sąsiaduje z Obwodem Kaliningradzkim, województwem podlaskim oraz subregionem Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Położony jest w obrębie tzw. Zielonych Płuc Europy. Należy do obszarów o najgorszej dostępności komunikacyjnej w kraju, wynikającej ze słabo rozbudowanego systemu komunikacji drogowej i kolejowej oraz niskiej jakości jego elementów. Najważniejsze powiązania komunikacyjne to drogi krajowe nr 16 i 65 (krzyżujące się w Ełku), a docelowo drogi ekspresowe S16 oraz S61 („Via Baltica”) i linia kolejowa E75 („Rail Baltica”).

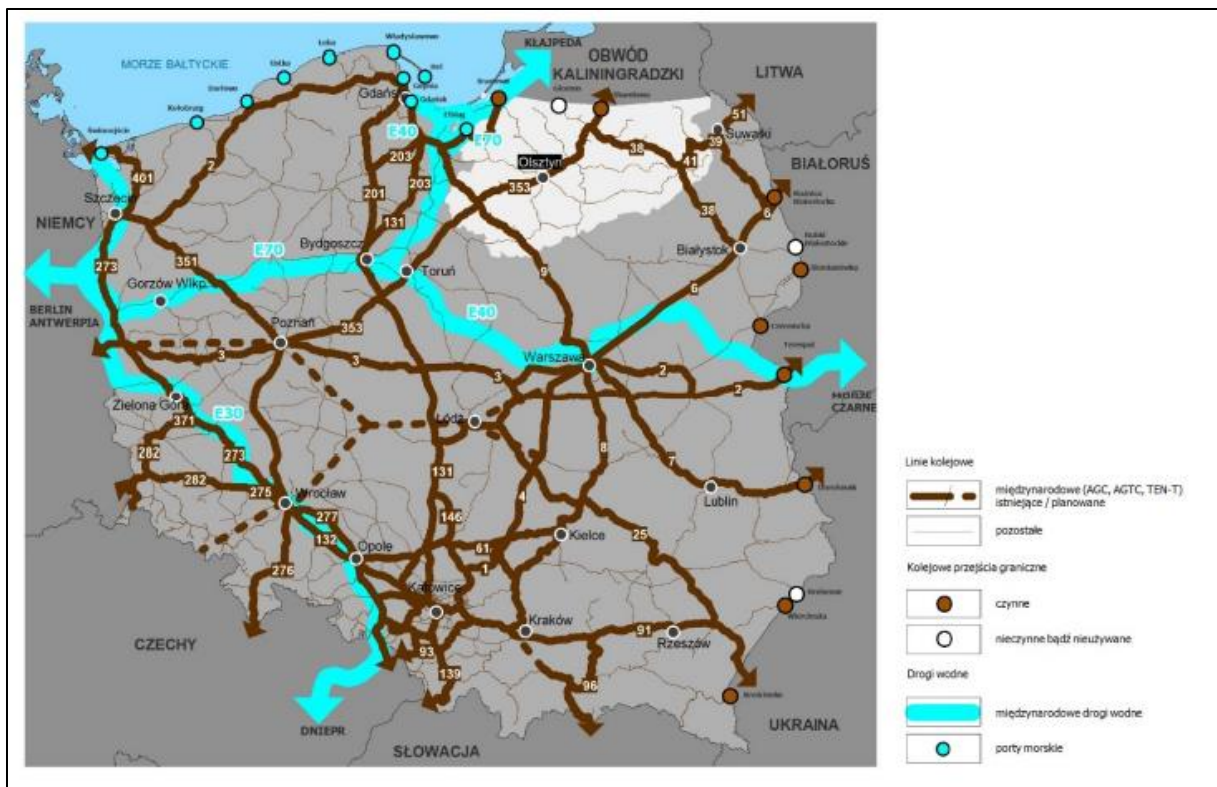
W hierarchii osadniczej województwa najważniejszym miastem jest Ełk, ośrodek subregionalny. Strukturę osadniczą wzmacniają ośrodki ponadlokalne Gołdap i Olecko.

Rysunek 30. Docelowa sieć autostrad i dróg ekspresowych – źródło: PZPW

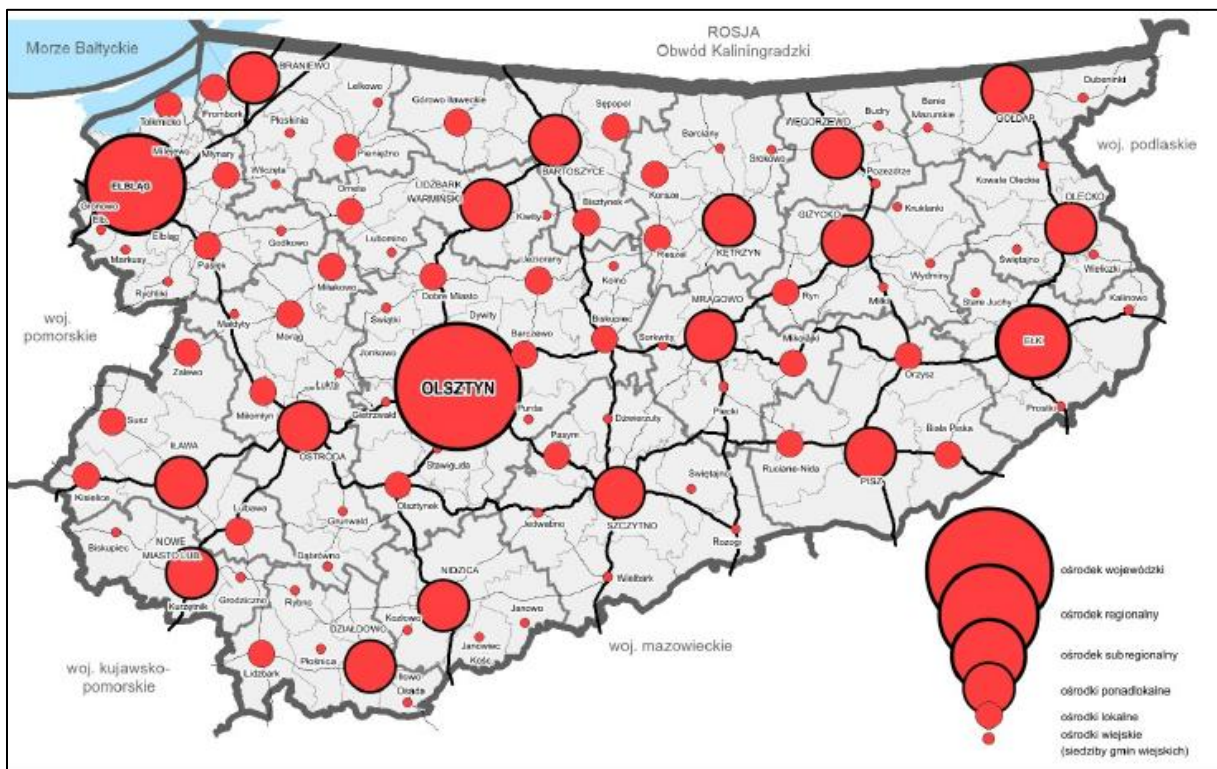
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Rysunek 31. Docelowa sieć międzynarodowych linii kolejowych i dróg wodnych – źródło: PZPW

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Rysunek 32. Struktura sieci osadniczej województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Terytorialny wymiar realizacji polityk rozwoju regionalnego, w szczególności Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskie 2030 (SRWM 2030), przejawia się poprzez ukierunkowanie wsparcia na obszary strategicznej interwencji (OSI). Logika rozwoju regionalnego w wymiarze terytorialnym zakłada kierowanie wsparcia na obszary szczególnie tego wymagające, charakteryzujące się zdiagnozowanymi deficytami, ze szczególnym uwzględnieniem ich potencjałów i zasobów. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 są to miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary tzw. trwałej marginalizacji. Priorytetowo ma być traktowana także Polska Wschodnia (obok Śląska).

Ponadto na poziomie regionalnym samorząd województwa może – zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą i potrzebami – wyznaczać swoje obszary strategicznej interwencji, takie jak subregiony, miejskie obszary funkcjonalne, obszary przygraniczne, przemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia²².

W wyniku integracji ww. podejścia do wyznaczania OSI w województwie warmińsko-mazurskim wskazano następujące obszary wsparcia:

- OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski,
- OSI MOF Olsztyna,
- OSI MOF Elbląga
- OSI MOF Ełku,
- OSI Wielkie Jeziora Mazurskie,
- OSI OF Niebieski Wschód,
- OSI CITTASLOW,
- OSI OF EGO,
- OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- OSI Obszary marginalizacji.

Powyższe oznacza, że subregion EGO Kraina Bociana potraktowany został w SRWM 2030 jako przestrzeń wymagająca w polityce rozwoju zintegrowanego podejścia (wsparcia), realizowanego w szczególności w oparciu o jego potencjały i zasoby. Wsparcie to realizowane będzie zgodnie z zasadami prowadzenia polityki rozwoju regionalnego, określonymi w KSRR.

Na terenie subregionu EGO Kraina Bociana można wyróżnić gminy, które ujęte zostały w innych obszarach strategicznej interwencji. Oznacza to, że moderowanie i wsparcie procesów rozwojowych na obszarze subregionu realizowane będzie w oparciu o jego wieloaspektowość i różnorodność wewnętrzną oraz jego powiązania zewnętrzne (związki z otoczeniem).

²² Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 17. Obszary strategicznej interwencji w subregionie EGO Kraina Bociana

OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
OSI Tygrys Warmińsko- Mazurski	M. Ełk, gmina Ełk, Kalinowo, Prostki, Wieliczki	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rdzeń kompetencyjny regionu (3 główne ośrodki miejskie województwa, tj. Elbląg, Olsztyn, Ełk), • Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój inteligentnych specjalizacji, • Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie ze wschodniej części. 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie wymywania mieszkańców z województwa. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost powiązań funkcjonalnych na linii Ostróda–łława, • Rozszerzenie oddziaływania na obszary sąsiednie. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spójność terytorialna regionu.
OSI OF Ełku	M. Ełk, gmina Ełk	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcję edukacyjne ośrodka subregionalnego, • Silna pozycja we wdrażaniu przemysłu 4.0. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoka jakość usług, • Silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje (biznes, nauka i otoczenie biznesu), • Silna pozycja gospodarcza poprzez włączenie w sieci współpracy (praca, edukacja, możliwości wypoczynkowe) – regionalne i międzywojewódzkie, • Wzmocniona rola Parku Naukowo Technologicznego w Ełku. <p>Kreatywna aktywność:</p>	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ponadlokalne funkcje edukacyjne, • Zapobieganie wymywania mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę edukacyjną. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost oddziaływania MOF na terenie województwa (głównie EGO) oraz w relacjach z gminami województwa podlaskiego i mazowieckiego. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zacieśnianie współpracy w ramach MOF, • Rozwój współpracy z WJM oraz Suwałkami i Augustowem. <p>Fundamenty rozwoju:</p>

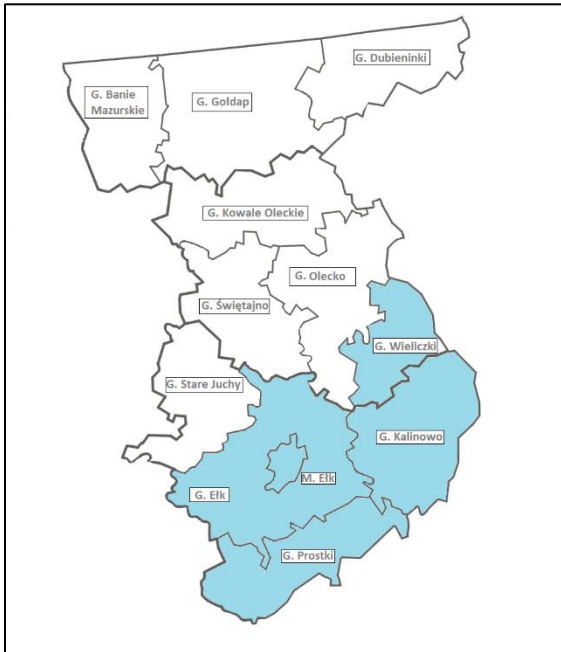
OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
		<ul style="list-style-type: none"> Projekty społeczne w ramach np. ZIT, o wysokim stopniu oddziaływania ponadlokalnego, Silne funkcje kulturowe, Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej. Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> Bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte powiązania i relacje współpracy z gminami, przez które przebiega „Via Baltica” (w województwie i sąsiednich regionach).
OSI CITTASLOW	M. Gołdap	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy, Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców, Rozwinięta administracja. Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna, Kreatywna aktywność: <ul style="list-style-type: none"> Korzystne warunki dla włączenia społecznego, Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy, Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym, Wysoka jakość środowiska przyrodniczego. 	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (edukacyjne). Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (warunki do prowadzenia biznesu). Kreatywna aktywność: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna). Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjne miast i ich najbliższego otoczenia.
OSI OF EGO	Wszystkie gminy EGO	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> Dobre relacje edukacja – biznes, Silne organizacje społeczne i świadczące usługi turystyczne, Rozwinięta e-administracja. Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> Konkurencyjne firmy należące do inteligentnych specjalizacji, Spójna oferta inwestycyjna, 	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte powiązania funkcjonalne między Ełkiem, Gołdapią i Oleckiem a okolicznymi gminami (edukacja, rynek pracy), Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięta współpraca gospodarcza z Suwałkami i Augustowem, Rozwinięte powiązania gospodarcze wzdłuż „Via Baltica”.

OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
		<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcje uzdrowiskowe, • Rozwinięta przedsiębiorczość. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczne programy włączające mieszkańców w różnym wieku, • Dobrze rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczne projekty budujące kapitał społeczny, • Zrealizowane inwestycje komunikacyjne, • Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, • Wysokie wykorzystanie OZE. 	<p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaktywizowane obszary wiejskie, • Rozwinięte powiązania funkcjonalne między Ełkiem, Gołdapią i Oleckiem a okolicznymi gminami (kultura). <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowany komunikacyjnie obszar EGO.
OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze	M. Ełk, M. Olecko	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobre relacje edukacja – biznes, • Profesjonalne zarządzanie w urzędach miejskich, • Usługi publiczne na wysokim poziomie, • Rozwinięta e-administracja. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silne włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, • Wzmocniona przedsiębiorczość. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakończone sukcesem procesy rewitalizacyjne, • Dobre warunki do aktywności mieszkańców w każdym wieku. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców, • Wysoka jakość życia, 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (edukacja, rynek pracy). <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenie przestrzeni dla start-upów i innych małych firm). <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (kultura, tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku, opieka zdrowotna). <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte połączenia komunikacyjne z Olsztynem.

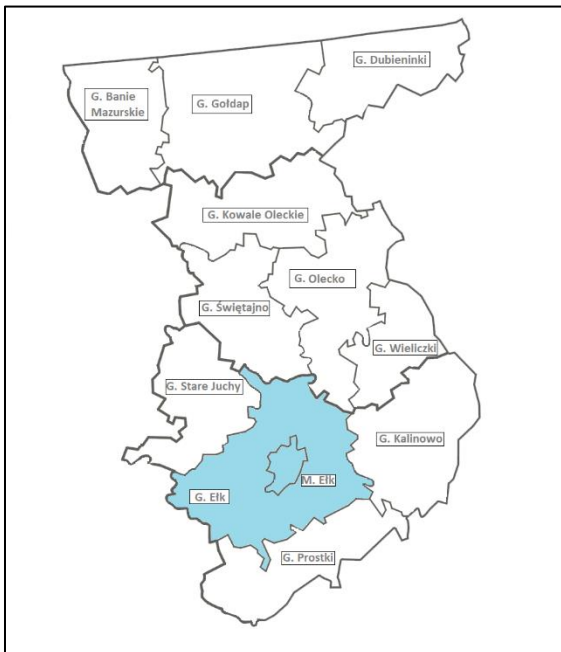
OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
		<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne połączenia komunikacyjne z ośrodkiem regionalnym, • Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko. 	
OSI Obszary marginalizacji	Gminy: Banie Mazurskie, Dubeninki, Kalinowo, Kowale Oleckie, Prostki, Świętajno, Stare Juchy, Wieliczki	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości, • Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych, • Rozwinięta e-administracja. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, • Przedsiębiorcze dzieci i młodzież, • Rozwinięta ekonomia społeczna. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej, • Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzupelnione braki w zakresie infrastruktury technicznej, • Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna, • Przełamana peryferyjność przygraniczna, • Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko, • Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze. 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sieć centrów rozwoju lokalnego. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną, uwzględniające suburbanizację. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś, • Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś, • Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskie 2030, Olsztyn, 2019.

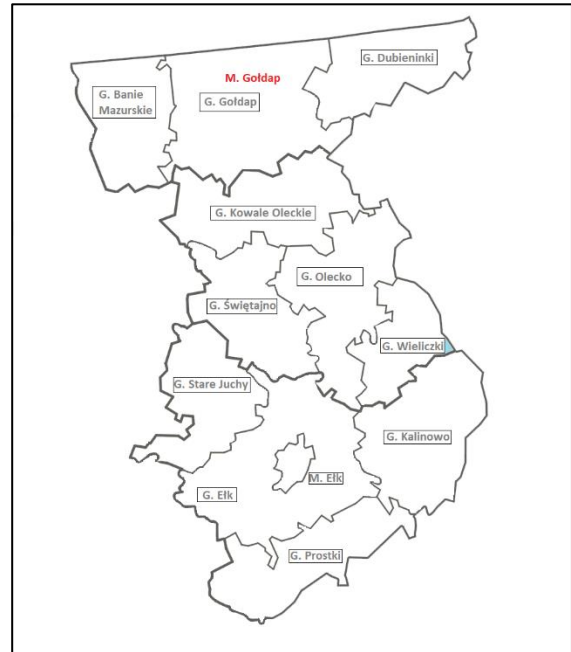
Rysunek 33. OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

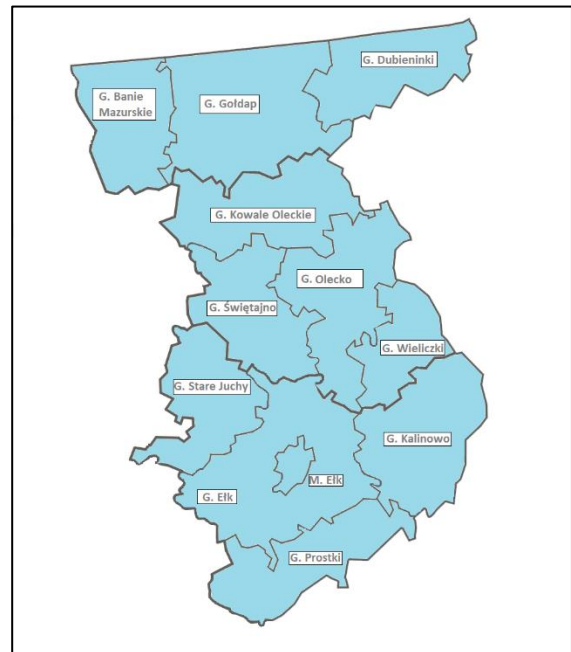
Rysunek 34. OSI OF Ełk na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

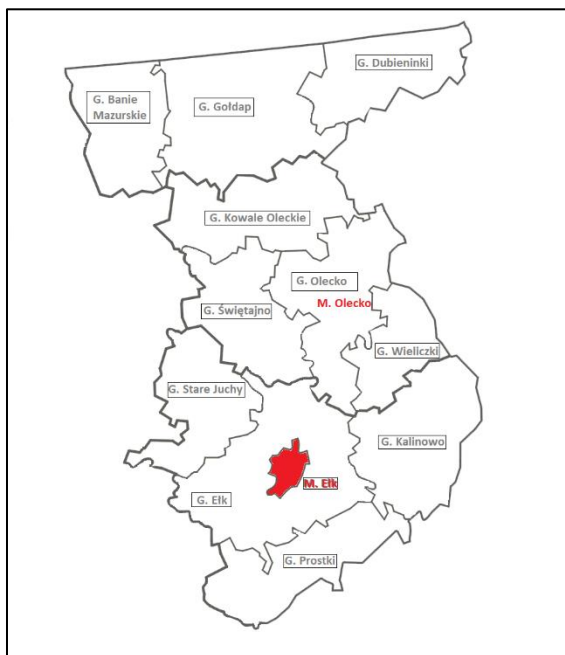
Rysunek 35. OSI CITASLOW na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

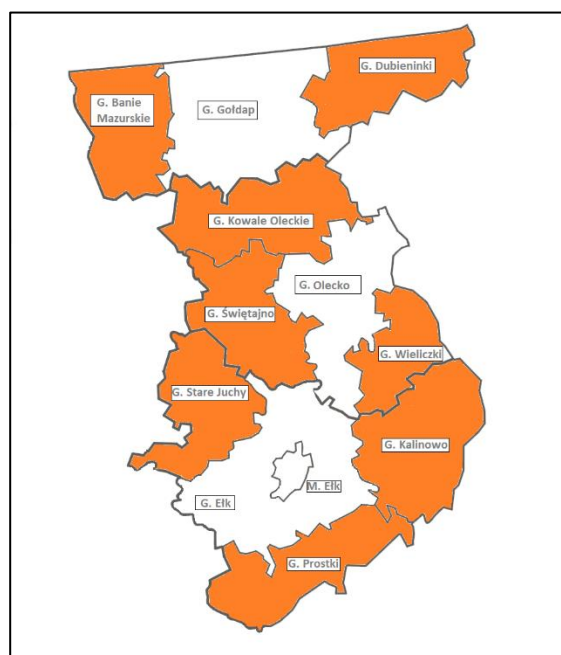
Rysunek 36. OSI OF EGO na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

Rysunek 37. OSI Miasta tracące funkcje na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

Rysunek 38. OSI Obszary marginalizacji na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

2.2 Trendy i zjawiska o wymiarze globalnym, europejskim i krajowym mające wpływ na rozwój subregionu EGO Kraina Bociana

W odpowiedzi na wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Unii Europejskiej oraz globalne trendy i zjawiska, instytucje Unii Europejskiej sformułowały główne cele polityczne, które z kolei przekładane są na konkretne strategie i inicjatywy. Mają one kluczowe znaczenie dla poszczególnych regionów Unii Europejskiej, m.in. ze względu na wielkość i priorytety wsparcia.

Priorytetami Komisji Europejskiej są:

- Europejski Zielony Ład,
- Europa na miarę ery cyfrowej,
- Silniejsza pozycja Europy w świecie,
- Gospodarka, która służy ludziom,
- Promowanie naszego europejskiego stylu życia,
- Nowy impuls dla demokracji europejskiej.

Poniżej przedstawiono przegląd priorytetów politycznych Unii Europejskiej, które w dużym stopniu kształtować będą zakres i wielkość wsparcia, jakie poszczególne regiony, przedsiębiorcy, rolnicy, instytucje, organizacje, mieszkańcy itd. mogą oczekiwać z poziomu unijnego w nadchodzącej dekadzie.

Tabela 18. Priorytety Komisji Europejskiej

Priorytety Komisji Europejskiej	Cele	Obszary polityki
Europejski Zielony Ład	<p>Poprawa dobrostanu obywateli. Przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego z korzyścią dla ludzi, gospodarki i planety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku, • Ochrona życia ludzkiego, zwierząt i roślin poprzez ograniczenie zanieczyszczeń, • Wspieranie przedsiębiorstw na drodze do światowego przywództwa w dziedzinie czystych produktów i technologii, • Zapewnienie tego, aby transformacja odbywała się w sposób sprawiedliwy i włączający. 	<ul style="list-style-type: none"> • Czysta energia – szansa dla alternatywnych, ekologicznych źródeł energii, • Zrównoważony przemysł – szansa na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne, • Budowa i renowacja – sektor budowlany musi stać się bardziej ekologiczny, • Zrównoważona mobilność – promowanie bardziej zrównoważonych środków transportu, • Od pola do stołu – sposób na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy, • Eliminowanie zanieczyszczeń – środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie zanieczyszczeń.
Europa na miarę ery cyfrowej	Zapewnienie ludziom dostępu do technologii najnowszej generacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona danych, • Lepszy dostęp konsumentów i przedsiębiorców do towarów sprzedawanych przez internet, • Środowisko, w którym sieci i usługi cyfrowe mogą się rozwijać, • Cyfrowość jako siła napędowa wzrostu.
Silniejsza pozycja Europy w świecie	<p>Wzmocnienie roli Unii Europejskiej jako odpowiedzialnego globalnego lidera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silna, otwarta i sprawiedliwa polityka handlowa, • Zapewnienie najwyższych standardów w zakresie ochrony klimatu, środowiska i warunków pracy, • Ścisła współpraca z krajami sąsiadującymi i partnerami, • Skoordynowane podejście do działań zewnętrznych – od pomocy rozwojowej po wspólną politykę zagraniczną i z zakresu bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka zagraniczna, • Europejska polityka sąsiedztwa, • Współpraca międzynarodowa i rozwój, • Polityka handlowa, • Bezpieczeństwo i obrona, • Rozszerzenie Unii Europejskiej.

Priorytety Komisji Europejskiej	Cele	Obszary polityki
Gospodarka, która służy ludziom	<p>Sprawiedliwość społeczna i dobrobyt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Społeczna gospodarka rynkowa Unii Europejskiej, która umożliwia rozwój gospodarczy i zmniejszenie ubóstwa i nierówności, • Wzmocnienie małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią trzon gospodarki UE, • Dokończenie tworzenia unii rynków kapitałowych i pogłębienie unii gospodarczej i walutowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa, • Rynek wewnętrzny lepiej rozwinięty i sprawiedliwy, • Zatrudnianie, wzrost gospodarczy i inwestycje – pobudzanie inwestycji i tworzenie miejsc pracy, • Europejski semestr – ocena zgodności z unijnymi przepisami dot. gospodarki, • Pobudzanie wzrostu zatrudnienia – wsparcie europejskich przedsiębiorców i konsumentów w korzystaniu z zasobów w sposób bardziej zrównoważony.
Promowanie naszego europejskiego stylu życia	<p>Praworządność jest kluczowym elementem wizji Unii opartej na równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompleksowy europejski mechanizm praworządności, który ma przedstawiać obiektywne sprawozdanie na temat aktualnej sytuacji w zakresie praworządności w całej Unii, • Silne granice, modernizacja systemu azylowego UE oraz współpraca z krajami partnerskimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Unia bezpieczeństwa, • Współpraca sądowa, • Prawa podstawowe, • Ochrona konsumentów, • Migracja.
Nowy impuls dla demokracji europejskiej	<p>Pielęgnowanie, ochrona i wzmacnianie naszej demokracji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • większa rola mieszkańców Unii w procesie decyzyjnym i aktywniejszy udział w określaniu priorytetów UE, • wspólne podejście i wspólne normy w celu rozwiązania takich problemów jak dezinformacja czy „mowa nienawiści” w internecie, • Partnerstwo Komisji Europejskiej z Parlamentem Europejskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przyszłość Europy – dążenie do bardziej zjednoczonej, silniejszej i bardziej demokratycznej Europy, • Lepsze stanowienie prawa – opracowanie strategii politycznych i przepisów prawnych UE.

Źródło: <https://ec.europa.eu/>, dostęp 13.02.2020

W wymiarze krajowym główne zasady polityki rozwoju regionalnego określone zostały w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Będą one mieć kluczowe znaczenie przy realizacji strategii regionalnych, a także wydatkowaniu środków przeznaczonych na wsparcie, m.in. ze źródeł unijnych oraz krajowych.

Tabela 19. Wyzwania polityki rozwoju regionalnego

Zasada	Treść
1. Subsydiarność	<p>Każde działanie poszczególnych polityk rozwojowych, w tym zwłaszcza polityki regionalnej, jest zaprogramowane i realizowane na możliwie najniższym, ale jednocześnie efektywnym dla danego zagadnienia, poziomie administracyjnym.</p> <p>Strategia rozwoju ponadlokalnego, np. subregionu EGO Kraina Bociana, stanowi tu przykład określania celów i priorytetyzacji działań rozwojowych na możliwie najniższym poziomie samorządu terytorialnego.</p>
2. Zintegrowane podejście terytorialne	<p>Polega na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe tego terytorium. Oznacza to potrzebę uwzględnienia kontekstu terytorialnego na etapie programowania, realizacji i monitorowania interwencji oraz lepszej koordynacji działań i dostępnych środków finansowych. Podejście to zakłada również konieczność zaprogramowania instrumentów łączących działania o charakterze twardym oraz miękkim.</p>
3. Partnerstwo i współpraca	<p>Budowanie kultury partnerstwa i współpracy ukierunkowanej na świadome i ustrukturyzowane współdziałanie ludzi, instytucji i organizacji oraz lepszą koordynację prowadzonych przez nich działań na rzecz rozwoju.</p> <p>Partnerstwo i współpraca opierają się na partycypacji, rozumianej jako realny udział obywateli w podejmowaniu decyzji dotyczących regionu, na każdym etapie. Zasada ta rozumiana jest jako współdziałanie, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów w tworzeniu polityki i osiąganiu jej celów w modelu wieloszczeblowego zarządzania rozwojem.</p>
4. Koncentracja terytorialna i tematyczna	<p>Koncentracja terytorialna rozumiana jest jako ukierunkowanie interwencji w ramach polityki regionalnej na rzecz wsparcia ograniczonej liczby terytoriów. Każdy obszar charakteryzują określone wyzwania, bariery bądź potencjały, których rozwój jest szczególnie istotny z punktu widzenia spójności regionu bądź kraju.</p> <p>Koncentracja tematyczna polega na skoncentrowaniu zasobów, środków i działań na ograniczonej liczbie dziedzin wsparcia, priorytetowych z punktu widzenia rozwoju kraju i poszczególnych regionów. Zasada ta oznacza wspieranie tych branż, dziedzin, sektorów i nisz, które z uwagi na posiadany potencjał pozwalają na budowanie rzeczywistej przewagi konkurencyjnej danego obszaru, w skali regionalnej, krajowej bądź międzynarodowej, oraz stanowią siłę napędową dla rozwoju gospodarczego.</p>
5. Podejmowanie decyzji w oparciu o dowody	<p>Planowane działania powinny opierać się na danych w celu zapewnienia i utrzymania wysokich standardów w zarządzaniu i realizacji polityki regionalnej. Kluczowe znaczenie ma prowadzenie polityki w oparciu o zdobyte doświadczenia, zgromadzone dane, wnioski, rekomendacje, analizy oraz ocenę jej efektywności.</p>

Zasada	Treść
	Dla realizacji tej zasady niezbędne jest funkcjonowanie odpowiedniego zaplecza analitycznego, dedykowanego kształtowaniu i ocenie polityk publicznych.
6. Warunkowość	W ramach tej zasady wsparcie publiczne jest udzielane tylko po spełnieniu określonych warunków. Warunkowość oznacza konieczność spełnienia określonych kryteriów na różnych etapach przygotowywania dokumentów operacyjnych, wynikających z systemu wdrażania strategii. Podstawą warunkowego przekazywania wsparcia na początku procesu planowania interwencji będzie spełnienie warunków wstępnych stawianych jego adresatom, beneficjentom wsparcia. Należą do nich chociażby konieczność partycypacji finansowej, wymóg przygotowania odpowiedniego dokumentu strategicznego czy planistycznego, albo obowiązek dzielenia się nabytą wiedzą z innymi samorządami lub instytucjami.
7. Zrównoważone inwestowanie	Jednocześnie zakłada się osiągnięcie możliwie jak najlepszych efektów przy jak najmniejszej presji na środowisko i przestrzeń oraz priorytetowe traktowanie przez samorządy zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych. Oznacza to oszczędne korzystanie z zasobów ziemi, unikanie nadmiernej zabudowy i wzrostu presji na ekosystemy oraz zaniechanie degradacji krajobrazu. Dla polityki regionalnej zrównoważone inwestowanie oznacza przede wszystkim współpracę i koordynację w takich obszarach jak: planowanie rozwoju, gospodarka przestrzenna, polityka mieszkaniowa, transportowa, ochrona przyrody i jakość powietrza. Zasada ta promuje również budowanie gospodarki o obiegu zamkniętym, która maksymalizuje efektywne wykorzystanie zasobów i ogranicza wytwarzanie odpadów.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

3 Podsumowanie diagnozy strategicznej

3.1 Analiza SWOT

Subregion EGO Kraina Bociana położony w północno-wschodniej Polsce stanowi część regionu geograficzno-kulturowego Mazury. Cechą charakterystyczną subregionu, oprócz występowania licznych jezior, jest ukształtowanie powierzchni. Prawie w całości obszar ten leży w obrębie Mazur Garbatych. **Subregion EGO Kraina Bociana charakteryzuje się wysokim na tle kraju udziałem powierzchni obszarów prawnie chronionych** w powierzchni ogółem. 57,5 % powierzchni subregionu stanowią obszary chronione, wśród których występują rezerваты, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz obszary Natura 2000. Większe kompleksy leśne subregionu EGO Kraina Bociana to: Puszcza Borecka oraz Puszcza Romincka.

Strukturę sieci osadniczej subregionu tworzą miasta i ośrodki wiejskie. Największym miastem, a zarazem ośrodkiem subregionalnym w skali województwa jest Ełk. Koncentruje on funkcje społeczno-gospodarcze o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, zapewnia dostęp do usług publicznych wyższego rzędu, jako uzupełnienie roli ośrodków wojewódzkiego i regionalnego, uczestniczy także w równoważeniu procesów rozwojowych. Ośrodki ponadlokalne II rzędu, tj. miasta powiatowe Gołdap i Olecko, są ośrodkami wielofunkcyjnymi, zapewniającymi dostęp do usług publicznych.

Potencjał przyrodniczo-krajobrazowy jest zdecydowanie atutem subregionu, jednym z jego kluczowych zasobów, **stąd wymaga szczególnej ochrony.** Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie (WIOŚ) duża część wód rzecznych subregionu EGO Kraina Bociana charakteryzowała się umiarkowanym stanem ekologicznym, stanem chemicznym poniżej dobrego oraz złym stanem wód rzek oraz złym stanem wód jezior. Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczył obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływały poprzez jeziora. Przyczyną zanieczyszczenia wód była niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa. W subregionie EGO, pomimo poprawy w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej w okresie od 2012 do 2018 roku, nadal istniały miejsca, które wymagały takiej interwencji. Odsetek mieszkańców subregionu korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2018 roku wyniósł 46,5% i był wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej (74,4%) i krajowej (70,8%). Deficyty w dostępie do sieci kanalizacyjnej widoczne były głównie w przestrzeniach wiejskich. Do pogorszenia stanu wód przyczyniały się spływy powierzchniowe, zwłaszcza z terenów rolniczych poddawanych nawożeniu i chemizacji. Były one znaczącym źródłem związków biogenych (głównie związki azotowe) wprowadzanych do wód, co powodowało nadmierną ich eutrofizację oraz wzmożone zarastanie. Nie bez znaczenia dla zrównoważonego rozwoju będzie również rozwój infrastruktury sieciowej na obszarach intensywnie rozwijającego się osadnictwa, głównie na obszarach podmiejskich.

Przykładem udanej współpracy ponadlokalnej w subregionie EGO Kraina Bociana z zakresu ochrony środowiska jest organizacja systemu gospodarki odpadami. Wyrazem dążenia do budowy kompleksowego systemu gospodarki odpadami było utworzenie Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami „Eko-MAZURY” Sp. z o.o., które zostało powołane przez Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” z siedzibą Ełku, na mocy uchwały Zgromadzenia Związku w 2007 roku. Celem

na najbliższe lata jest osiągnięcie stanu, w którym tylko 39% całego strumienia odpadów w postaci nieszkodliwej dla środowiska masy zostanie skierowane na kwaterę odpadów balastowych.

Kwestie ochrony środowiska oraz zachowania przyrody stanowią jeden z głównym priorytetów Unii Europejskiej. Podyktowane są one zjawiskami o wymiarze globalnym, m.in. zmianami klimatu oraz rosnącym zanieczyszczeniem środowiska, m.in. mórz i oceanów. Priorytetem Unii Europejskiej jest m.in. przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego.

Zjawiska demograficzne w nadchodzącej dekadzie będą determinować szereg polityk rozwoju lokalnego, regionalnego, krajowego i europejskiego. Dane demograficzne dla subregionu EGO Kraina Bociana wskazywały na duże wewnętrzne zróżnicowanie struktury wiekowej ludności oraz migracji. Stabilność populacji subregionu wynikała ze wzrostu liczby ludności dwóch gmin: Miasta Ełk oraz otaczającej je gminy wiejskiej Ełk. W Ełku odnotowano wzrost liczby ludności o 3,83% w okresie od 2012 do 2018 roku, w gminie Ełk o 4,77%. Największy ubytek miał miejsce w wiejskich gminach północnej części subregionu, tj. Kowale Oleckie (-5,59%), Dubeninki (-5,17%), Banie Mazurskie (-5,02%). Znacznego ubytku ludności doświadczyły ponadto gminy z powiatu ełckiego: Stare Juchy (-4,87%), Kalinowo (-4,2%), Prostki (-3,26%).

W skali kraju oraz województwa można zaobserwować dynamiczne zmiany struktury wiekowej mieszkańców. Podobne zjawiska, choć z mniejszą intensywnością, zachodziły w subregionie EGO Kraina Bociana. Odnotowano tam spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym z 64,9 do 62,3% w okresie od 2012 do 2018 roku. Podobne zjawiska widoczne były w skali kraju (spadek z 63,9 do 60,6%) oraz województwa (z 65,0 do 61,9%).

Unia Europejska dąży w swoich priorytetach do zwiększania udziału społecznego w decydowaniu o kierunkach rozwoju (Nowy impuls dla demokracji europejskiej). Partnerstwo i współpraca są jednym z wyzwań polityki rozwoju regionalnego (KSRR 2030). Wyzwanie wskazuje na potrzebę zwiększenia realnego udziału obywateli w podejmowaniu decyzji dotyczących regionu, na każdym etapie. Zasada ta rozumiana jest jako współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów w tworzeniu polityki i osiąganiu jej celów w modelu wieloszczeblowego zarządzania rozwojem. W okresie od 2012 do 2018 roku widoczny był zarówno w kraju, jak również w województwie i subregionie EGO Kraina Bociana wzrost liczby organizacji pozarządowych, mierzony we wskaźnikach organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Wzrost aktywności społecznej w formie inicjatyw pozarządowych wyniósł w subregionie 16%. Organizacje społeczne mogą stać się ważnym partnerem na drodze rozwoju lokalnego i subregionalnego.

Największe miasto subregionu Ełk koncentruje szereg usług publicznych i funkcji. Jest najważniejszym ośrodkiem kulturalnym, w którym prowadzona jest bogata działalność kulturalna i są organizowane imprezy rangi krajowej i międzynarodowej. Stanowi również główny ośrodek stacjonarnej opieki medycznej. Ważnym ośrodkiem, także w skali województwa, jest Gołdap. Gołdap to uzdrowisko borowinowo-klimatyczne, specjalizujące się w leczeniu schorzeń ortopedyczno-urazowych, dolnych dróg oddechowych, kobiecych oraz chorób kardiologicznych i neurologicznych. Ośrodkiem stacjonarnej opieki medycznej jest również Olecko. Do obszarów o utrudnionym dostępie do placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej zalicza się gminy wiejskie: Kowale Oleckie, Świętajno, Stare Juchy, oraz przestrzeń wiejską gminy Olecko.

Ełk jest jednym z ośrodków w regionie z dostępem do edukacji na poziomie wyższym, a ponadto znaczącym ośrodkiem edukacji ponadpodstawowej w skali województwa, a także subregionu EGO

Kraina Bociana. Istotną rolę w kształceniu zawodowym pełni również Olecko. Podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz zwiększenie udziału osób kształcących się w szkołach zawodowych to jeden z priorytetów dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Pomimo ogólnego wzrostu, w subregionie EGO Kraina Bociana w wybranych wiejskich gminach wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym nadal był na niskim poziomie. W gminach Prostki, Kalinowo, Stare Juchy i Świątajno nie przekroczył 50%.

Subregion EGO Kraina Bociana należy do obszarów o nasilonych problemach społecznych, czego potwierdzeniem jest wartość wskaźnika ilości gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. W 2018 roku w województwie z pomocy społecznej korzystało 388 gospodarstw domowych na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten w skali kraju był zauważalnie niższy i wynosił 233 gospodarstwa domowe. W ujęciu gminnym w subregionie EGO Kraina Bociana największą wartość wskaźnika gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców odnotowano w gminie Kowale Oleckie (749), przy istotnym wzroście tego wskaźnika w okresie od 2012 do 2018 roku o 35,8%. Wysokie wartości stwierdzono ponadto w gminach Świątajno (695), Wieliczki (577), Stare Juchy (534), Banie Mazurskie (533).

Główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej związane były z aktywnością ekonomiczną ludności. Warto podkreślić, iż w okresie od 2012 do 2018 roku odnotowano ponad 50-procentowy spadek liczby osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych. Warto również zwrócić uwagę na problemy społeczne, które mogą być generowane przez niekorzystne zjawiska demograficzne. Starzenie się społeczności subregionu wpływało na wzrost problemów wynikających ze stanu zdrowia (niepełnosprawność, ciężka i długotrwała choroba).

W subregionie EGO Kraina Bociana, podobnie jak w skali kraju czy też regionu, można mówić o deficycie mieszkań. Narodowy Program Mieszkaniowy zakłada osiągnięcie do 2030 roku wyniku 435 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2018 roku wskaźnik ten wynosił dla Polski 380,5 i był wyraźnie wyższy od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego (363,4). W subregionie EGO Kraina Bociana wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wykazywał wartość zbliżoną do średniej krajowej w Ełku (379,3) oraz Olecku (382,4). Od 2012 roku odnotowano wzrost o 5,34%. Była to dynamika słabsza od występującej w skali województwa warmińsko-mazurskiego (5,92%) oraz kraju (6,26). Najwyższy przyrost budynków mieszkalnych w subregionie odnotowano w gminie wiejskiej Ełk (14,52), co skorelowane jest z danymi dotyczącymi wzrostu liczby mieszkańców. Jednocześnie najniższy wzrost miał miejsce w gminach charakteryzujących się ubytkiem liczby mieszkańców lub dużym natężeniem skali pomocy społecznej, tj. w gminach Kowale Oleckie (0,21), Banie Mazurskie (1,26%), Wieliczki (1,45%). Na obszarach wiejskich subregionu EGO w 2018 roku nadal około 20% mieszkań nie posiadało łazienki oraz centralnego ogrzewania.

Subregion EGO Kraina Bociana charakteryzują zróżnicowane wartości wskaźniki przestępczości w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Najwyższe wartości wskaźników przestępczości ogółem odnotowano w powiecie ełckim. Im dalej na północ subregionu, tym wskaźniki przestępczości spadały. Warto zwrócić uwagę na wysoką wartość wskaźnika przestępstw drogowych oraz przeciw bezpieczeństwu w powiecie oleckim.

Do obszarów o wysokiej aktywności gospodarczej w subregionie EGO Kraina Bociana należy zaliczyć miasto Ełk i otaczającą je gminę wiejską Ełk oraz gminę Olecko. Ełk to główny węzeł komunikacyjny (DK 16, docelowo Via Baltica i Rail Baltica), ośrodek gospodarczy o wysokim nasyceniu podmiotami

gospodarczymi przemysłu: spożywczego, drzewnego, maszynowego, w którym zlokalizowana jest SSE, Park Naukowo-Technologiczny (kilkanaście firm na różnym etapie rozwoju i zaawansowania technologicznego, działających w branżach: maszynowej, chemicznej, elektrotechnicznej, informatycznej). Jest ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym. Gołdap i Olecko to ośrodki wyróżniające się nasyceniem podmiotami gospodarczymi, położone przy głównych ciągach komunikacyjnych, na terenie których funkcjonuje SSE. Gołdap to także ważny ośrodek edukacyjny obszaru EGO. Do obszarów aktywności gospodarczej zaliczyć należy tereny również wiejskie gminy Ełk, Olecko, położone wzdłuż głównych korytarzy komunikacyjnych.

W okresie od 2012 do 2018 roku w subregionie EGO odnotowano wzrost wskaźnika pomiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 5%. Była to dynamika dwukrotnie niższa od notowanej w skali kraju (10%) oraz niższa od dynamiki w skali województwa warmińsko-mazurskiego (8%).

Szansą na wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest rozwój w oparciu o unikatowe zasoby oraz przyciąganie inwestorów mogących efektywnie je wykorzystać. W tym kontekście należy pozytywnie postrzegać zmiany w dostępności komunikacyjnej, które zachodzić będą w perspektywie najbliższych lat. Przez przestrzeń powiatu ełckiego przebiegać będzie droga „Via Baltica”, czyli część europejskiej trasy E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią, na odcinku od Helsinek do Warszawy nazywaną właśnie „Via Baltica”. Przez powiat ełcki i olecki przebiegać będzie projektowana linia kolejowa „Rail Baltica”, będąca elementem transeuropejskiego korytarza transportowego, łącząca Warszawę, Kowno, Rygę, Tallinn i Helsinki. W tym układzie Ełk stanie się liczącym się miejscem na mapie komunikacyjnej kraju, miejscem, w którym krzyżują się i zbiegają ważne szlaki komunikacyjne północno-wschodniej Polski oraz ważne połączenia komunikacyjne w wymiarze subregionalnym. Istotne znaczenie dla aktywności gospodarczej ma również przebieg drogi krajowej nr 16 (OSI Tygrys warmińsko-mazurski). Dla środkowej i północnej części subregionu EGO Kraina Bociana istotnymi połączeniami są drogi wojewódzkie. W Gołdapi zlokalizowane jest drogowe przejście graniczne z Obwodem Kaliningradzkim. Należy zaznaczyć, iż obecne zasoby wolnych terenów inwestycyjnych w subregionie EGO Kraina Bociana wyczerpują się (tereny zlokalizowane w SSE). Konieczne jest poszukiwanie nowych terenów, w szczególności uwzględniających obecny oraz przyszły układ komunikacyjny w subregionie.

Najważniejszą instytucją otoczenia biznesu (IOB) zlokalizowaną w subregionie EGO Kraina Bociana jest Park Naukowo-Technologiczny w Ełku. Oprócz dostępnych terenów inwestycyjnych Park dysponuje zapleczem konferencyjnym i szkoleniowym. Działają tam Mikrobiologiczne Laboratorium Badania Żywności i Środowiska Produkcyjnego, a także laboratorium chemiczne i koloru. W Parku funkcjonuje inkubator przedsiębiorczości. W perspektywie średniookresowej konieczne będzie wzmocnienie potencjału IOB w subregionie, ze względu na przyciąganie nowych inwestycji, kształcenie kadr na potrzeby gospodarki, wspierania innowacji, inkubacji nowych firm.

W ujęciu regionalnym (wojewódzkim) gospodarce turystyczną postrzega się, dzięki istniejącym uwarunkowaniom i potencjałom, jako jedną z przyszłych wiodących dziedzin gospodarki. Zauważa się jednocześnie, że w porównaniu do innych turystycznych regionów kraju województwo warmińsko-mazurskie ciągle nie jest wystarczająco silne i konkurencyjne. Województwo utożsamiane jest z markami: Mazury Cud Natury, Warmia i Mazury, Kraina 1000 Jezior, które rozpoznawalne są w kraju i za granicą; kojarzone nie tylko z aktywnym wypoczynkiem nad jeziorami, ale także z wizerunkiem regionu czystego, spokojnego, ekologicznego z bogatą ofertą turystyki aktywnej w różnych formach

oraz kuchnią regionalną. Te uwarunkowania dla rozwoju turystyki występują praktycznie w pełni na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana. Potencjał kreowania funkcji turystycznej wynika tam przede wszystkim z uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych (jeziora, ukształtowanie terenu, duże kompleksy leśne, obszary chronione), kulturowych (m.in. wiodące imprezy), funkcji uzdrowiskowej (Gołdap), a także z możliwości uprawiania turystyki biznesowej (Ełk, Olecko, ze względu na atrakcyjność inwestycyjną).

W subregionie EGO Kraina Bociana istotną funkcję gospodarczą pełni rolnictwo. W subregionie panują warunki do rozwoju rolnictwa. Najlepsze warunki dla gospodarki rolnej posiada południowa część subregionu, w szczególności obszar gminy Kalinowo, gdzie wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najwyższy (wartości rzędu 60–64,9). Im dalej na północ, tym warunki dla rolnictwa stają się mniej korzystne.

Szczególnym wyzwaniem dla subregionu EGO Kraina Bociana będzie wzmocnienie i poszerzenie istniejącego partnerstwa, ukierunkowanego na efektywne zarządzanie subregionem. Jest to warunek konieczny dla efektywnego wykorzystania lokalnych potencjałów oraz szans płynących z otoczenia, w szczególności środków zewnętrznych. Wyzwanie to wynika wprost z zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Warmińsko-Mazurskiego 2030.

Podsumowanie uwarunkowań rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w formie analizy SWOT przedstawiono poniżej:

Tabela 20. Analiza SWOT uwarunkowań rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oparty na korytarzu drogi krajowej nr 65 oraz potencjalna (przyszła) bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku (Ełk jako ważny węzeł komunikacyjny).</p> <p>3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO, w tym lokalne specjalizacje (działalności gospodarcze) usługowe i przemysłowe, instytucje otoczenia biznesu, potencjał inwestycyjny.</p> <p>4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych, bazująca na miastach EGO, w tym Ełku postrzeganym w SRWM jako rdzeń kompetencyjny regionu (pozycja gospodarcza, edukacja, kultura, sport i rekreacja, opieka zdrowotna).</p>	<p>1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna przestrzeni EGO Kraina Bociana związana ze złym stanem infrastruktury drogowej, słabym wykorzystaniem sieci kolejowej oraz deficytem połączeń komunikacji publicznej.</p> <p>2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne związane m.in. ze starzeniem się społeczeństwa oraz wyludnianiem się obszarów wiejskich przestrzeni EGO, pogłębiane przez niską dostępność do opieki zdrowotnej, niewystarczający poziom opieki nad rodziną oraz niską aktywność społeczną.</p> <p>3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska, w tym wód powierzchniowych rzek i jezior, oraz deficyty infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich.</p> <p>4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego związane z ograniczonymi możliwościami organizacyjno-finansowymi przedsiębiorstw do</p>

<p>5. Kapitał społeczny oraz ludzki oparty na stabilnej wielkości populacji EGO, w tym potencjale przyciągania mieszkańców do gminy i miasta Ełk.</p>	<p>podnoszenia konkurencyjności, deficytami kadrowymi na rynku pracy (system kształcenia, uwarunkowania demograficzne), niską przedsiębiorczością indywidualną (w tym szczególnie w zakresie współpracy i kooperacji oraz pozyskiwania środków unijnych na innowacje) , deficytem terenów inwestycyjnych.</p> <p>5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym (kraje nadbałtyckie), wpływające na podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej (napływ ludności spoza EGO) oraz konkurencyjności gospodarki na obszarze EGO.</p> <p>2. Dostępność funduszy unijnych, w tym w ramach Funduszu Spójności oraz Sprawiedliwej Transformacji, przeznaczonych dla regionów UE, wspierających rozwój społeczno-gospodarczy oraz ochronę środowiska.</p> <p>3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI, w tym OSI Kraina Bociana, OSI Ełk, OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski, OSI Obszary Marginalizacji, wynikające m.in. z założeń KSRR 2030, wpływające na dostępność środków zewnętrznych na projekty partnerskie na obszarze EGO Kraina Bociana.</p> <p>4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski, w tym moda na naturalność i eko-styl życia, wpływające na wzrost konsumpcji oraz popyt na produkty oraz usługi wytworzone na obszarze EGO.</p> <p>5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami pozwalające lepiej wykorzystać lokalne zasoby i potencjały.</p>	<p>1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych), związany m.in. z niekorzystnymi zjawiskami demograficznymi w kraju.</p> <p>2. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO m.in. z uwagi na stan finansów lokalnych samorządów (wkłady własne), jakość zgłaszanych projektów (konkurencja o środki) w odniesieniu do wyzwań polityki rozwoju regionalnego.</p> <p>3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie, skutkujące ograniczonym zainteresowaniem przez inwestorów oraz turystów.</p> <p>4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu (susze, deficyt wody, powódzie, erozja, gatunki inwazyjne) oraz zanieczyszczenia środowiska (gospodarka odpadami, zanieczyszczenie powietrza).</p> <p>5. Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych, wpływające na ograniczenie zdolności inwestycyjnych, pogłębiane w szczególności na obszarach wiejskich poprzez zjawiska depopulacyjne oraz starzenie się społeczeństwa.</p>

Źródło: opracowanie własne.

3.2 Wyzwania rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana wynikające z diagnozy

Kolejnym krokiem w podsumowaniu diagnostycznym była analiza SWOT/TOWS. Pozwoliła ocenić, które uwarunkowania wewnętrzne korespondują z otoczeniem zewnętrznym (SWOT) oraz w jaki sposób otoczenie zewnętrzne wpływa na uwarunkowania wewnętrzne (TOWS).

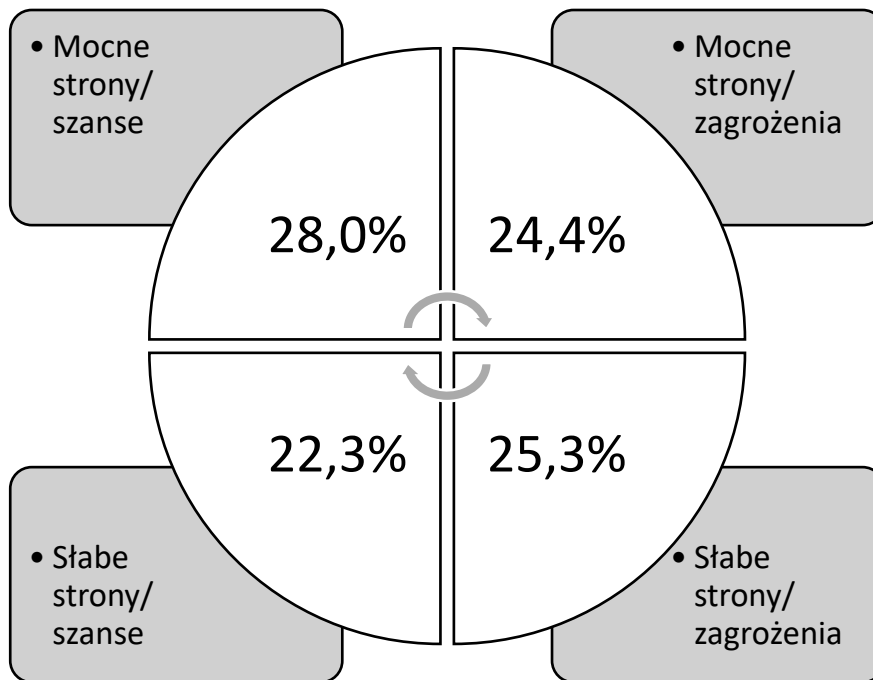
Wyniki analizy SWOT/TOWS nie wskazały wyraźnej przewagi wybranych zależności pomiędzy uwarunkowaniami wewnętrznymi rozwoju oraz otoczeniem zewnętrznym. Warto jednak zwrócić uwagę na **stosunkowo dobre relacje pomiędzy atutami subregionu EGO Kraina Bociana oraz pojawiającymi się szansami.** Kluczowymi mocnymi stronami subregionu EGO wydaje się być jego istniejący potencjał gospodarczy, sieć osadnicza i sieć usług publicznych oraz kapitał społeczny i ludzki, oparty na stabilnej wielkości populacji EGO. Te mocne strony pozwalają w największym stopniu na wykorzystanie szans pojawiających się w otoczeniu, w szczególności związanych z korzystną sytuacją gospodarczą w kraju oraz dostępnością funduszy unijnych. Nie bez znaczenia jest również oczekiwana poprawa dostępności komunikacyjnej subregionu. Wymienione mocne strony pozwolą na ograniczenia odpływu i przyciąganie nowych mieszkańców do subregionu oraz na poprawę wizerunku subregionu jako miejsca do realizacji planów życiowych, atrakcyjnego dla rozwijania działalności gospodarczej.

Do głównych barier rozwoju (słabych stron) zaliczyć należy w pierwszej kolejności niską efektywność współpracy w subregionie EGO oraz istniejące bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego (ograniczone możliwości organizacyjno-finansowe przedsiębiorstw do podnoszenia konkurencyjności, deficyty kadrowe na rynku pracy, deficyty terenów inwestycyjnych). Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana jest kluczową barierą dla wielowymiarowego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego subregionu.

Kluczową szansą na rozwój subregionu w nadchodzącej perspektywie czasu mogą okazać się fundusze unijne, które pozwolą wielowymiarowo wzmocnić potencjały subregionu oraz eliminować istniejące bariery. W najbliższej dekadzie fundusze unijne nadal będą stanowić istotny impuls rozwoju subregionu EGO.

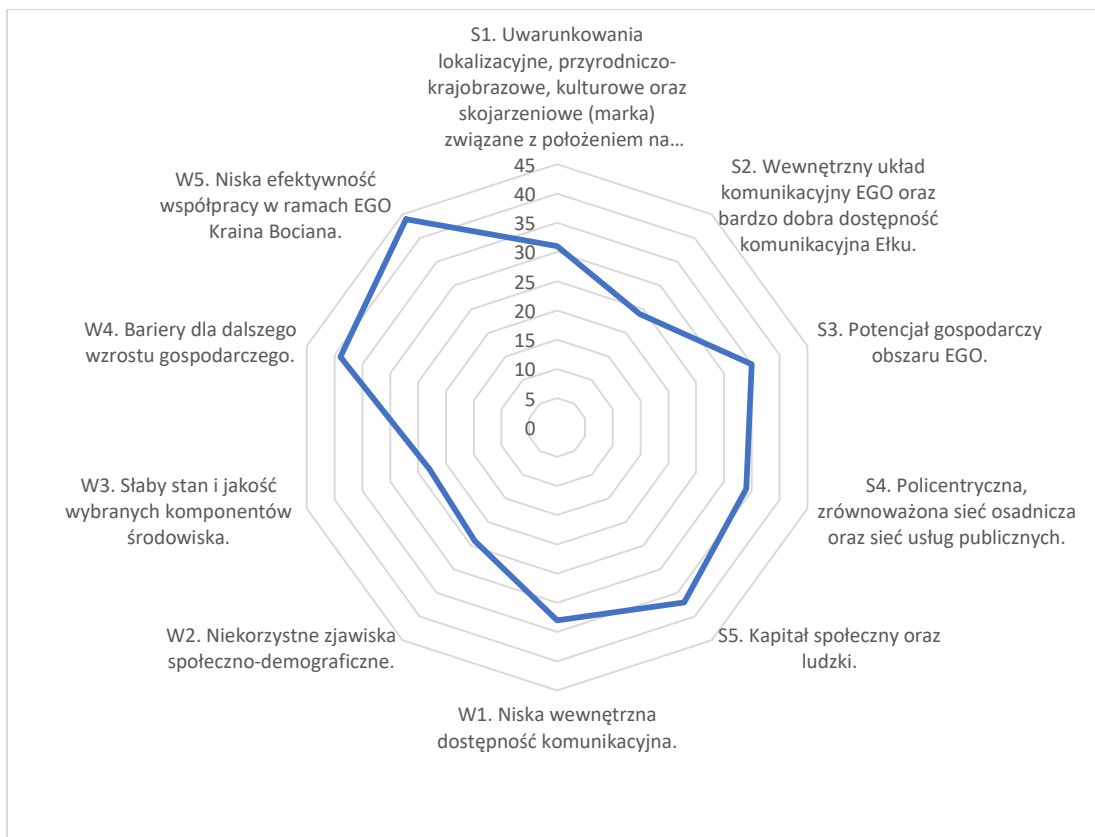
Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych to z kolei **kluczowe zagrożenie.** Oddziaływać będzie ono wielowymiarowo na skuteczność prowadzonych działań, w tym inwestycji w rozwój subregionu (inwestycji publicznych) lub rozwój przedsiębiorstw. Tym samym wpływać będzie na szybkie eliminowanie lub pogłębianie problemów subregionu, np. tempo realizacji inwestycji drogowych lokalnych, sposób prowadzenia polityki pomocy społecznej, inwestycje z zakresu ochrony środowiska, jak również inwestycje przedsiębiorstw.

Rysunek 39. Wyniki analizy SWOT/TOWS

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym.

Rysunek 40. Konfrontacja mocnych i słabych stron (uwarunkowań wewnętrznych) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowań zewnętrznych), opracowanie własne

Rysunek 41. Konfrontacja szans i zagrożeń (uwarunkowań zewnętrznych) oraz mocnych i słabych stron (uwarunkowań wewnętrznych), opracowanie własne.

Tabela 21. Kluczowe powiązania pomiędzy uwarunkowaniami wewnętrznymi i zewnętrznymi rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana (S-mocne strony, W-słabe strony, O-szanse, T-zagrożenia)

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
Mocne strony w konfrontacji z szansami i zagrożeniami: Czy mocna strona pozwala wykorzystać szansę? Czy mocna strona pozwala ograniczyć zagrożenie?		
S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.	O2. Dostępność funduszy unijnych. O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski. O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami. T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.	Ilość punktów w ocenie: 31 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże Uzasadnienie: Położenie subregionu w Polsce Wschodniej pozwoli wykorzystać fundusze przeznaczone na wsparcie najsłabszych regionów UE. Polska Wschodnia będzie szczególnym obszarem wsparcia w ramach polityki rozwoju regionalnego kraju (KSRR 2030). Wzrost gospodarczy korzystnie wpłynie na konsumpcję usług i produktów wytwarzanych w/przez subregion (kluczem będzie marka i wizerunek subregionu). Subregion położony jest w obrębie Mazur i zakłada się wzmocnienie współpracy i efektów, m.in. w KWJM, między Augustowem i Suwałkami. Zagrożenia dla środowiska ograniczać będą możliwości wykorzystania potencjałów subregionu, m.in. w gospodarce turystycznej, rolnej.
S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku.	O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym. O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski. O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami.	Ilość punktów w ocenie: 24 Znaczenie dla rozwoju EGO: duże Uzasadnienie: Wewnętrzny układ komunikacyjny, oparty m.in. na lokalizacji w Ełku węzła komunikacyjnego, pozwoli lepiej wykorzystać efekty poprawy dostępności komunikacyjnej w układzie międzyregionalnym.

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
		<p>Układ komunikacyjny sprzyjać będzie przyciąganiu inwestycji i turystów do subregionu EGO. Pozwoli lepiej wykorzystać efekty współpracy z sąsiednimi regionami.</p>
<p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p>	<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym. O2. Dostępność funduszy unijnych. O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>T. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych). T. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO. T. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 35 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Istniejący potencjał gospodarczy wzmocni swoją konkurencyjność dzięki poprawie dostępności komunikacyjnej (krótsze łańcuchy dostaw, przyływ turystów). Istniejące IOB stanowią zasób do realizacji projektów wspierających rozwój przedsiębiorczości, które mogą być finansowe ze środków UE. Wzrost gospodarczy w kraju generować będzie popyt na ofertę usługową i produktową subregionu. Potencjał gospodarczy obszaru EGO przyczyni się do przyciągania mieszkańców, wpłynie na wzrost dochodów własnych (ograniczone ryzyko dostępności środków UE) oraz przyczyni się do budowy wizerunku subregionu jako miejsca atrakcyjnego do życia i inwestowania (peryferyjne postrzeganie).</p>
<p>S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych.</p>	<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym. O2. Dostępność funduszy unijnych. O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych). T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 34 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Istniejąca sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych ma kluczowe znaczenie dla planowania rozwoju infrastruktury komunikacyjnej (znaczenie m.in. Ełku w układzie regionalnym), a także w kontekście planowania rozwoju regionalnego (dostępność funduszy). Wysoka jakość życia w subregionie przyciągać będzie nowych mieszkańców i inwestycje (wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców kraju) oraz przyczyni się do poprawy</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
S5. Kapitał społeczny oraz ludzki.	<p>O2. Dostępność funduszy unijnych.</p> <p>O3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI.</p> <p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami.</p> <p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p> <p>T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.</p>	<p>konkurencyjności o zasoby kapitału ludzkiego. Tym samym przełamywać będzie negatywny wizerunek regionu peryferyjnego.</p> <p>Ilość punktów w ocenie: 37 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Kapitał społeczny oraz ludzki to istotny zasób subregionu EGO. Ma wpływ na postrzeganie subregionu w polityce rozwoju regionalnego, jak i na efektywność wykorzystania korzystnej koniunktury w sferze gospodarczej oraz efektów współpracy z sąsiednimi terytoriami.</p> <p>Kapitał społeczny oraz ludzki będzie korzystnie wpływać na przyciąganie nowych mieszkańców oraz przeciwdziałania ubytkowi osób młodych. Przyczyni się do poprawy wizerunku subregionu jako przestrzeni peryferyjnej w skali kraju oraz województwa. Zachowania i wiedza mieszkańców, m.in. dotyczące środowiska, przyczyniać się będą do jego ochrony.</p>
<p>Słabe strony w konfrontacji z szansami i zagrożeniami: Czy słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania szansy? Czy słaba strona potęguje zagrożenie?</p>		
W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna.	<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym.</p> <p>O3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI.</p> <p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 33 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna jest istotną barierą w zrównoważonym rozwoju całego subregionu EGO. Brak poprawy dostępności komunikacyjnej, np. na obszarach wiejskich lub w północnej części subregionu, nie pozwoli na pełne wykorzystanie efektów poprawy dostępności komunikacyjnej kraju, realizację</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
	<p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p>	<p>efektywnej polityki rozwoju regionalnego, efektów wzrostu gospodarczego i efektów partnerstwa z sąsiednimi terytoriami.</p> <p>Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna przyczyniać się będzie do odpływu mieszkańców obszarów położonych peryferyjnie w subregionie EGO i pogłębi peryferyjny wizerunek części subregionu.</p>
<p>W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne.</p>	<p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 24</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne przyczyniać się będą do ograniczenia zdolności konkurencyjnych gospodarki subregionu. Tym samym ograniczać będą możliwości wykorzystania efektów korzystnej sytuacji gospodarczej.</p> <p>Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne potęgować będą negatywne skutki odpływu ludności. Ucieczka młodych osób pogłębi deficyt kadr, zasobów ludzkich, kapitału społecznego, relacji rodzinnych (opieka nad starszymi), co jeszcze bardziej utrwali peryferyjny wizerunek wybranych przestrzeni subregionu EGO.</p>
<p>W3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska.</p>	<p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p> <p>T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 33</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska wpłynęły negatywnie na wzrost gospodarczy oparty na zasobach środowiska, np. turystyki, a tym samym nie pozwoli w pełni wykorzystać atutów subregionu.</p> <p>Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska potęgowany jest przez niekorzystne zjawiska związane ze zmianami</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
		klimatu. Dla przykładu deficyt wód (susza) pogłębia zjawisko związane z zanieczyszczeniem wód (wpływ na procesy samooczyszczania). Ulewne deszcze powodować mogą zjawiska erozji i niszczenia zasobów glebowych oraz zanieczyszczenie wód (spływy powierzchniowy).
W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.	<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym.</p> <p>O2. Dostępność funduszy unijnych.</p> <p>O3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI.</p> <p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p> <p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).</p> <p>T2. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO.</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p> <p>T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.</p> <p>T5. Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 39</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego, związane z ograniczonymi możliwościami organizacyjno-finansowymi przedsiębiorstw do podnoszenia konkurencyjności, deficytami kadrowymi na rynku pracy (system kształcenia, uwarunkowania demograficzne), niską przedsiębiorczością indywidualną (w tym szczególnie w zakresie współpracy i kooperacji oraz pozyskiwania środków unijnych na innowacje), deficytem terenów inwestycyjnych, wpływać będą wielowymiarowo na rozwój gospodarczy i społeczny subregionu, i nie pozwolą w pełni wykorzystać szans płynących z otoczenia.</p>
W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.	<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym.</p> <p>O2. Dostępność funduszy unijnych.</p> <p>O3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI.</p> <p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 44</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: kluczowe</p> <p>Uzasadnienie: Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana jest kluczową barierą ograniczającą wielowymiarowo możliwości zrównoważonego i efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego subregionu.</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
	<p>O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami.</p> <p>T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).</p> <p>T2. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO.</p> <p>T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.</p> <p>T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.</p>	
<p>Szanse w konfrontacji z mocnymi i słabymi stronami: Czy dana szansa wzmacnia daną silną stronę? Czy dana szansa pozwala zniwelować daną słabość?</p>		
<p>O1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym.</p>	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku.</p> <p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p> <p>S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych.</p> <p>S5. Kapitał społeczny oraz ludzki.</p> <p>W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna.</p> <p>W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 36 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Podniesienie dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym wpłynie na poprawę sposobu funkcjonowania przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana. Istotnie wzmocni konkurencyjność gospodarki oraz podniesie atrakcyjność inwestycyjną. Wpłynie wyraźnie na jakość życia mieszkańców, przyczyniając się do wzrostu konkurencyjności subregionu w oparciu o zasoby kapitału ludzkiego.</p>
<p>O2. Dostępność funduszy unijnych.</p>	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 41 Znaczenie dla rozwoju EGO: kluczowe</p> <p>Uzasadnienie:</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
	<p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO. S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych. S5. Kapitał społeczny oraz ludzki.</p> <p>W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna. W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne. W3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska. W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego. W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Fundusze unijne pozwolą wielowymiarowo wzmocnić potencjały subregionu oraz eliminować istniejące bariery. W najbliższej dekadzie fundusze unijne nadal będą stanowić istotny impuls rozwoju subregionu EGO.</p>
<p>O3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju WWM w perspektywie do 2030 r. w oparciu o OSI.</p>	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach. S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku. S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO. S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych. S5. Kapitał społeczny oraz ludzki.</p> <p>W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna. W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego. W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 39 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Subregion EGO Kraina Bociana ujęty jest wielowymiarowo w koncepcjach i planach rozwoju regionalnego (OSI), co pozwoli na integrowanie polityk i działań rozwojowych z różnych poziomów i obszarów wsparcia.</p>
<p>O4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski.</p>	<p>W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne. W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego. W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 36 Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie: Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski w pewnym zakresie eliminować będzie skutki niekorzystnych</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
		zjawisk społeczno-demograficznych. Przyczyniać się będzie m.in. do poprawy jakościowej zasobów kapitału ludzkiego, wzrostu dochodów mieszkańców subregionu, jak i wpływać na przyciąganie do subregionu migrantów spoza kraju.
O5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami.	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku.</p> <p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p> <p>W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.</p> <p>W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 34</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Partnerstwa z sąsiednimi regionami pozwolą efektywniej wykorzystać potencjał lokalizacyjny i zasoby subregionu (Mazury), efekty poprawy dostępności komunikacyjnej (np. współpraca gospodarcza), a tym samym eliminować będą bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego (np. dostępność kadr na rynku pracy). Współpraca z sąsiednimi regionami może być również impulsem do wzmocnienia współpracy wewnątrz subregionu.</p>
<p>Zagrożenia w konfrontacji z mocnymi i słabymi stronami:</p> <p>Czy zagrożenie niweluje daną mocną stronę?</p> <p>Czy zagrożenie uwypukla słabość?</p>		
T1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych).	<p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p> <p>S5. Kapitał społeczny oraz ludzki.</p> <p>W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne.</p> <p>W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.</p> <p>W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 32</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego istotnie wpływać może na rozwój gospodarczy obszaru EGO (brak kadr dla lokalnej gospodarki) oraz utrudniać kształtowanie kapitału społecznego (np. ucieczka potencjalnych liderów społecznych). Pogłębi jednocześnie negatywne zjawiska społeczno-demograficzne oraz bariery wzrostu gospodarczego. Utrudni budowanie efektywnego systemu współpracy, opartego na zasobach kapitału ludzkiego.</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
T2. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO.	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p> <p>S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych.</p> <p>W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna.</p> <p>W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne.</p> <p>W3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska.</p> <p>W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.</p> <p>W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 37</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy w istotny sposób wpłynie na szereg aspektów kreowania polityki rozwoju subregionu. Tym samym nie pozwoli na efektywne wykorzystanie lokalnych potencjałów, spowolni wzrost gospodarczy oraz tempo kształtowania wysokiej jakości usług publicznych, dostępności komunikacyjnej, ochrony środowiska (np. rozwój infrastruktury).</p>
T3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie.	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne.</p> <p>W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego.</p> <p>W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 35</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: bardzo duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie nie pozwoli efektywnie wykorzystać lokalnych potencjałów, m.in. w sferze turystycznej, przyciągania inwestycji, kapitału ludzkiego.</p>
T4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu.	<p>S1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO.</p> <p>W3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 24</p> <p>Znaczenie dla rozwoju EGO: duże</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu nie pozwolą efektywnie wykorzystać lokalnych potencjałów dot. rozwoju gospodarczego oraz będą pogłębiać problemy związane ze złym stanem wybranych komponentów środowiska.</p>

Uwarunkowania rozwoju	Kluczowe powiązania	Wyzwania/ uzasadnienie
<p>T5. Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych.</p>	<p>S2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku. S3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO. S4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych.</p> <p>W1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna. W2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne. W3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska. W4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego. W5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>	<p>Ilość punktów w ocenie: 43 Znaczenie dla rozwoju EGO: kluczowe</p> <p>Uzasadnienie: Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych oddziaływać mogą wielowymiarowo na skuteczność prowadzonych działań, w tym inwestycji w rozwój subregionu (inwestycji publicznych) lub rozwój przedsiębiorstw. Tym samym wpływać mogą na szybkie eliminowanie lub pogłębianie problemów subregionu, np. tempo inwestycji drogowych lokalnych, sposób prowadzenia polityki pomocy społecznej, inwestycje z zakresu ochrony środowiska, jak również inwestycje przedsiębiorstw.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym.

Legenda:

Ocena: 0-10 pkt. – małe znaczenie dla rozwoju EGO

Ocena: pow. 10-20 pkt. – umiarkowane znaczenie dla rozwoju EGO

Ocena: pow. 20-30 pkt. – duże znaczenie dla rozwoju EGO

Ocena: pow. 30-40 pkt. – bardzo duże znaczenie dla rozwoju EGO

Ocena: pow. 40 pkt. – kluczowe znaczenie dla rozwoju EGO

